

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**OSÍDLENÍ POHRANIČÍ NA KAPLICKU OD VZNIKU
ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY DO ROKU 1960**

Autor práce: Lenka Tejmarová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Dr. Mgr. Lubomíru Pánovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD	5
1 VZTAHY MEZI ETNIKY – OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY	8
1.1 Vztahy Čechů a Němců v demokratickém Československu.....	8
1.2 Vztahy Čechů a Němců na Kaplicku	13
2 MIGRACE NA KAPLICKU – VYSÍDLENÍ ČECHŮ ROKU 1938, ODSUN NĚMCŮ.....	22
2.1 Život v Sudetech	22
2.2 Vztah k německému obyvatelstvu na Kaplicku.....	36
3 DOSÍDLOVÁNÍ KAPLICKA A ZÁNİK POHRANIČNÍCH OBCÍ.....	48
3.1 Poválečný vývoj a problémy.....	48
3.2 Dosídlování	50
3.3 Zánik obcí	55
4 STAV OBYVATELSTVA A OBCÍ V ROCE 1961.....	57
4.1 Sčítání obyvatel.....	57
4.2 Zaniklé obce a osady.....	59
5 VZPOMÍNKY A NÁZORY PAMĚTNÍKŮ.....	61
5.1 Vznik republiky a doba první republiky	61
5.2 Rok 1938 a 2. světová válka	61
5.3 Konec války a odsun.....	62
6 ZÁVĚR.....	64
Literatura:	68
Internetové zdroje:	69
7 PŘÍLOHY.....	71
ABSTRAKT.....	102
ABSTRACT.....	103

ÚVOD

V názvu studijního oboru je zmíněn pojem region, proto jsem vybrala ryze regionální téma. Vzhledem k rozsahu bakalářské práce jsem vytyčila pouze část našeho regionu a to Kaplicko. V práci se věnuji vývoji tohoto území z hlediska oborů, kterými jsme se při studiu zabývali. Chtěla bych zde využít poznatky z oborů politologie, politické kultury, sociologie, demografie, historie, statistiky a vztahy mezi jednotlivými etniky na daném území. Tato problematika mě zajímá z toho důvodu, že dosud se tímto územím a jeho specifiky nikdo příliš nezabýval, a proto si myslím, že v tomto ohledu bude práce přínosná.

Za cíl bakalářské práce považuji zmapování vývoje osídlení a vztahy mezi obyvateli na Kaplicku v době od vzniku republiky do roku 1960. Vývojem tohoto malého území se nelze zabývat bez alespoň stručné charakteristiky politické situace v daném období na území republiky, a protože se jedná o území pohraniční, je zde také velmi důležitý vztah k okolním státům. Chtěla bych se, pokud to prameny a literatura dovolí, co nejvíce zabývat pouze tímto územím, protože myslím, že informací v obecné rovině je dostatek.

Zaměřuji se na zmapování původního osídlení v této oblasti v době vzniku republiky a na porovnání se stavem okolo roku 1960 a vývojem mezi těmito daty. Toto časové období jsem si vybrala z toho důvodu, že v pohraniční oblasti docházelo v této době k velkým změnám v osídlení. Původně poměrně hustě osídlená oblast s mnoha obcemi kolem roku 1918, je kolem roku 1961 osídlená již pouze málo v důsledku politických změn. Rozhodující vliv na osídlení a strukturu osídlení v této oblasti měla druhá světová válka, odsun německého obyvatelstva, postupné dosídlování a vytvoření pohraničního pásma. Rok 1960 jsem si určila z toho důvodu, že k tomuto roku již byly ukončeny všechny tyto procesy. K roku 1960 mělo být provedeno sčítání obyvatel (provedeno až roku 1961), které používám ve své práci a k tomuto datu jsou také obce uváděny jako definitivně zaniklé.

V úvodu práce musím nejprve geograficky vymezit území, kterým se budu zabývat. Kaplicko jako takové není nikde územně přímo definováno. V průběhu časového období, kterým se zabývám, se územní vymezení měnilo. Nejširší území náleželo k politickému okresu Kaplice, který zahrnoval tři soudní okresy Kaplici, Vyšší Brod a Nové Hrady. Vzhledem k rozsahu své práce se budu věnovat Kaplicku pouze v jeho nejužším vymezení, tj. budu se držet správního okresu Kaplice, tak jak je

vymezen v Seznamu obcí¹. Do tohoto vymezení patří obce Bělá, Blansko, Bukovsko, Certlov, Cetviny, Čeřín, Dlouhá, Dluhošče, Dolní Dvořiště, Hněvanov, Hradiště, Jaroměř, Jenín, Horní Kaliště, Kaplice, Líčov, Malonty, Meziříčí, Mikulov, Mladoňov, Mostky, Omlenice, Pohoří na Šumavě, Pořešín, Dolní Příbraní, Rapotice, Rožmitál na Šumavě, Rychnov nad Malší, Děkanské Skaliny, Soběnov, Stradov, Suchdol, Všeměřice, Zahrádka, Zdíky, Žďár a jejich části.

Práce je založena především na studiu historické literatury a rozboru statistik. Vzhledem k tomu, že téma na tomto prostoru nebylo ještě zpracováno, měla jsem velké obavy, zda se mi povede shromáždit dostatečné množství pramenů a literatury vztahující se k němu. Podobným tématem jsem se kdysi zabývala, proto jsem věděla o existenci statistických lexikonů, o které se mohu ve své práci opřít. Doufala jsem, že se mi povede sehnat více literatury zabývající se denním soužitím jednotlivých etnik na daném území, ve vztahu ke konkrétní politické a historické situaci a že budu moci na základě pramenů a literatury porovnat jejich vývoj v čase. Bohužel písemných pramenů jsem našla velmi málo.

Archivní prameny, které by mohly mnohé v práci doplnit a osvětlit, sice existují, ale téměř všechny jsou nepřístupné. Jistě zajímavé informace obsahují nepřístupné archivní fondy obecních škol v jednotlivých obcích, fondy farních úřadů a fondy jednotlivých obcí. Z období první republiky by byl zajímavý fond Německého pošumavského svazu skupiny Kaplice (také nepřístupný) hlavně v možnosti porovnání s publikacemi Národní jednoty Pošumavské v Kaplici. Z válečného a poválečného období by bylo jistě zajímavé využití fondů Internační středisko pro Němce Kaplice a německá pracovní fronta. Z poválečného období a dosídlování Kaplicka budou informace v nepřístupných fondech JZD Kaplice, Horské pastevní družstvo pro zemědělce okresu Kaplice a hlavně ve Fondu Osidlovací komise ministerstva zemědělství Kaplice.

Literatura se daným tématem zabývá spíše v obecné rovině, většinou ve vztahu k celé republice, nebo k celému pohraničí, více se proto věnuje území Sudetské župy a hlavně územím přiléhajícím k Německu. Z pohraničí sousedícího s Rakouskem je

---

¹ *Seznam obcí v zemi České podle stavu z počátku roku 1948 díl I.* Praha, 1948. Státní úřad statistický. s. 54, 55

částečně zpracována oblast na Moravě především v okolí Brna. Vývoj na Kaplicku byl v mnohém podobný jako oblast pohraničí na Moravě, bohužel mnohé domněnky se mi nepovedlo doložit ať již na základě vydané literatury nebo nevydaných pramenů.

Literaturu lze z tohoto důvodů rozdělit do několika skupin publikací. Jsou to publikace statistické povahy s počty obyvatel nebo pouze soupisy jednotlivých měst, obcí a sídel². Dále literatura obecné povahy, vztahující se k danému časovému období, kde lze nalézt spíše drobné zmínky o dané oblasti, jsou zde uvedeny spíše širší národní, národnostní a politické souvislosti. Obsah těchto publikací je většinou velmi podobný, odlišuje se pouze drobně podle toho, v které době publikace vyšla, zda byl autor příslušníkem českého nebo německého etnika apod. V poslední řadě jsem čerpala z publikací přímo o dané oblasti a též z internetových zdrojů touto oblastí se zabývajících. Jsou to různé brožury o dějinách Kaplice a okolí³, internetové stránky o historii Kaplice, Cetvin, zaniklých obcích atd.

Shromáždila jsem málo subjektivních vzpomínek pamětníků těchto událostí. Vzhledem k převážně německému osídlení oblasti, zde z původních obyvatel zůstala jen velmi malá část. Dalším důvodem malého množství pamětníků je také čas, který od daných událostí uplynul, někteří pamětníci již zemřeli, případně jsou dnes již ve velmi vysokém věku a mnoho z nich také nechce na tyto události, které změnily jejich životy

---

² *Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949*. Praha : Státní statistický úřad, 1949. 260 s.

Statistický lexikon obcí v Čechách (1921). Praha : Státní úřad statistický, 1923. 596 s.

Statistický lexikon obcí v zemi české úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 sb. Zák. a nař. Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930. V Praze : Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický, 1934. 613 s.

Statistický lexikon obcí ČSSR 1965 podle správního rozdělení 1. ledna 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1961. V Praze : Ústřední komise lidové kontroly a statistiky a ministerstva vnitra, 1966. 668 s.
ZÁRUBA, V. KOBLASA, P. *Šumava místopisný slovník*. České Budějovice : Vlastním nákladem, 2000. 199 s.

Administratives Gemeindelexikon für Böhmen. Prag : Statistischen Staatsamte, 1927. 390 s.

³ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. 104 s.

DROBIL, E. *Kaplice z dějin obce, kostela a školy*. V Kaplici : Nákladem Národní jednoty pošumavské v Kaplici, 1938. 33 s.

Kaplice 600 let města. Kaplice : MěstNV v Kaplici, 1982. 41s.

Město Kaplice. Kaplice : Město Kaplice, 1998. 22 s.

SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. 200 s.

ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. 4 s.

a nebyly pro ně mnohdy příjemné, vzpomínat. Zapsaných subjektivních vzpomínek na tuto dobu na území, kterým se zabývám, lze dohledat pouze velmi málo.

V úvodu jednotlivých kapitol jsou uvedeny politické události týkající se nejen daného území, ale i celého státu, částí státu (Sudet), případně i států sousedních a následuje část zabývající se přímo Kaplickem. Vzhledem k rozsahu práce, se nelze zabývat do podrobností každou jednotlivou obcí, případně částí obce.

Důležitou částí práce jsou přílohy, ve kterých uvádím úplné statistické údaje, vzory různých důležitých dokumentů, mapu s údaji o jednotlivých obcích v různých obdobích a fotografie některých obcí v minulosti a v současnosti.

1 VZTAHY MEZI ETNIKY – OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY

Prvním a největším zvratem v tomto období byl vznik Československé republiky, který byl přijat jinak Čechy a jinak Němci. V průběhu první republiky se vztahy mezi Čechy a Němci vyvíjely od smíření se situací ze strany Němců až po postupný nástup Sudetoněmecké strany, vytvoření tzv. páté kolony až k událostem roku 1938.

1.1 Vztahy Čechů a Němců v demokratickém Československu

Reakce Němců na vyhlášení Československého státu nebyly novému státu příznivé. Tímto okamžikem se český národ stal národem vládnoucím a Němci ztratili výsadní postavení a stali se menšinou. Hned 29. října 1918 se ve Vídni sešli němečtí poslanci z Čech a odhlasovali usnesení o odtržení pohraničních oblastí od Československého státu a jejich připojení k Rakousku. Odvolávali se na právo na sebeurčení národů. Byli to stejní politikové, kteří byli v říšské radě proti, když se tohoto práva domáhali Češi.⁴

Prosadit tyto požadavky se Němcům nepodařilo. Vzhledem k struktuře osídlení nebylo možné vytvořit kompaktní celek nepřerušovaný osídlením českým, proto připadaly v úvahu čtyři německé menšinové oblasti rozdílné velikosti i významu:

---

⁴ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 63.

Deutschböhmen, Sudetenland, Böhmerwald a Deutschsüdmähren. Na Pařížské mírové konferenci byl schválen požadavek zahrnutí německých sídelních území do Československé republiky.⁵

Již 22. prosince 1918 přednesl prezident Tomáš Garrigue Masaryk Poselství národnímu shromáždění, v kterém se mimo jiné vyjadřuje i k otázce postavení Němců v Československu: „Území, obývané Němci, je území naše a zůstane naším. My jsme vybudovali svůj stát, my jsme jej udrželi, my jej budujeme znova; přál bych si, aby naši Němci při tom pracovali s námi – to by byla lepší politika než jejich pochybené úsilí nyníější.“⁶

Němci v Československu se museli smířit s realitou Československého státu, svou pozicí národnostní menšiny a hledat novou orientaci své politiky. Prezident Tomáš Garrigue Masaryk se snažil Němce uklidnit a doufal v jejich spolupráci na budování Československého státu. Československo jako součást Versailleských mírových smluv podepsalo i smlouvu na ochranu menšin tzv. Smlouvu ze Saint-Germain, práva národnostních menšin byla zakotvena i v ústavě, která obsahovala naprostou ochranu života a svobody bez ohledu na původ, státní příslušnost, jazyk, rasu a náboženství. „Podle základního zákona státu platil navíc i zákaz odnárodňování (§ 134). Trestné bylo i popuzování k zášti nebo násilnostem vůči národnosti, náboženství a rase.“⁷

V porovnání s menšinovou politikou jiných států si v době první republiky Československo stálo také velmi dobře. Německá menšina jako jediná z evropských menšin získala zastoupení ve vládě (1926-1938), měla úplný školský systém a tam kde bylo nad 20 % Němců, mohla komunikovat se státními úřady v němčině (týkalo se 90 % Němců).⁸ Němci měli svou síť základních i středních škol, vysoké školy – technické v Praze a v Brně a pražskou Univerzitu. Měli své zájmové svazy, spolky politické strany.⁹ Požadavek znalosti „státního jazyka“ (jazykový zákon z r. 1920

---

⁵ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 69,70.

⁶ MASARYK, T.G. *Cesta demokracie: soubor projevů za republiky svazek první 1918-1920*. Praha : Čin, 1933. s. 19-20.

⁷ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 64.

⁸ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 65.

⁹ STANĚK, T. *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948)*. Ostrava : Amosium servis, 1992. s. 10.

a jazykové nařízení z r. 1926) komplikoval zaměstnávání Němců ve státních a veřejných službách.¹⁰ „V důsledku různých administrativních zásahů (jazykové zkoušky aj.) a penzionování ubylo v letech 1921-1930 celkem více než 30 000 úředníků a zřízenců německé národnosti ve státních službách (železnice, pošty, ozbrojené složky, všeobecná správa apod.). Za krize se rovněž zvýšila emigrace Němců za hranice.“¹¹

Ze strany Československého státu byl zájem o spolupráci se členy velké německé menšiny v Československu. Problém byl spíše na straně Němců, kteří se ke spolupráci zpočátku stavěli pasivně až odmítavě. Většina Němců v Československu vzala na vědomí novou situaci a přizpůsobila se jí: „Již účast německých politických stran v obecních volbách na jaře roku 1919 naznačila, že v nacionalistickém šiku německé menšiny nastává proces určitého přizpůsobování poměrům a v souvislosti s tím i rozpad nedávné monopolitní jednoty.“¹²

Německé vyslanectví se snažilo vést Němce v Československu k samostatnosti v rozhodnutích: „Sudetoněmecká politika se nedělá v Berlíně.“¹³ Sudetští Němci se k nemilovanému státu přikláněli většinovým voličským rozhodnutím. Principiální loajalita se projevovala i v jejich tisku. Teprve založením deníku Sudetoněmecké strany s říšskoněmeckou pomocí roku 1935 se to změnilo. Vůle k německo-českému smíření se v prvních letech republiky vyskytuje jen zřídka, usilovali o ni spíše intelektuálové židovského původu.¹⁴

V praxi docházelo k nedostatkům při naplňování menšinových práv hlavně ve školské správě, při realizaci jazykových opatření, obsazování míst ve státní a veřejné službě, při poskytování státních zakázek a subvencí hospodářským subjektům, v úvěrové a daňové politice. U Němců to způsobovalo nedůvěru vůči státu a nahrávalo nacionalisticko-demagogickým argumentům a výpadům. Komplikace byly výraznější v etnicky smíšených územích (úřady podporovaly české menšiny), Němce to

---

¹⁰ STANĚK, T. Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948). Ostrava : Amosium servis, 1992. s. 9.

¹¹ STANĚK, T. Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948). Ostrava : Amosium servis, 1992. s. 14.

¹² RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 73

¹³ SEIBT, F. *Německo a Češi : dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. 1. vyd. Praha : Academia, 1996. ISBN 80-200-0577-3. s. 273.

¹⁴ SEIBT, F. *Německo a Češi : dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. 1. vyd. Praha : Academia, 1996. ISBN 80-200-0577-3. s. 273.

znepokojovalo a utvrzovalo v přesvědčení, že Češi vyvíjí asimilační tlaky s cílem odnárodnit sudetoněmecké společenství.¹⁵

Roku 1923 se Nejvyšší soud zabývá protizákonnými výzvami k Němcům, aby nepřijímali zaměstnance české národnosti a aby nerukovali na vojnu, protože v případě války s Německem se Československo rozpadne, aby se nedostavili k uvítání prezidenta republiky, aby nekupovali u českých obchodníků (výzvu k nepřijímání Čechů vydal i Svaz německých zaměstnanců). V německých časopisech se objevovaly urážlivé výroky o Čechách. „*Jeden takový výrok je přirovnával k zvířatům. Jistý Němec sděloval obchodnímu soudu, že nepřijímá české dopisy a žádal, aby mu soud psal nějakou kulturní řečí.*“¹⁶

Až do roku 1929 se přesto zdálo, že aktivistické politické proudy mají v Sudetech přece jen převahu a že nastane soužití Čechů s Němci ve společném státě. Po roce 1929 se však začalo rozmáhat opoziční nacistické hnutí, které se hlásilo k Hitlerovu programu jako k společné platformě nacionálních socialistů v Německu, Rakousku a Československu. Začala svou činnost Verband Volkssport (oficiálně zájmová sportovní organizace), která organizovala ve spojení s Německem vojenský výcvik a zásobování svých členů zbraněmi. Později se prokázaly vazby mezi Verband Volkssport a DNSAP. Na sjezdu ve Frývaldově v říjnu roku 1930 žádala již DNSAP zřízení sudetoněmeckého zemského sněmu a autonomních úřadů. Odsouzením sedmi funkcionářů Verband Volkssportu za zločiny proti státu v roce 1932 se hnutí zdiskreditovalo stejně tak jako DNSAP, které byla zakázána její mládežnická organizace Grenzjugend. 1. října 1933 byla založena Sudetendeutsche Heimatfront a dva dny poté se DNSAP dobrovolně rozešla (4. října byl vydán úřední výnos o jejím rozpuštění).¹⁷

Vliv na vztahy mezi Čechy a Němci v pohraničních oblastech měla hospodářská krize. V Německu vypukla krize dříve a proto v době, kdy v Čechách vrcholila, v Německu již docházelo ke zlepšení situace, proto se Německo stalo pro Sudetské Němce místem, kde se žije lépe. V pohraničí převládal textilní a sklářský průmysl,

---

¹⁵ STANĚK, T. Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948). Ostrava : Amosium servis, 1992. s. 12.

¹⁶ RICHTER, K. Sudety. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 76.

¹⁷ RICHTER, K. Sudety. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 77, 78.

výroba porcelánu a hraček – odvětví závislá na vývozu, která první ztratila odbyt. Důsledkem byla vyšší nezaměstnanost. V okresech zcela německých nebo s pouze 20 % českého obyvatelstva byla koncem roku 1931 nezaměstnanost 19,2 %, v ostatních okresech byla 9,16 %. To způsobovalo radikalizaci politických nástrojů a postojů.¹⁸

„Od konce roku 1933 poskytovala říše sudetským Němcům nejenom ideologickou, ale i finanční pomoc. Bylo rozhodnuto, že německý zastupitelský úřad dostane pro okamžitou výpomoc 1 000 říšských marek a každý měsíc mu pro podporu sudetoněmeckého hnutí bude poukazováno 5 000 marek.“¹⁹

Hlavní představitel Sudetendeutsche Heimatfront Konrád Henlein v roce 1934 hovořil o vytvoření národního společenství k překonání sociálních rozdílů a spolupráci Čechů a Němců, hlásil se k demokracii ohrožované liberalismem a požadoval rozšíření samosprávy a umožnění podílu Němců ve vedení státu a změnu na stát národnostní. Při volební kampani Sudetendeutsche Heimatfront již útočil na Československý stát a jeho instituce a velebil poměry ve třetí říši. Pro získání dělnictva založil tzv. Sudetendeutsche Volkshilfe, která vyplácela dělníkům podpory. 29. dubna byl z úředního donucení změněn název strany na Sudetendeutsche Partei. Ve volbách roku 1935 získala 67,2 % československých Němců, 44 poslaneckých křesel v Národním shromáždění a stala se nejsilnější politickou stranou v Československu. SDP organizovala skupiny dělnické, živnostenské a selské mládeže, získávala učitelstvo pro organizační práci a chystala se vytvářet výbory nezaměstnaných.²⁰

19. června 1935 v Parlamentě vyložil politický program SdP K. H. Frank. Hlásí se k demokracii, ústavě i Československé republice, chce dosáhnout samosprávy národních záležitostí Němců a požaduje: *„Zlepšení péče o nezaměstnané, zvýšení počtu státních zakázek pro německé firmy, zlepšení podmínek pro turistický ruch v pohraničí, i zlepšení vztahu k říši, zvýšení podpory zemědělství a školství, zastavení údajné nacionální expanze Čechů do pohraničí.“²¹* V dubnu 1936 podává SdP stížnost Společnosti národů v Ženevě na porušování ochrany menšin. *„Dokládala to zejména oběžníky ministerstva národní obrany, které odůvodněně požadovaly, aby na vojenských*

---

18 BENEŠ, Z. Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 86-87.

19 RICHTER, K. Sudety. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 82.

²⁰ RICHTER, K. Sudety. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s.82-87.

²¹ RICHTER, K. Sudety. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 87.

*zakázkách nepracovaly státu nepřátelské živly.*²² Vláda 18. února 1937 uveřejnila návrh národnostního vyrovnání, který splňoval většinu německých požadavků a vyhovoval zájmu širokých lidových vrstev – sliboval hospodářskou pomoc, zlepšení sociální a zdravotní péče, úpravu složení státního aparátu podle národnostního klíče a zvýšení prostředků pro kulturní účely. Konrád Henlein reagoval požadavkem teritoriální autonomie a uspořádání nových parlamentních voleb, aby udržel napětí v československo-německých vztazích a mohl se domáhat mezinárodního zásahu. Henleinovské manifestace končily provokacemi nebo napadáním policejních složek a to bylo prezentováno jako důkaz násilí proti Němcům.²³

1.2 Vztahy Čechů a Němců na Kaplicku

Kaplice byla společným domovem oběma národnostem. Vážnější konflikty vyvolal vzrůst nacionálních nálad na konci 19. a v první polovině 20. století. *„Hájit svoji národní existenci v převážně německém městě bylo pro Čechy stále obtížnější. Během první republiky zůstávala Kaplice nadále městem s převahou německého obyvatelstva, Češi však již mohli svobodně rozvíjet svůj národní život.“*²⁴

30. října 1918 byl přerušen styk celé pohraniční oblasti s českým vnitrozemím. Zásobování bylo špatné, ani válečného chleba nebyl dostatek. Papírny nechtěly dodávat papír českým novinám. Na Kaplicku Němci situaci stále komplikovali a zostřovali svými požadavky. Nepokoje byly i v ostatních oblastech českého pohraničí. Vláda byla nucena zavést pořádek a klid do celého pohraničí násilím. Od poloviny listopadu začala s obsazováním hospodářských a politických pohraničních center.²⁵

Po vyhocení situace byla Kaplice dobývána československou armádou. Kaplice za vedení okresního hejtmana Schöbla zorganizovala Volkswehr a chtěla dosáhnout připojení k Rakousku. Odpor Volkswehru byl však českým vojskem překonán, město se vzdalo, část Volkswehru byla zajata, část spolu s vůdci prchla. Zbraně a vojenské skladiště byly zabaveny a v městě byl zjedнан klid. Následujícího 4. prosince odvedly zbraně i okolní obce a daly písemné prohlášení, že Volkswehr odzbrojily a rozpustily

---

²² RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 92.

²³ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994.. ISBN 80-85374-22-6. s. 97-99.

²⁴ *Město Kaplice*. Kaplice : Město Kaplice, 1998. s. 2

²⁵ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 9.

a že za další klid a pořádek ručí. Od té doby zůstala v Kaplici československá posádka, pro niž byly postaveny ubikace na jižním okraji města.²⁶ Podrobnější popis události uvádí Pavel Mörzl v příloze Českobudějovických listů. 2. prosince se vojáci přesunuli vlakem do železniční stanice Kaplice (posílení o oddíl setníka Urbana od Českého Krumlova). Před svítáním se vojáci s vybavením vydali k městečku. Hlavní pochodový proud vedl poručík Vicari. Na vrchu Pentláku před Kaplicí slyšeli troubení na poplach. Jedna četa obsadila blanský most přes Malši a kontrolovala situaci nad městem od Suchého vrchu. Vojáci byli od hřbitovní zdi a z radniční věže ostřelováni z těžkých kulometů. Deset československých vojáků bylo zraněno a z německé domobrany byl jeden mrtev, další mrtvé zřejmě ustupující obránci odnesli. Směrem na Malonty opustili město velitel povstalců poručík Blätterbauer a okresní hejtman Schöbl. Moc ve městě převzali českoslovenští vojáci. Setník Jindřich Kniha (velitel města) nařídil odevzdání zbraní a rozpuštění místních oddílů Volkswehru do 4. prosince do oběda na celém politickém okrese Kaplice. Okraj Kaplice byl chráněn dvěma kulometnými hnízdy proti povstalcům, kteří uprchli do Rakouska a mohli by se vrátit. Z obcí bylo staženo přes 180 pušek a pistolí, dalších 26 zbraní bylo odevzdáno z Malont 5. prosince. V průběhu obsazování Kaplice jela vlakem k jihu další setnina vojáků a odzbrojovala povstalce (Omlenice, Bujanov, Suchdol, Rybník). Od Dolního Dvořiště byli ostřelováni, proto vystoupili z vagonů a s pomocí těžkých kulometů zaútočili na obec. Němečtí střelci ustoupili přes Malši do Rakouska a oddíl pokračoval do Horního Dvořiště. Zde kontrolovali všechny projíždějící vlaky. Menší strážní oddíl čekal v Horním Dvořišti do 20. prosince na vjezd prezidenta do ČSR.²⁷ Občané Kaplicka nový stát nejen nevíтали, ale dokonce se mu stavěli na odpor.

Statistické údaje o osídlení Kaplicka a národnostním složení jsou poplatné době, ve které sčítání probíhalo. V publikaci Šumava je uvedeno, že údaje ze sčítání po roce 1910 autoři vůbec nepoužívají, protože „v následujících sčítacích obdobích docházelo v této dvojjazyčné oblasti k případům zkreslování dat v počtech národnostní příslušnosti

---

²⁶ DROBIL, E. *Kaplice z dějin obce, kostela a školy*. V Kaplici : Nákladem Národní jednoty pošumavské v Kaplici, 1938. s. 16.

²⁷ MÖRTL, P. Neklid na jihu Čech. *Českobudějovické listy* č. 12/291. České Budějovice : Vltava, 13. 12. 2003.

obyvatel. “²⁸ Stejně tak měl na sčítání obyvatel vliv i způsob jakým sčítání proběhlo. „Ústup od principu „obcovací řeči“, který byl rozhodující pro určení národnosti v rakousko-uherské monarchii, měl ve změněných mocensko-politických podmínkách za následek částečný přesun k československé národnosti zejména u smíšených manželství, při výkonu povolání apod. “²⁹

Při sčítání obyvatel v roce 1921 bylo na správním okrese Kaplice celkem 34 samostatných obcí. Většina těchto obcí se dále rozdělovala na další menší obce a osady. Z těchto 34 mělo více než 20 % českých obyvatel pouze pět. Z toho Kaplice překročila tuto hranici jen velmi těsně (20,75 %), Žďár měl 29,46 % českých obyvatel. Ostatní tři vesnice bych označila za ryze české, jedná se o Dlouhou se 100 % českých obyvatel, Soběnov s 98,38 % a Pořešín s 96,51 %. Ostatních 29 obcí mělo převážně německé osídlení. Nad 90 % německého obyvatelstva mělo 20 obcí: Bělá, Bukovsko, Čeřín, Hněvanov, Hradiště, Jaromeř, Jenín, Horní Kaliště, Malonty, Meziříčí (100 %), Míkulov, Mladoňov, Mostky, Dolní Příbraní, Rapotice, Rožmitál na Šumavě, Suchdol, Tichá, Všeměřice (100 %), Zahrádka. Nad 80 % mělo 7 obcí: Cerlov, Cetviny, Dolní Dvořiště, Omlenice, Pohoří na Šumavě a Rychnov nad Malší. Většina obcí byla tedy převážně německá a Češi zde byli v menšině. Podrobný graf struktury národností v jednotlivých obcích i s tabulkou viz příloha č. I.³⁰

Volby se konaly 18. dubna 1920. Volební komise měly podle Zákona č. 123 Sb. ze dne 29. února 1920 zejména § 44, 48, 55 volebního řádu všestrannou povinnost volebního zápisu. Kandidátní listiny evidovaly jmenný seznam uchazečů o poslanecké křeslo, jejichž pořadí bylo neměnné. Pro platnost musely strany doložit notářsky ověřené podpisy nejméně 100 voličů zapsaných do voličských seznamů. Vztah voličů a poslanců zprostředkovala politická strana, jíž jedině byl poslanec odpovědný za své jednání ve sněmovně.³¹ V jižních Čechách – IX. volebním kraji předložilo kandidátní

---

²⁸ ZÁRUBA, V. KOBLASA, P. *Šumava místopisný slovník*. České Budějovice : Vlastním nákladem, 2000. s. 7.

²⁹ KRÝDL, M. Rozložení politických sil na jihu Čech ve světle volebních výsledků z roku 1920. *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1987, č. 3, s. 125.

³⁰ *Statistický lexikon obcí v Čechách (1921)*. Praha : Státní úřad statistický, 1923. s. 332-337.

³¹ KRÝDL, M. Rozložení politických sil na jihu Čech ve světle volebních výsledků z roku 1920. *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1987, č. 3, s. 123, 128.

listiny 14 stran, z toho 8 českých, 5 německých a 1 židovská. Názvy stran jsou uvedeny v příloze č. II.³²

Na soudním okrese Kaplice získala nejvíce hlasů Deutsche christlich-soziale Volkspartei – DCV - Německá křesťansko sociální lidová strana (28,88 %), další následovaly Deutsche social-demokratische Partei – DSDAP – Německá sociálně demokratická strana dělnická (24,11 %) a Deutsche Wahlgemeinschaft (Deutsche Nationalpartei und Deutsche nationalsozialistische Arbeiterpartei) - DW20 – Německá volební pospolitost (23,56 %). Za zmínku ještě stojí Bund der Landwirte, politische Partei zur Wahrung ländlicher Interessen - BdL – Svaz zemědělců (8,62 %) a Československá sociálně demokratická strana dělnická - ČSDSD (5,71 %). Ostatní strany měly pod 2,5 % hlasů. Vzhledem ke struktuře osídlení velkou většinu hlasů získaly strany německé (85,69 %), české strany získaly 14,04 % hlasů a strana židovská nezískala téměř žádné hlasy (0,27 %). Srovnání s vybranými okresy v jižních Čechách a s celkovými výsledky stran v Českých zemích viz tabulka a graf v příloze č. II.³³

16. září 1920 proběhly volby do místního zastupitelstva v Kaplici. První se umístila Deutsche Nationalpartei – DNP (Německá nacionální strana) s 432 hlasy a ziskem 10 míst v zastupitelstvu, po ní následovala Christlichsoziale – DCVP (Německá křesťanskosociální lidová strana) s 380 hlasy a ziskem 9 míst v zastupitelstvu, následovala Tschechische Parteien (České strany) s 245 hlasy a 6 místy, poslední byla Sozialdemokraten – DSAP (Německá sociálnědemokratická strana dělnická) se 190 hlasy a 5 místy.³⁴ Podrobná tabulka a grafy s procentním přepočítáním jsou v příloze č. III.

Ve volbách do poslanecké sněmovny v roce 1925 zvítězila opět Deutsche christlich-soziale Volkspartei – DCV- Německá křesťansko sociální lidová strana (39,23 %) , další následovaly Bund der Landwirte - BdL – Svaz zemědělců (27,15 %), Deutsche social-demokratische Partei – DSDAP – Německá sociálně demokratická

---

³² Kandidátní listiny jsou uloženy v SOA Třeboň, K1432 jako příloha vyhlášky předsedy krajské volební komise, ministerského rady Hiebela.

³³ Všechny tyto tabulky a grafy vytvořeny podle

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/\\$File/422008p7_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/$File/422008p7_2.pdf)

a [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/\\$File/422008p7_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/$File/422008p7_1.pdf)

³⁴ SAILER, H. Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 156.

strana dělnická (10,54 %) a Deutsche Nationalpartei - DNP – Německá nacionální strana (6,16 %). Ostatní strany dostaly méně než 4 % hlasů. Z českých stran získala nejvíce hlasů Československá strana lidová (3,49 %). Židovské strany na Kaplicku v těchto volbách nekandidovaly. Komunistická strana, kterou jsem zařadila do stran nadnárodních, získala 3,58 %. Stejně tak jako v předchozích parlamentních volbách roku 1920 získaly většinu hlasů strany německé 83,68 %, české strany získaly 12,74 % hlasů a strany nadnárodní (Komunistická strana) získaly 3,58 %. Oproti volbám v roce 1920 došlo k poklesu u německých stran skoro o 2 % a u českých o 1,3 %, která získala Komunistická strana. U českých stran došlo k velkému poklesu hlasů u Československé sociálně demokratické strany dělnické (z 5,71 % na 1,92 %) a celkově se počty hlasů u jednotlivých stran lišily méně než ve volbách v roce 1920. Při celkovém součtu hlasů pro české a německé strany nedošlo oproti roku 1920 k výrazné změně. Podrobné údaje viz tabulka a graf v příloze č. IV.³⁵

Další volby do místního zastupitelstva následovaly v říjnu 1927. Oproti volbám v roce 1920 přibyla Deutsche Bewerbungspartei. Nejvíce hlasů získala Christlichsoziale – DCVP (Německá křesťanskosociální lidová strana) 312 hlasů a 8 míst, získala sice o 68 hlasů a 1 místo méně než v roce 1920, ale celkově zvítězila. Druhá byla Deutsche Nationalpartei – DNP (Německá nacionální strana) s 243 hlasy a 7 místy, oproti roku 1920 si pohoršila o 189 hlasů a 2 místa. Jen o málo méně 233 hlasů a také 7 míst získala Sozialdemokraten – DSAP (Německá sociálnědemokratická strana dělnická). České strany si také hodně pohoršily proti volbám v roce 1920, získaly pouze 156 hlasů a 4 místa. 4 místa získala také Deutsche Bewerbungspartei, která měla podstatně méně hlasů (41) než české strany. Celkově je patrný nepoměr mezi získanými počty hlasů a místy v zastupitelstvu.³⁶ Podrobná tabulka a graf s procentním přepočítáním viz příloha č. V. Za starostu byl v tomto roce zvolen Karl Putschögl za DNP – Deutsche National Partei – Německou nacionální stranu a byl starostou až do roku 1934, kdy ho vystřídal Leopold Guschlbauer. Seznam starostů Kaplice až do roku 1945 je uveden v příloze č. VI.

---

³⁵ Všechny tyto tabulky a grafy vytvořeny podle
[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/\\$File/422008p7_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/$File/422008p7_2.pdf)
a [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/\\$File/422008p7_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/$File/422008p7_1.pdf)

³⁶ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 165.

V roce 1928 proběhly volby do okresního zastupitelstva. Nejvíce hlasů na Kaplicku získali Němečtí lidovci – 8 341 hlasů, následovali Němečtí sociální demokraté – 3 936 hlasů, Němečtí agráři – 3 872 hlasů a Německý lidový svaz – 1 987 hlasů. Ostatní strany nepřekročily tisíc hlasů. Stejně jako v ostatních volbách jednoznačně zvítězily strany německé. V porovnání s okresem Český Krumlov na Kaplicku získaly německé strany o více než 20% více hlasů. Podrobnější údaje viz tabulky a graf v příloze č. VII.³⁷

V roce 1929 proběhly volby do poslanecké sněmovny. Na Kaplicku získala nejvíce hlasů opět Deutsche Christsoziale Volkspartei - DCV – Německá křesťansko sociální lidová strana (35,97 %). Za ní se umístila Deutsche Wahlgemeinschaft – DW29 – Německá volební pospolitost s 24,48 % hlasů. I třetí místo v pořadí patřilo straně německé, jednalo se o Sozialdemokratische Arbeitspartei in der Tschechoslowakischen Republik – DSDAP – Německá sociálně demokratická strana dělnická s 14,39 % hlasů. Přes 7 % hlasů (7,16 %) získala Deutsche Nationalpartei – DNP (Německá nacionální strana). Z českých stran získala nejvíce hlasů ČSL – Československá strana lidová 3,54 %, ČSDSD – Československá sociálně demokratická strana dělnická 2,14 % a ČSNS – Československá strana socialistická (národně sociální) 2,03 %, ostatní české strany získaly pod 2 %. Do nadnárodních stran 3,15 % je zařazena Komunistická strana, která získala 2,94 % hlasů a Liga proti vázaným kandidátním listinám. Podrobná tabulka s volebními výsledky a graf viz příloha č. VIII. Celkový poměr mezi českými a německými stranami se oproti volbám v roce 1925 příliš nezměnil.³⁸

K 1. prosinci 1930 proběhlo sčítání obyvatel. Uvažovalo se, zda sčítat národnost nebo mateřskou řeč. Vládním nařízením byla zvolena národnost (ale kritériem národnosti byla mateřská řeč a řeč, kterou se mluví v rodině). Někteří Němci se připravovali na sčítání propouštěním české čeledi, zdržováním parcelace a znemožňováním novostaveb v obcích, aby nedocházelo k přílivu Čechů. V rámci úředních příprav se „bojovalo“ o svěření sčítacího referátu u okresního úřadu, zda referentem bude Čech či Němec a o osoby sčítacích komisařů. *„Měli jsme případy, kdy*

---

³⁷ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 18.*

³⁸ Všechny tyto tabulky a grafy vytvořeny podle [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/\\$File/422008p7_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/$File/422008p7_2.pdf) a [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/\\$File/422008p7_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/$File/422008p7_1.pdf)

bylo sice na oko nám vyhověno, avšak na poslední chvíli byly v osobách těchto komisařů provedeny změny výslovně v německý prospěch a na základě zakročení Böhmerwaldbundu. Jen stěží se nám podařilo aspoň částečně tuto pohromu napravit. Ještě horší byly potíže s ustanovením revisorů. Vyskytl se i případ, že přednosta okresu chtěl ustanovit nad německými komisaři revisory české a obráceně, revisory německé nad komisaři českými. Naráželi jsme někde nejen na nepochopení, nýbrž na naprostou neochotu a strach před německými stížnostmi.“³⁹

Při sčítání obyvatel v roce 1930 bylo na správním okrese Kaplice celkem 35 samostatných obcí. Většina těchto obcí se dále rozdělovala na další menší obce a osady. Oproti roku 1920 se Omlenice rozděly na několik samostatných obcí a zvláště je uváděn Stradov a Zdíky, z Líčova se vydělily Děkanské Skaliny. Vzhledem k tomu, že chci porovnávat údaje mezi těmito roky, vybrala jsem ze sčítání z roku 1930 stejné obce jako v roce 1920, dále proto budu vycházet z členění, které bylo v roce 1920. Tedy na okrese Kaplice budu uvažovat stále 34 obcí. Více než 20 % českých obyvatel mělo pouze v roce 1930 již 8 obcí, tedy o tři více než v roce 1920. V Kaplici čeští obyvatelé přibyli na 24,79 %, ve Žďáru naopak ubyli o více než tři procenta na 25,82 %. Ostatní tři ryze české vesnice si udrželi počet českých obyvatel kolem 95 %, také zde došlo ke snížení počtu českých obyvatel, jedná se o Dlouhou, kde ze 100 % českých obyvatel v roce 1920 poklesl na 96,97 %, Soběnov z 98,38 % poklesl na 97,58 % a Pořešín z 96,51 % na 94,11 %. Hranici 20 % českých obyvatel nově překročilo Blansko (21,30 %), Certlov (24,47 %) a Ličov s dokonce 31,52 %. Největší rozdíl nastal u Certlova, který měl roku 1920 pouze 3,89 % českých obyvatel, Ličov měl v roce 1920 18,83 % a Blansko 15,47 %. Ostatních 26 obcí mělo převážně německé osídlení. Nad 90 % německého obyvatelstva mělo 19 obcí: Bělá, Bukovsko, Čeřín, Hněvanov, Jaroměř, Jenín, Horní Kaliště, Malonty, Meziříčí (99,73 %), Mikulov, Mladoňov, Mostky, Dolní Příbraní, Rapotice, Rožmitál na Šumavě, Suchdol, Tichá, Všeměřice, Zahradka. Nad 80 % mělo 6 obcí: Cetviny, Dluhoště, Hradiště, Omlenice, Pohoří na Šumavě a Rychnov nad Malší. Nad 70 % mělo 5 obcí: Blansko, Certlov, Dolní Dvořiště, Kaplice a Žďár. Nad 60 % měl Ličov (66,67 %). Většina obcí byla tedy

---

³⁹ VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské 1884-1934*. Praha : Nákladem národní jednoty pošumavské, 1934. s. 359-360.

převážně německá a Češi zde byli v menšině. Podrobný graf struktury národností v jednotlivých obcích i s tabulkou viz příloha č. IX.⁴⁰

O změnách počtu obyvatel a jejich vývoji se zmiňuje i publikace Národní Jednoty Pošumavské. Již v této době dochází k vyliďňování okresu. *Úkaz tento se však nedotýká obcí českých, z nichž Dlouhá (s osadou Výheň) a Pořešín (s osadami Pořešinec a Rozpoutí) vykazují slušný vzrůst a jen Soběnov (s osadami Přisečno a Smrhov) ztratil za posledních 50 let 5 obyvatel, kterážto ztráta nepadá na váhu. Za to v ostatních obcích, ba i v okresním městě Kaplici, jeví se téměř naporád úbytek. Je to v Jižních Čechách běžný zjev všude tam, kde není průmyslového aj. podnikání.*⁴¹

Vzhledem k národnostnímu složení většina škol na Kaplicku byla německá. Před vznikem Českého státu byla veřejná česká škola pouze v Rozpoutí a Soběnově. Po vzniku samostatného Českého státu přibýly státní obecné české školy v Blansku, Dolním Dvořišti, Kaplici, Omlenicích a Velkých Skalínách, mateřské školy v Dolním Dvořišti, Kaplici a Omlenicích a úplná měšťanská škola v Kaplici. V letech 1927-1928 přibyla měšťanská škola v Horním Dvořišti.⁴² Jak konstatují v této publikaci v ostatních obcích, kde je jen malé procento Čechů, není příliš pravděpodobné, že by se mohla síť českých škol dále rozšířit.⁴³

Již od roku 1900 se objevují snahy o zřízení české školy v Kaplici, ale byla otevřena až roku 1919 obecná česká škola o dvou třídách, která se nacházela ve staré budově německé školy. Tam byla umístěna i česká škola měšťanská otevřená roku 1921. Správci školy byli Frant. Cink (1924) a Jan Karpíšek (1926), poté byla obecná škola připojena ke škole měšťanské a správu převzali ředitelé: Bernard Karas (1926), Stanislav Zeman (1936) a Frant. Ziegroser. Do školy docházely i děti ze vzdálenějších českých obcí, které dříve chodily do německé měšťanské školy. Došlo ke zřízení 2 poboček a IV. ročníku české školy. V roce 1927 byla povolena mateřská škola,

---

⁴⁰ *Statistický lexikon obcí v zemi české úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. Dubna 1920, čís. 266 sb. Zák. a nař. Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. Prosince 1930.* V Praze : Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický, 1934. s. 143-148.

⁴¹ VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské 1884-1934.* Praha : Nákladem národní jednoty pošumavské, 1934. s. 88.

⁴² VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské 1884-1934.* Praha : Nákladem národní jednoty pošumavské, 1934. s. 351.

⁴³ VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské 1884-1934.* Praha : Nákladem národní jednoty pošumavské, 1934. s. 89.

nejprve soukromá a od roku 1929 státní umístěná v soukromém domě. Byla snaha získat pro školy nové vyhovující budovy. V roce 1925 byl opatřen stavební pozemek a plány. Školní budovu odevzdal stavitel Aug. Křížek z Vodňan v srpnu 1938 k užívání.⁴⁴ Nová česká škola byla v Kaplici otevřena 11. září 1938.⁴⁵

Další volby do místního zastupitelstva následovaly 27. září 1931. Nejvíce hlasů získala Deutsche Wahlvereinigung 445 hlasů a 14 míst v zastupitelstvu. Druhá byla Česká strana s 289 hlasy a 5 místy v zastupitelstvu, která si polepšila o 133 hlasů, ale pouze o jedno místo v zastupitelstvu. Následovala Deutsche Nationalsozialistische Arbeitpartei – DNSAP (Německá nacionálně socialistická strana dělnická), která přestože získala méně hlasů než Česká strana (242 hlasů), získala 6 míst v zastupitelstvu. Sozialdemokraten – DSAP (Německá sociální strana dělnická) získala 107 hlasů a 3 místa. 68 hlasů a 2 místa získala Komunistická strana. Za zástupce byli zvoleni Franz Schützner a R. Leopold Guschlbauer. V městské radě zasedli Karl Grimus a Theodor Kitzler (četnický strážmistr), Dr. Alfred Zmeck (advokát), Franz Nedorost (úředník), Karl Valenta (ředitel české záložny), Franz Hofmann (četnický strážmistr), Laurenz Ziehensack (majitel domu).⁴⁶ Podrobná tabulka a grafy s procentním přepočítáním viz příloha č. X.

V roce 1935 proběhly volby do poslanecké sněmovny. Na Kaplicku získala nejvíce hlasů Sudetendeutsche Partei – SDP – Sudetoněmecká strana (39,30 %), za ní následovala Deutsche Christsoziale Volkspartei - DCV – Německá křesťansko sociální lidová strana (19,05 %). Třetí a poslední stranou, která překročila deset procent hlasů, byla Bund der Landwirte – BDL – Svaz zemědělců. Těsně pod hranicí deseti procent byla Sozialdemokratische Arbeitspartei in der Tschechoslowakischen Republik – DSDAP – Německá sociálně demokratická strana dělnická s 9,87 % hlasů. Z českých stran získala nejvíce ČSDSD – Československá sociálně demokratická strana dělnická 4,52 % a RSZML – Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu 3,75 %, ostatní české strany získaly pod 2%. Do nadnárodních stran je zařazena Komunistická

---

⁴⁴ DROBIL, E. *Kaplice z dějin obce, kostela a školy*. V Kaplici : Nákladem Národní jednoty pošumavské v Kaplici, 1938. s. 16, 31-33.

⁴⁵ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 179.

⁴⁶ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 169.

strana, která získala 1,68 % hlasů. Celkový poměr mezi českými a německými stranami se oproti předchozím volbám příliš nezměnil. Podrobné údaje i s porovnáním s vybranými okresy a Českými zeměmi viz tabulka a graf v příloze č. XI.⁴⁷

V roce 1936 docházelo k útokům vůči antifašistům ze strany členů SdP. „*Ke sjednocení německých a českých pracujících k boji proti fašismu pořádala komunistická strana Dny sbratření.*“⁴⁸ V Kaplici proběhly 4.- 6. července 1936. Vzhledem k delší stagnaci a malému počtu obyvatel byla Kaplice vedena po určitou dobu jako městyš. Statut města jí byl udělen teprve v roce 1936.⁴⁹

2 MIGRACE NA KAPLICKU – VYSÍDLENÍ ČECHŮ ROKU 1938, ODSUN NĚMCŮ

2.1 Život v Sudetech

V roce 1938 pokračovaly nepokoje a vyjednávání v Sudetech. 7. června předložila sudetoněmecká strana předsedovi československé vlády memorandum rozvádějící Henleinovy karlovarské požadavky. Vláda vypracovala první plán řešení problému a splnila některé požadavky. SDP toto odmítla jako nepostačující. 17. srpna vláda pod tlakem mise lorda Runcimana předložila nový plán. Henleinovi vyjednávači byli opět nespokojení. Následoval třetí plán a 2. září čtvrtý plán. Vláda souhlasila, aby vznikl Německý stát uvnitř Československého státu. Provokace henleinovců pokračovaly a sílily.⁵⁰

Na nepokoje (převážně v západních Čechách) reagovala 12. září vláda vyhlášením stanného práva v příslušných krajích. 17. září ustanovil Hitler Sudetoněmecký sbor dobrovolníků (Sudetendeutsches Freikorps – SFK), ozbrojené

---

⁴⁷ Všechny tyto tabulky a grafy vytvořeny podle

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/\\$File/422008p7_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/$File/422008p7_2.pdf)

a [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/\\$File/422008p7_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/$File/422008p7_1.pdf)

⁴⁸ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 27.

⁴⁹ *Město Kaplice.* Kaplice : Město Kaplice, 1998. s. 2-3.

⁵⁰ RICHTER, K. *Sudety.* 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 103 - 112.

oddíly vytvořené ze sudetských Němců, kteří prchli do říše 23. 9. 1938, kdy česká vláda nařídila mobilizaci.⁵¹

Mnichovská dohoda byla uzavřena představiteli nacistického Německa, Itálie, Anglie a Francie v noci z 29. na 30. září 1938. Znamenala likvidaci Československa a byla vydávána za akt záchrany míru. Prikazovala Československu odstoupení pohraničního území s převahou německého obyvatelstva Německu. Československá vláda toto ultimátum přijala ještě 30. září 1938. Byla stanovena 4 pásma, která měla být obsazena 1. – 7. října. Páté pásmo měl stanovit Mezinárodní výbor dodatečně a obsazeno mělo být 10. října. Měla být určena území, kde bude proveden plebiscit. Měla být umožněna tzv. optace – přesídlení a vystěhování obyvatel z odstoupených území. Okupace byla provedena rychle, české orgány sotva stačily stáhnout vojsko, četnictvo, politické, soudní a finanční úřady, někde i české školy a instituce, zaměstnance drah a pošt.⁵² Atmosféra byla zřejmě na obou stranách velmi vzrušená: V sobotu 1. října 1938 ve 14 hodin se na rozkaz generála von Leeba daly do pohybu jednotky na jižních hranicích Čech. Vojáci vyvrací červenobílé hraniční závory, kácejí sloupy se znakem Československa a místní Němci jim pomáhají. *„Za hranicí je vítají prapory s hákovým křížem, girlandy a transparenty přes celou silnici: Zdravíme naše osvoboditele! Ženy v dirndlech, muži, starci, mládež a děti v hustých špalírech lemují silnice, zdraví vojáky frenetickým skandováním: Sieg Heil! Sieg Heil!“*⁵³ Německé vojsko obsazuje první pásmo, sahající přibližně do hloubky 20 až 40 kilometrů. Od Čech se oddělují Volary, Kaplice, Český Krumlov, města i obce narychlo vyklizované československou státní správou. S nepatrným předstihem před jednotkami wehrmachtu odchází vojsko, policie, četnictvo, železničáři, stěhují se státní úřady, někde i školy. Odcházejí či spíše prchají i tisíce českých běženců. Jsou jich plné silnice, nádraží i vlaky. Ti šťastnější si na selské povozy či nákladní auta stačili naložit pár věcí ze svého majetku (peřiny, kredenc, šicí stroj, čtyři židle). Většina vleče jen rance, odřené kufry, krabice převázané motouzy. Někteří mají ještě v očích hrůzu z toho, co zažili

---

⁵¹ ZIMMERMANN, V. Sudetští Němci v nacistickém státě : Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938-1945). 1. Vyd. Praha : Prostor, Argo, 2001. ISBN 80-7260-055-9, ISBN 80-7203-390-5. s. 55-56.

⁵² BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 12-13.

⁵³ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 130 - 131.

a čemu unikli. Je slyšet pláč dětí. Ale i mnozí dospělí si utírají oči. Hordy henleinovců přepadají české vojáky, četníky, policisty a finančníky, provokují je posměšným syčením kšš, nadávkami, pliváním, výhrůžnými gesty a rabují české obchody a drancují příbytky. Bijí Čechy, kteří nestačili nebo nechtěli uprchnout. Dochází i k těžkým zraněním a vraždám. Prchají i protihenleinovští Němci a Židé.“⁵⁴

Nacistická správa považovala českou menšinu, která zůstala na sudetském území za nespolehlivou a nepřátelsky naladěnou. Před příchodem wehrmachtu a policejních jednotek uprchla část Čechů z obavy před represemi a pronásledováním do vnitrozemí, část českého obyvatelstva zůstala. Na okupovaném území žila asi necelá polovina z původního českého obyvatelstva.⁵⁵

Při určování pásma byla stanovena hranice 50 % Němců, ne podle současného stavu tj. sčítání z roku 1930, ale podle stavu z roku 1918 tj. z roku 1910, což odporovalo i Mnichovské dohodě. Vybrán byl takový úsek území, kde Němci byli.⁵⁶

Sudety byly roztrženy na několik kusů. Jižní část s městy Domažlice, Sušice, Volary, Prachatice připadla bavorské Východní marce. Chvalšiny, Horní Planá, Český Krumlov, Vyšší Brod, Kaplice byly přičleněny k Hornodunajské župě, zatímco Nové Hradce, Jindřichův Hradec a jihomoravská pohraniční oblast s městy Slavonice, Znojmo, Pohořelice a Mikulov byly zahrnuty do župy Dolnodunajské. Konrádu Henleinovi tak zůstaly pod názvem Sudetská župa (Sudetengau) přímo podřízeny jen severní pohraniční oblasti českých zemí od Chodska k Ostravě, v rozsahu asi tří čtvrtin původních Sudet.“⁵⁷

5. října 1938 zaslal prezident republiky Edvard Beneš abdikací dopis předsedovi vlády ČSR generálu Janu Syrovému, který ho tentýž den přijal. 22. 10. 1938 Edvard Beneš odlétl do Anglie. Období od 1. října 1938 do 14. března 1939 je označována jako Druhá republika. Druhá republika začala kopírovat italský fašistický model. Premiérem se stal silně pravicově orientovaný Rudolf Beran. Byl vydán

---

⁵⁴ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. 199 s. ISBN 80-85374-22-6. s. 130 - 131.

⁵⁵ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 137.

⁵⁶ BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 14.

⁵⁷ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. ISBN 80-85374-22-6. s. 139-140.

zmocňovací zákon – vláda mohla vládnout bez parlamentu, byla zavedena cenzura, byly vydány antisemitské dekrety. Cílem politiky Druhé republiky bylo zalíbit se Německu.

Zajímavá je také tato charakteristika sudetských Němců pocházející z období Druhé republiky. Říšský Němec měl všechny znaky ušlechtilosti. Charakteristika sudetských Němců byla jiná – zlí, nespravedliví, lživí, lokální protičeští šovinisté a protistátní vyzvědači – nepřátelé. *„Zdůrazňovalo se, že si musí nejprve osvojit vynikající vlastnosti Němců říšských a teprve pak budou moci plnit úlohu být „upřímnými prostředníky mezi námi a říší.“*⁵⁸

Tisk SNJ vyzýval českou menšinu, aby neoptovala pro ČSR a v německých volbách vzorně hlasovala. Loajalitou ke třetí říši přispěje k rozvoji československo-německé spolupráce a přátelství. Před hlasováním obdrželi menšinoví Češi tento text od německých orgánů: *„Když dáte ano, budete mít klid, práci, blahobyt, zachováte si češství, ale musíte být dobrými německými Čechy! Když odvolíte ne, vyhlášíte boj státu, jehož jste občany. Ten boj je marný. Silné Německo nestrpí nepřátel!“*⁵⁹ Druhorepublikový tisk s ulehčením po volbách konstatoval, že v enklávách české menšiny ano pro říši proneslo 98-100% obyvatel.⁶⁰

Na 4. prosince 1938 byly stanoveny volby, ve kterých měli být zvoleni poslanci za okupované pohraničí do říšského sněmu. Před těmito volbami vyvrcholila nacistická kampaň, byly vydány i letáky v českém jazyce (první a poslední). Ve volbách měli voliči jedinou možnost zatrnout na kandidátce, kde byli vedle Hitlera a dalších říšských pohlavárů také vedoucí fašističtí představitelé v Sudetech, jako K. Henlein, K. H. Frank a další, slůvka „ano“ či „ne“. Voleb se sice mohli zúčastnit obyvatelé již od dvaceti let, ale jen říšští příslušníci, narození v pohraničí před 1. lednem 1910, jejich manželé, děti a vnuci. Tím byla z voleb vyloučena řada Čechů, zbývající pak museli volit na zvlášť označených lístcích a do zvláštních uren. Podle interních směrnic měli

---

⁵⁸ RATAJ, J. O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-516-7. s. 161-162. Podle KLIMENT, J. Němci v Česko-Slovensku. Národní politika 15.1. 1939, č. 15 a také Venkov 10.11. 1938, č. 265.

⁵⁹ RATAJ, J. O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-516-7. s. 152.

⁶⁰ RATAJ, J. O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-516-7. s. 152-153.

naopak volit všichni Němci, kteří byli v pohraničí usazeni, tedy bez ohledu na jejich domovský původ. Židé nesměli volit.⁶¹ Ano zvolilo 98,9 % voličů.⁶²

30. 11. 1938 byl zvolen prezidentem republiky JUDr. Emil Hácha.⁶³ Vliv na volbu měla jeho neutralita a působení u Nejvyššího správního soudu, s předpokladem, že by se mohl líbit i Německu. „*Německá strana měla též v dobré paměti, že E. Hácha po dobu svého vedení Nejvyššího správního soudu zrušil řadu výnosů čs. orgánů proti sudetským Němcům pro porušení zákona.*“⁶⁴ Jak se JUDr. Emil Hácha později vyjádřil při rozhovoru s Hitlerem: „*Nikdy se nezabýval politikou, byl jen justičním úředníkem, celý republikánský režim mu byl cizí, funkci prezidenta přijal jen s přemáháním.*“⁶⁵
15. 3. 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava.

Po zabrání Sudet a odchodu části českých a židovských obyvatel, žilo v hranicích Německé říše na 290 000 Čechů, kterým zbyl jediný český deník.⁶⁶ Nacistická správa uvažovala, jak se Čechů zbavit, projektované vysídlení nestihla uskutečnit. Postupně sílil germanizační tlak politický, hospodářský, sociální i kulturní. Po okupaci zanikly české politické strany, české spolky a zbyly jen hasičské spolky pod německým vedením. Byly zrušeny všechny české měšťanské, střední a odborné školy i většina obecných, a ve zbývajících obecných školách s českým vyučovacím jazykem se vyučovalo podle nacistických osnov a s germanizačními cíli. Nevycházel český tisk, nehrálo divadlo, rozhlas, film a pro český národní a kulturní život neexistoval žádný veřejně garantovaný prostor.⁶⁷ Zrušením českých škol bylo znemožněno získat vzdělání a česká mládež byla posílána na podřadné práce v zemědělství nebo průmyslu, případně i na nucené práce. Zpočátku byli rodiče nuceni posílat děti do německých škol,

---

⁶¹ BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 17.

⁶² BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 17.

⁶³ RATAJ, J. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-516-7. s. 251

⁶⁴ RATAJ, J. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-516-7. s. 40-41.

⁶⁵ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. 199 s. ISBN 80-85374-22-6. s. 147.

⁶⁶ SEIBT, F. *Německo a Češi : dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. 1. Vyd. Praha : Academia, 1996. ISBN 80-200-0577-3. s. 320.

⁶⁷ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 137.

později byl uplatněn rasový výběr. Čeští učitelé museli složit zkoušku z němčiny a museli mít árijský původ, aby mohli učit.⁶⁸

Jistý příklon k německému a k myšlenkám nacismu se projevoval spíše jen u národnostně smíšených a nevyhraněných rodin. Izolace českého obyvatelstva, absence společenských kontaktů a nedostatek informací prohlubovaly dezorientaci, pocity osamocení, úzkosti, stálých obav a strachu. Zatímco se německá národnostní menšina v předmnichovském období dovolávala národnostních práv a autonomie, projevíli nacisté v Říšské župě Sudety vůči Čechům zcela opačné stanovisko a určili mu roli fakticky bezprávné pracovní síly.⁶⁹

Větší část židovského obyvatelstva pohraničí se v minulosti hlásila k německému, někteří patřili dokonce k aktivním germanizátorům. Po nástupu fašismu se značná část židovských obyvatel (národnostně i nábožensky), odstěhovala do vnitrozemí a odtud část emigrovala do zahraničí. Ostatní čekal tragický osud – pogromy, vyhlazovací tábory a plynové komory v Osvětimi.⁷⁰ Nacistická správa musela nově vytvořit svůj vlastní správní systém. Nemohla využít žádné dosavadní instituce ani sudetoněmecké. Výjimkou byly obecní samosprávné orgány, obecní zastupitelstva a výbory, které tam, kde byla převaha německého obyvatelstva, měli od voleb na jaře 1938 v rukou henleinovci. Čeští zaměstnanci úřadů, soudů a policie byly evakuovány.⁷¹ Na nové říšské úřady (podle nacistického říšského vzoru) byli dosazeni převážně Němci z říše a představitelé sudetských Němců, byli až na výjimky odsunuti do pozice vykonavatelů. Sudetští Němci byli mnohdy radikálnější než Němci říšští.⁷²

Pro Čechy, kteří po okupaci v pohraničí zůstali, existovala ještě možnost přihlášení se k opci. V příloze č. XIII přikládám Smlouvu mezi Česko-Slovenskou republikou a Německou říší ze dne 20. listopadu 1938 o otázkách státního občanství a opce a Vzorec opčního prohlášení Ministerstva vnitra.

---

⁶⁸ BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 105 a 117.

⁶⁹ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 138.

⁷⁰ BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 21-22.

⁷¹ BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 26.

⁷² BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 25.

Podle dohody o státním občanství a opci mezi Německem a Česko-Slovenskem z 20. listopadu 1938 mohli Češi v pohraničí optovat, tedy přihlásit se ke státnímu občanství československému, a Němci ve zbývajícím území republiky naopak. Problém byl však v tom, že po optování, které původně bylo proponováno podle dohody až do 31. března 1940, mohlo sice následovat přestěhování, ale jen s movitým majetkem. Ani jedna ze smluvních stran si už při podpisu dohody nepřála, aby se optace příliš rozšířily. Němci si potřebovali ponechat ve zbytku republiky svou menšinu a její politické zastoupení a čs. vláda se zase obávala, že by další příliv Čechů z pohraničí znásobil už tak značné hospodářské a sociální potíže spojené s probíhajícím příchodem uprchlíků. Přesná čísla o počtu optantů nejsou k dispozici, ale lze předpokládat, že optovala většina těch, kteří se přihlásili při sčítání obyvatelstva v květnu 1939 k protektorátní nebo české státní příslušnosti. O dalším vývoji počtu obyvatelstva v „Sudetech“ po roce 1939 neexistují žádná přesnější čísla. Víme jen, že přirozený přírůstek u všech obyvatel v okupovaném pohraničí činil do května asi 120 000, z toho v sudetské župě 103 000, podle jiných odhadů však také 124 000 a 133 000. Tento přírůstek byl u Němců vysoký v prvních letech okupace, potom klesal. U Čechů byla spíše opačná tendence. Také v Protektorátě byl v prvních letech okupace přirozený přírůstek menší, avšak postupně stoupal a již v roce 1942 překročil v poměrných číslech úroveň sudetské župy.⁷³

Vliv na osídlení mělo samozřejmě přistěhovalectví. První vlna přistěhovalců z Německa přišla bezprostředně po obsazení Sudet, šlo o zajištění okupační správy, jednalo se přibližně o 40 000 přistěhovalců z Německa. Pak přišli na řadu spíše odchody na práci do Německa a po roce 1939 i do Protektorátu Čechy a Morava. Docházelo i k stěhování Sudetských Němců do Německa. Od poloviny října 1938 do poloviny roku 1941 odešlo do Německa ze sudetské župy asi 160 000 osob, převážně za prací.⁷⁴ Počet obyvatel v Sudetech zpočátku stagnoval, pokud nepočítáme odchody k vojsku a na frontu. Druhou vlnu přistěhovalectví způsobila zejména evakuace z bombardovaných německých měst v posledních letech války. Příliv Němců z bombardovaných míst (kolem 30 000) a příchod přesídlenců z východních okupovaných oblastí (Besarábie,

---

⁷³ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 138.

⁷⁴ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 138.

Bukoviny, Volyně) a z jižních Tyrol nebyl ale tak velký, aby nahradil odčerpávání německých pracovních sil z pohraničí a zejména stále rozsáhlejší povolávání mužů do armády a na frontu.⁷⁵

Část Čechů ze Sudet byla poslána na práci do Německa (přesný počet není znám) a do pohraničí byli nasazováni na práce Češi z protektorátu, i když se tomu sudetoněmečtí nacisté bránili. Jestliže do srpna 1940 bylo do župy posláno na práci jen přes 10 000 protektorátních příslušníků, pracovalo zde v dubnu 1944 již asi 85 000 osob z vnitrozemí. Tím počet přítomných obyvatel celkově rostl.⁷⁶

Odpor proti nacistické okupaci zpočátku spočíval v akcích za navrácení českých oblastí k ČSR, v kampani optovací a volební a v hnutí proti uzavírání českých škol. Odpor rychle zlikvidovalo gestapo. Po zahájení 2. světové války se podařilo vytvořit ilegální organizace, které spolupracovaly s protektorátním odbojem, ale byly brzy zlikvidovány. I v pohraničí vyvrcholil odboj až v souvislosti s osvobozením v roce 1945.⁷⁷ V prvních květnových dnech roku 1945 začalo v českých zemích propuknout celonárodní ozbrojené povstání. Povstání v Praze 5. května bylo signálem k ozbrojenému odporu proti nacistické moci v celé zemi. V sudetské literatuře se pamětnickými svědectvími bohatě dokládají surovosti, ba vyslovená zvěrstva, kterých se za povstání dopouštěli čeští bojovníci, hlavně příslušníci Revolučních gard na německých vojácích a civilistech.⁷⁸

Následovala opatření vůči německému obyvatelstvu, prvním bylo stanovení podmínek jeho pohybu na veřejnosti. Vyhlášky jednotlivých národních výborů nebo správních komisí (komise byly jmenovány v oblastech s převahou německého obyvatelstva) se v některých ustanoveních liší. V zásadě byl zakázán pohyb německého obyvatelstva mimo domovské obce, vycházení v nočních hodinách, bylo mu zakázáno navštěvovat veřejná zařízení včetně parků a lesů, používat hromadných dopravních prostředků. Němci směli nakupovat, navštěvovat lékaře a využívat služeb (holič apod.)

---

⁷⁵ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 139.

⁷⁶ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 140.

⁷⁷ BARTOŠ, J. *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha : Český svaz protifašistických bojovníků, 1986. s. 105.

⁷⁸ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. 199 s. ISBN 80-85374-22-6. s. 161-162.

pouze ve vymezených časech. Museli odevzdat radiové přijímače a jízdní kola. Museli nosit na oděvu označení zpravidla bílou, někde i žlutou (antifašisté červenou) pásku. Vládním nařízením ze 17. května bylo stanoveno, že Němci budou dostávat stejné potravinové příděly jako Židé za války.⁷⁹

Následovalo soustředování německého obyvatelstva do táborů. Toto opatření se mělo týkat pouze osob zatížených nacistickou minulostí. Absence právní normy vedla v praxi k tomu, že se ve věznicích a internačních táborech ocitali také lidé, jejichž jediným proviněním bylo, že byli Němci.⁸⁰ Po osvobození Terezína byli do „Malé pevnosti“ dopraveni Němci ze země a říšskoněmečtí utečenci. Byli mezi nimi jistě i takoví, kteří se během let okupace leccím provinili, ale většina, mezi nimi mnoho dětí a dospívajících, byla zavřena pouze proto, že to byli Němci. *„Protože to byli Němci, jen proto... Ta věta nám zní úděsně povědomě; pouze to slovo „Židi“ bylo nahrazeno slovem „Němci“.*⁸¹

Tábory byly zřizovány místními úřady za naprosto nedostatečných materiálních podmínek (bývalé nacistické tábory, kasárny, věznice, hospodářské objekty). Situace v nich byla špatná: nedostatek potravin, léků, odborného personálu, příkrývek, oblečení (většina lidí si nepřinesla nic vlastního), problémy byly i s vařením a praním prádla. Obyvatelé táborů byli často přidělováni na práce. Velmi záleželo na vedení konkrétního tábora.⁸²

K protiněmeckým postojům přispívaly informace o podmínkách v lágrech, věznění nebo podmínky při totálním nasazení v Říši. Sudetští Němci v naprosté většině zůstávali nadále věrni ideologii nacismu – ať už ze skutečného přesvědčení anebo pouze z formální setrvačnosti. Protinacistický odboj mezi sudetskými Němci byl velmi slabý a celkový negativní pohled Čechů na německé sousedy nemohl ovlivnit. Lze nalézt mnoho svědectví o chování lokálních stranických vůdců v této době i o proměně, kterou přineslo osvobození.⁸³

---

⁷⁹ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 12.

⁸⁰ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 12.

⁸¹ SEIBT, F. *Německo a Češi : dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy.* 1. Vyd. Praha : Academia, 1996. ISBN 80-200-0577-3. s. 328.

⁸² KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 12-13.

⁸³ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948.* Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 201-202.

Některé židovské exulanty odradily od návratu zprávy o Židům nepříznivé náladě v zemi. Československé úřady postupovaly v bezprostředně poválečných měsících vůči německy mluvícím Židům stejně restriktivně jako vůči německému většinovému obyvatelstvu. Tisk upozorňoval, že na mnoha místech dokonce i navrátilci z nacistických koncentráků musí nosit na rukávech bílé pásky Němců a jsou přes utrpené pronásledování vystavováni tímž omezením jako běžní Němci.⁸⁴

Armádní směrnice tyto nálady spíše podporovaly. V Desateru pro čs. vojáka v pohraničním území, vydaném 5. června: „*Němec zůstal naším nesmiřitelným nepřítelem. Nepřestaň nenávidět Němce ... Chovej se k Němcům jako vítěz... Bud' tvrdý k Němcům... I německé ženy a hitlerovská mládež nesou vinu na zločinech Němců. Bud' neústupný i k nim.*“⁸⁵

V letech 1942-1943 byl princip odsunu akceptován všemi rozhodujícími politickými silami československého odboje i velmocemi protihitlerovské koalice.⁸⁶ Odsun lze rozdělit do několika fází. První - tzv. divoký odsun, který probíhal od května 1945 do srpna 1945, měl nejhorší podmínky, nebyl připraven, akce neměly jednotné řízení (prováděly místní správy, partyzánské skupiny, revoluční gardy). Prolínal se osvobozeneckými boji a byl doprovázen zbytečnými krutostmi. Obyvatelstvo bylo informováno pouze několik hodin předem, někdy ani to ne a výběr obyvatelstva byl proveden náhodně. Povolená váha zavazadel byla 25-30 kg a maximálně 10 000 říšských marek, cennosti se nesměly vyvést vůbec. Vybavení bylo i vícekrát kontrolováno se snahou ponížít a ublížit odsunovaným. Zabavováno bylo i oblečení. Transporty přijímala pouze sovětská zóna v Německu a Rakousku. Od června byla snaha odsunové akce koordinovat a technicky lépe zabezpečit, Britové a Američané proti tomuto odsunu protestovali, ale odsuny pokračovaly dále.⁸⁷ Nebylo výjimečné, že transporty opakovaně překročily hranice okupačních sektorů a byly vykázány zpět a křížem jezdily po českých zemích, osazenstvo bylo na několik měsíců ponecháno

---

⁸⁴ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 216.

⁸⁵ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 204.

⁸⁶ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 7 -8.

⁸⁷ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 13-14.

v některém z táborů (někdy i v místě původu) a teprve po Postupimi odjelo řádným transportem do Německa.⁸⁸

Změna nastala po nótě z Postupimské konference sdělené 5. srpna 1945, kdy velmoci vyzvaly Československo k zastavení odsunových akcí. V té době zesílil dobrovolný odchod sudetoněmeckého obyvatelstva. Předtím odcházely pouze kompromitované osoby. Po potvrzení odsunu na Postupimské konferenci začaly dobrovolně odcházet další osoby. Lidé, kteří bydleli v blízkosti hranic s Německem nebo Rakouskem vyvezli na několikrát i většinu svého majetku. Kolik osob bylo odsunuto v průběhu divokého odsunu a do konce roku 1945 opustilo území Československa, nelze přesně uvést. Podle údajů Československých úřadů se jednalo asi o 800 000 Němců.⁸⁹ Zvláštní skupiny tvořily osoby žijící ve smíšených manželstvích, Židé a antifašisté (ve fázi divokého odsunu vysídlovány také).⁹⁰

V létě 1945 začala příprava organizovaného odsunu. Všechny německé průmyslové, zemědělské a obchodní podniky, finanční instituce a nemovitosti byly postaveny pod národní správu. Následovaly dekrety o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku, o konfiskaci nepřátelského majetku a fondech národní obnovy. Dekretem č.33/45 Sb. z 2. srpna 1945 byla převážná část sudetských Němců zbavena občanství a v září byla pro tyto osoby stanovena dekretem pracovní povinnost. Dekrety konstatovaly faktický stav, nezhoršovaly situaci obyvatel. Problematická byla smíšená manželství – konfiskoval se jen majetek německého partnera, případně ideální polovina. Norma se nevztahovala na Němce, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásili v úředním sčítání za Čechy nebo Slováky, nebo trpěli pod nacistickým nebo fašistickým terorem, těm se občanství zachovávalo. Žádost o zjištění, že se občanství zachovává, se podávala do šesti měsíců od účinnosti dekretu a rozhodovalo o ní ministerstvo vnitra na návrh zemského národního výboru. Bylo o tom vydáno osvědčení a tito obyvatelé byli až do rozhodnutí považováni za československé občany. Bohužel ani osvědčení je v některých případech neochránilo od odsunu. Osoby, které občanství pozbyly, mohly podle dekretu č. 33 žádat o jeho

---

⁸⁸ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 200.

⁸⁹ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 15-17.

⁹⁰ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948*. Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 215.

navrácení. Lhůta byla stanovována diferencovaně, na přelomu let 1945-1946 pro německé ženy československých občanů, v roce 1947 pro německé muže československých občanek a teprve v roce 1949 pro osoby, které nežily ve smíšených manželstvích. Nebyl zájem, aby této možnosti využilo mnoho lidí, v roce 1949 žilo v českých zemích jen 5 % z původních německých obyvatel.⁹¹

20. listopadu 1945 Spojenecká kontrolní rada připravila plán odsunu německého obyvatelstva z Rakouska, Československa, Maďarska a Polska do čtyř okupačních pásem v Německu. Z Československa mělo být vysídleno 1 750 000 Němců do amerického a 750 000 osob do sovětského okupačního pásma. Ještě v prosinci mělo být přesídleno 10 % osob z plánovaného celkového počtu. Bylo stanoveno, že transporty budou mít po 40 vagonech, celkem v průměru 1 200 osob a budou přebírány ještě na československém území. Za odsunové trasy byly určeny tratě Domažlice-Furth a Cheb-Hof. Do sovětské zóny se jednalo o tratě Děčín-Pirna a Tršnice-Bad Brambach a navíc i o lodní transporty po Labi. Padl návrh na odsun i do francouzské zóny, ale nabídka byla československou stranou odmítnuta, protože Francouzi měli specifické podmínky (výběr Němců svou komisí, odlišný režim). Stále se uvažovalo ze strany spojenců o přerušení nebo zastavení odsunu, což přispívalo ke spěchu a na to doplácely odsunované osoby.⁹²

14. prosince 1945 schválila vláda směrnice k provádění odsunu. Odsunu podléhaly osoby německé národnosti nebo ty, které se ucházely o německou státní příslušnost, aniž k tomu byly nuceny nátlakem. Netýkala se těch, co si podali žádost o zachování státního občanství, manželů a manželek československých občanů a těch co se v letech 1938-45 úředně přihlásili k československé národnosti. Organizovaný odsun byl zahájen 25. ledna 1946. Až do konce února odjížděl do americké zóny jeden vlak denně (kromě nedělí), poté dva a od 1. dubna čtyři vlaky. Od 1. května byl počet zvýšen na 6 vlaků. 10. června začal odsun do sovětského pásma nejdříve dva transporty denně, později tři a od 1. července šest. Sověti navrhovali tempo zvýšit, ale to se vymykalo technickým možnostem československé strany. České země byly pro potřeby odsunu rozděleny do 13 okrsků s obvody oblastních osídlovacích úřadoven a zmocněnci pro

---

⁹¹ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 17-20.

⁹² KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 22-25.

odsun a se 104 sběrnými středisky, která musela pojmout nejméně 1 200 osob (u železničních tratí v oblastech s převahou německého obyvatelstva).⁹³

Odsun začínal vyrozuměním, což se mělo stát „vhodným a daným poměrům odpovídajícím způsobem“. Někde byli Němci předem shromážděni a bylo sděleno místo a čas, kontroly a jejich zařazení do odsunu. Byli poučeni o rozsahu majetku, který si směli vzít, i o tom, na který se vztahoval zákaz vývozu. Měli zamknout všechny vchody do svého bytu, klíčové dírky přelepit papírovou lepicí páskou a podepsat ji. Věci, které se nesměly vyvážet (hotové peníze kromě povoleného obnosu v říšských markách, akcie a ceniny, předměty z drahých kovů kromě snubních prstenů, vkladní knížky, předměty umělecké a historické hodnoty, cenné hodinky, fotoaparáty a další předměty – některé již byly ve vázané úschově), byly zabaleny do balíčku, se jménem majitele, adresou a seznamem předmětů, a odevzdány na shromaždišti spolu s klíči od bytu. Na shromaždišti byla provedena kontrola zavazadel i osobní prohlídka a poté se transport odebral do sběrného střediska. Z bližšího okolí se chodilo pěšky, jinak auty nebo vlakem, někdy se dopravovala pouze zavazadla. Ve sběrném středisku byla provedena lékařská prohlídka a sestaveny vlakové transporty. Každý vagón i celý transport měl svého dohlázele, někdy i lékaře či zdravotní dozor z řad Němců. Úkolem německého dohlázele bylo mj. převzít potraviny pro jeho veškeré osazenstvo.⁹⁴

V říjnu 1945 byl vydán dekret č. 108, který ponechal Němcům pouze předměty denní potřeby a určené k osobnímu výkonu povolání (nářadí a nástroje). Z cenných předmětů se směly vzít snubní prsteny (někde zabaveny). Váha zavazadel se pohybovala do 50 kg na osobu, v lednu bylo dohodnuto s Američany 30 kg, ale ministerstvo vnitra zvýšilo na 50 kg (ne vždy se to dodržovalo). V létě se váha zvýšila do americké zóny na 70 kg, do sovětské byla celou dobu 50 kg. Bylo možné vyvézt potraviny, každý transport dostal navíc potraviny na 3-5 dní. Američané požadovali, aby odsunovaní měli osobní svršky, deky, ložní prádlo, nádobí a drobné předměty denní potřeby. Původně měly osoby až 1000 říšských marek na osobu, podle toho kolik dotyčný vlastnil, minimálně však 200 říšských marek, pokud to osoby neměly v hotovosti, vyplácely jim je československé orgány. V dubnu byl dosažen kompromis a všichni bez rozdílu obdrželi 500 říšských marek na osobu. Od května 1946 si mohli

---

⁹³ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 26.

⁹⁴ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 27-28.

vyvést do amerického pásma i vkladní knížky znějící na říšskoněmecké peněžní ústavě. Praxe odsunu záležela na osobách v odpovědných orgánech a byla místně odlišná. Z odsunu byly vyreklamovávány osoby, které se v pracovní povinnosti nacházeli mimo obec nebo dokonce mimo okres, nebo pracovaly v místních podnicích. Bylo zakázáno zařazovat nemocné osoby a ženy s novorozenci. Za základní jednotku odsunu byla stanovena rodina, protože spojenci odmítali neúplné rodiny přejímat, proto se začali uvolňovat váleční zajatci a „hromadní váleční zločinci“ (řadoví příslušníci nacistických organizací) – tyto informace byly zaznamenány do jejich dokladů. Podle československých údajů bylo během organizovaného odsunu v roce 1946 vysídleno 1 222 628 osob do amerického a 633 984 do sovětského okupačního pásma v Německu.

Zvláštní bylo postavení německých antifašistů. Povolovalo se jim vzít si, pokud to dopravní podmínky připustí, celý movitý majetek, včetně nábytku, radiových přístrojů, jízdních kol, psacích a šicích strojů a 1 000 říšskoněmeckých marek. Cenné předměty si vzít nemohli, kromě snubních prstenů, jedné stříbrných hodinek na osobu a drobných stříbrných předmětů menší hodnoty. Veškerý ostatní majetek musel majitel sepsat a určit si na něj důvěrníka. Nejsou informace, o tom co se s tímto majetkem dělo dále. Organizaci si zajišťovali zmocněnci antifašistů v jednotlivých okresech, kteří nahlásili počet potřebných vagónů. Vagón zpravidla pojmul majetek 4 rodin, osoby byly dopravovány osobními vagóny. V antifašistických transpotech se v roce 1946 odstěhovalo 94 194 osob. Celkem byl statut antifašisty přiznán zhruba 150 000 obyvatel. V roce 1949 žilo v Československu málo přes 6 000 německých antifašistů.⁹⁵

Koncem května 1946 vydalo ministerstvo vnitřní směrnice o úlevách pro některé osoby německé národnosti, které se týkaly specialistů a německých příslušníků ve smíšených manželstvích, pokud se tyto osoby nedopustily individuálních trestných činů. Byla zrušena osobní omezení v místě bydliště a pracoviště, mohli nerušeně užívat své byty a domky, které byly zkonfiskovány, obdrželi stejné potravinové příděly jako Češi a také stejné mzdy. Specialisté museli nadále nosit zevní označení. V roce 1949 zůstalo v Československu 53 600 specialistů a jejich rodinných příslušníků.⁹⁶

---

⁹⁵ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 31-32.

⁹⁶ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 34.

29. října 1946 odjel z Karlových Varů symbolický poslední transport, ale transporty do americké zóny dále pokračovaly. 1. prosince byly transporty na zimu přerušeny. Pro odsun zbývalo ještě 103 000 osob, z toho přibližně 23 000 antifašistů. K obnovení transportů již nedošlo. Následovala pouze akce slučování rodin, při které v letech 1947-1948 odcházelo asi 200 osob měsíčně, ze stejného důvodu odešlo asi 7 500 osob do sovětské zóny. V letech 1948-1949 bez vědomí Američanů západoněmecké orgány přijímaly na hranici mezi Aší a Hofem další obyvatelstvo. Touto „vedlejší odsunovou cestou“ odcházelo dobrovolně až 300 osob denně, celkem 32 000. Dobrovolnost byla zřejmě motivována politickými změnami v Československu.⁹⁷

Na konci roku 1947 proběhla „Akce Rakousko“ - během tří let odešlo z ČSR přes Rakousko do Švédska asi 2 000 kvalifikovaných německých dělníků. Za závěrečnou fázi transferu Němců z Československa je pak možné považovat tzv. akci „Link“ mezinárodního červeného kříže z let 1950-1951, který z iniciativy vlády SRN zprostředkoval ještě 16 832 Němcům možnost vystěhovat se z Československa do SRN. Šlo opět především o kvalifikované pracovníky, takže československá vláda z hospodářských i politických důvodů akce zastavila.⁹⁸

Údaje o počtu odsunutých i o Němcích, kteří zůstali po odsunu v ČSR, se v literatuře dosti rozcházejí. Koncem roku 1947 jich na území republiky mělo žít asi 200 000, z toho přibližně desetina na Slovensku. K 1. červenci 1949 jich tu ale mělo být již asi jen 175 000. Nepřesnosti způsobilo stěhování osob a nejasnosti v národnostní příslušnosti ve smíšených manželstvích (kolem 40 000 české údaje). V národnostně smíšených rodinách žilo celkem asi 60 000 osob; německá literatura pracuje i s čísly podstatně vyššími, jdoucími až k 700 000.⁹⁹

2.2 Vztah k německému obyvatelstvu na Kaplicku

22. května 1938 proběhly volby do místního zastupitelstva. Nejvíce hlasů získala, jako téměř všude v pohraničí, Sudetendeutsche Partei – SDP 1 057 hlasů

---

⁹⁷ KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. ISBN 80-85467-32-1. s. 34-35.

⁹⁸ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948.* Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 200.

⁹⁹ BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948.* Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. ISBN 80- 86010-55-4. s. 200.

a 24 míst v zastupitelstvu – získala nejvíce hlasů a míst v zastupitelstvu ze všech voleb, které proběhly. Česká strana získala 270 hlasů a 6 míst v zastupitelstvu. Třetí a poslední stranou byla Sozialdemokraten – DSAP (Německá sociální strana dělnická), která získala 34 hlasů, ale nezískala žádné místo v zastupitelstvu. I přesto, že Česká strana získala méně hlasů než v předcházejících volbách, získala více míst v zastupitelstvu. Za zástupce byli zvoleni Dr. Alfred Zmeck a Hans Pinecker. V městské radě zasedli Hans Anderl (předseda pobočky Deutschen Kreditanstalt), Arnold Pietsch (úředník SDP), Hans Louda (Krejčovský mistr), Hans Sailer, Theodor Schmotz (sedlářský mistr) Miroslav Zabka (přednosta poštovního úřadu).¹⁰⁰ Podrobná tabulka a grafy s procentním přepočítáním viz příloha č. XIII.

V červenci byl nedaleko Cetvin v noci omylem zastřelen svým kolegou příslušník české finanční stráže Jaroslav Novák.¹⁰¹ Sudetští Němci pořádali 4. – 18. září 1938 dožínkové slavnosti, při nichž záměrně členové SdP vyvolávali nepokoje. Henleinovci se zbraní v ruce napadali české obyvatelstvo v Rychnově nad Malší, ostřelovali velitele četnické stanice a vyvolali nepokoje v Dolním Dvořišti. Na teror henleinovců v pohraničí odpověděla vláda 13. září 1938 vyhlášením stanného práva v osmi pohraničních okresech. I v druhé polovině září 1938 vyvolávali příslušníci fašistické Henleinovy Sudetoněmecké strany na Kaplicku nepokoje, pokračovaly ozbrojené incidenty a výpady proti československým úřadům a otevřeně žádali připojení k hitlerovskému Německu.¹⁰² Po 20. září 1938 proběhlo několik srážek o kontrolu nad Cetvinami mezi československou armádou a Freikorpssem.¹⁰³ Dne 24. září 1938 byla vyhlášena všeobecná mobilizace. Většina Němců z Kaplicka prchla za hranice do Rakouska.¹⁰⁴ Odešli i úředníci, učitel, ženy a děti.¹⁰⁵ Po přechodu hranic se jich ujímaly zvláštní výbory NSV, když se uprchlíci dozvěděli o okupaci našeho území, chtěli se vracet zpět. Členové Freikorpsu podléhali přísnému velení, které po záboru organizovalo jejich návrat. Za svévolné opuštění uprchlických táborů hrozily tresty.

---

¹⁰⁰ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 178.

¹⁰¹ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹⁰² *Město Kaplice*. Kaplice : Město Kaplice, 1998. s. 2-3.

¹⁰³ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹⁰⁴ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 31-32.

¹⁰⁵ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 180.

Příslušníci Freikorpsu byli zuřivými nacisty a po návratu domů si počínali často násilnický. Podobnými případy se pak zabýval po válce mimořádný lidový soud v Českých Budějovicích. Obsazení zabraného území bylo provedeno ve dnech od 1. do 7. října takto: 1. úsek – jižní Čechy 1. a 2. října.

Území jižních Čech bylo rozděleno na území podléhající okamžitému záboru a na tzv. plebiscitní území, které teprve měla určit mezinárodní komise.¹⁰⁶ Kaplicko připadlo k župě Hornodunajské (Oberdonau) se střediskem v Linci.¹⁰⁷

10. října 1938 dorazil Wehrmacht do Kaplice. Muži z Freikopsu v tmavozelených bundách s červeným hákovým křížem vítali připojení jejich vlasti k Německu. Čeští vojáci, četnictvo, úředníci, učitelé, mnoho trvale bydlících Židů muselo opustit Kaplici.¹⁰⁸ Příslušníci Finanční stráže z Cetvin s rodinami, kteří neuprchli, byli uneseni a drženi asi měsíc v zajetí v Rakousku.¹⁰⁹

I přes protesty z české strany přijala Mezinárodní komise v Berlíně za základ stav z roku 1910 a ne z roku 1918. Po pátém záborovém pásmu připadla Německu tato důležitá města: Český Krumlov, Vimperk, Prachatice, Kaplice, Nové Hrady a Nová Bystřice.¹¹⁰

České Budějovice jsou označeny jako město běženců, kterých přibývalo s každým vlakem a autobusem přijíždějícím od Hradů, Kaplice, Dvořiště, Želnavy a Krumlova. Uprchlíci byli vyzváni k návratu zpět. Mezinárodní komise projížděla od Českých Budějovic k Českému Krumlovu a prováděla propočty a rozhodovala o vydání míst Německu. O uprchlíky se staral pod patronací okresního úřadu Československý Červený Kříž, členové skautských oddílů, Národní jednota pošumavská a další.

---

¹⁰⁶ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 2.

¹⁰⁷ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 10.

¹⁰⁸ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 181.

¹⁰⁹ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹¹⁰ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 6.

„Uprchlíci byli umístěni v „trvalých nových a přátelských sídlech“ ve většině obcí českobudějovického okresu.“¹¹¹

Mnichovskou dohodou se přání Němců vyplnilo a menšinové české obyvatelstvo města i okolních vesnic se muselo vystěhovat. Jen několik Čechů zůstalo a ti se náhle stali cizinci ve vlastní zemi.¹¹² Většina Čechů žijících na tak zvaném sudetoněmeckém území byla vyhnána z domovů a ze sedmnácti českých rodin, které zůstaly v Kaplici, jich jen patnáct přežilo dobu okupace.¹¹³

Část území Kaplicka spadala do tzv. plebiscitního území. Toto území bylo logickým důsledkem rozhodnutí čtyř mocností a měl je teprve blíže zjistit i určit mezinárodní plebiscitní výbor, který se skládal ze zástupců Anglie, Francie, Itálie, Německa a Československa. Na plebiscitní území mělo vstoupit mezinárodní vojsko a zůstat tam po celou dobu plebiscitu, který měl být proveden do konce listopadu.¹¹⁴ Podle toho nemělo ani regulérní německé vojsko ani tzv. sudetoněmecké freikopsy, co pohledávat např. v Kaplici, v Nových Hradech, Českém Krumlově i jinde.

Zemský úřad vybízel obyvatelstvo z pohraničí k setrvání ve svých domovech vyhláškou: *„Zůstat na svých místech! Zemský úřad v Praze upozorňuje, aby obyvatelstvo z pohraničního území neopouštělo svá bydliště za žádných okolností nelze připustiti, aby se stěhovalo do zázemí. Všichni uprchlíci budou vráceni zpět do svých domovů.“¹¹⁵* České obyvatelstvo by neprchalo, kdyby se je místní Němci mnohdy násilnými prostředky nesnažili vyhnat. Z obce Radčice (pouze dvě české usedlosti) němečtí obyvatelé utekli za mobilizace do Rakouska, po návratu v noci z 8. na 9. října 1938 zaútočili na česká stavení Kotýnků. Házeli kameny, stříleli z pušek, demolovali bytová zařízení, pobodali dobytek a kradli. Obyvatelé se schovávali na půdě a ve sklepích. Kotýnek mladší některé útočníky poznal a po válce se je českým úřadům podařilo zajistit. *„Za spáchané násilnosti byli mimořádným lidovým soudem odsouzeni*

---

¹¹¹ Z nešťastných nových hranic republiky. *Jihočeské Listy* č. 84/44. České Budějovice : Družstvo Jihočeských listů, 26. 10. 1938.

¹¹² *Město Kaplice*. Kaplice : Město Kaplice, 1998. s. 2-3.

¹¹³ *Kaplice 600 let města*. Kaplice : MěstNV v Kaplici, 1982. s. 4.

¹¹⁴ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 4.

¹¹⁵ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 5.

*dva k doživotnímu žaláři, dva na 30 let a dva na 20 let.*¹¹⁶ V jižních Čechách se očekával příchod vojáků British Legion 5. nebo 6. října. Tisk k tomu poznamenal: „*Už aby tu byli! Partyzánské tlupy pořád zneklidňují pohraniční kraje a naše bezpečnostní služba i vojsko aby měly pořád nervy pohromadě, aby nevznikl nějaký incident, na který ti němečtí bengel hrajou, neboť jsou to většinou němečtí klackové z pohraničí, protože regulérní německé vojsko chová se pozorně*“. Na British Legion se lidé opravdu těšili a počítali napevno, že do Čech přijede.¹¹⁷

S německými vojsky jela nákladní auta NSV s polními kuchyněmi a zásobami potravin pro „osvobozené soukmenovce“. Čeští Němci tvrdili, že v Československu mají hlad. Vojáci byli překvapeni, že si u nás mohli levně nakoupit jídlo a ostatní, co ani v Německu nebylo. „*Kromě potravin se rozdával i petrolej, cigarety, zápalky aj., až se samotnému redaktorovi nacistických novin Volksstimme zdálo, že lidé tu dělali ze sebe větší chudáky, než jakými ve skutečnosti byli.*“¹¹⁸

Podle Jihočeských listů ze dne 8. října 1938 ve čtvrtek proběhl zábor dalších českých měst, městeček a vesnic a po pátém záborovém pásmu zůstávají v Čechách z Kaplicka Pusté Skaliny (část obce Dluhoště) a Rozpoutí (část obce Pořešín).¹¹⁹ Přesné vyhraničení území nebylo tehdy ještě definitivní a během měsíce října a listopadu došlo k dalším drobným úpravám.¹²⁰ 17. října 1938 byla určena nová státní hranice, která probíhala přesně jazykovou hranici, proto zůstala Kaplice nádraží nejprve ještě v Československu, ale již na konci roku byla připojena k Německu.¹²¹

V Jihočeských listech ze dne 26. října 1938 jsou vyčísleny ztráty na obyvatelstvu Kaplicka takto: „*Okres Kaplický jen nepatrnou částí nám zůstal zachován. Zůstalo nám 5 osad, v nichž bydlilo 1 441 Čechů a 78 Němců. V tom, co nám obsadili, žilo 1 512*

---

¹¹⁶ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 39. Podle *Hlas lidu* 12. České Budějovice, 1946.

¹¹⁷ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 5.

¹¹⁸ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 4.

¹¹⁹ Tragedie pátého pásma. *Jihočeské Listy* č.79/44. České Budějovice : Družstvo Jihočeských listů, 8. 10. 1938.

¹²⁰ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 7.

¹²¹ SAILER, H. *Kaplitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. s. 181.

*Čechů a 14 019 Němců, tedy více českých lidí z tohoto okresu ztrácíme, než nám zbývá. Bohužel jsou na německé straně hraniční čáry i Děkanické Skaliny, kde jest 72 Čechů a 32 Němců a celé české obecní zastupitelstvo.*¹²²

Kaplicko nebylo připojeno k Německu celé, ale pouze jeho větší část. V publikaci o postoupených obcích je uveden stav k 28. listopadu 1938 a podle něj byly postoupeny tyto obce: Bělá (411 obyvatel), Blansko (324), Bukovsko (295), Certlov (331), Cetviny (552), Čerín (476), Dluhoště (320), Dolní Dvořiště (654), Hněvanov (538), místní část obce Pořešín – Nová Hospoda (28), Hradiště (147), místní část obce Soběnov (5), Jaroměř (239), Jenín (800), Horní Kaliště (227), Kaplice (2 267), část obce Pořešín – železniční stanice Kaplice (22), Ličov (281), Malonty (589), Meziříčí (366), Míkulov (202), Mladoňov (285), Mostky (496), Omlenice (527), Pohoří na Šumavě (937), Dolní Příbraní (499), Rapotice (377), Rožmitál na Šumavě (577), Rychnov nad Malší (683), Děkanické Skaliny (83), Stradov (196), Suchdol (441), Tichá (660), Všeměřice (213), Zahradka (507), Zdíky (291), Žďár (213). Po porovnání se sčítáním obyvatel z roku 1930 zbyly v Československu obce Dlouhá, Pořešín (bez části obce Nová Hospoda a železniční stanice Kaplice) a Soběnov (bez části obce Kozí Hřbet). Odstupeno bylo celkem 16 059 obyvatel. Kolik obyvatel zbylo v neodstoupených obcích není uvedeno. Při sčítání v roce 1930 bylo na okrese Kaplice celkem 17 808 obyvatel z toho 456 cizozemců. Na neodstoupené obce připadalo tedy přibližně kolem 1 000 obyvatel.¹²³

Koncem listopadu dostali voliči volební lístky, které měly toto znění: „*Sudetoněmecké doplňovací volby do velkoněmeckého říšského sněmu Volební lístky Hlásíš se k našemu vůdci Adolfu Hitlerovi, osvoboditeli Sudet, a dáváš svůj hlas volebnímu návrhu nacionálně-socialistické německé dělnické strany? Návrh vykazuje v čele tato jména: 1 Adolf Hitler, 2 Konrád Henlein, 3 Karl Hermann Frank*“ Pod tím byly dva kroužky: *Ano (větší kruh) Ne (malý kruh).*¹²⁴ Bylo snahou nacistů, aby volební

---

¹²² Naše ztráty. *Jihočeské Listy* č.84/44. České Budějovice : Družstvo Jihočeských listů, 26. 10. 1938.

¹²³ Seznam obcí a okresů republiky česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku (stav ke dni 28. listopadu 1938). Praha : Státní úřad statistický, 1938. s. 10. a Statistický lexikon obcí v zemi české úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. Dubna 1920, čís. 266 sb. Zák. a nař. Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930. V Praze : Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický, 1934. s. 143-148.

¹²⁴ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 18.

lístek se svým „ano“ odevzdali všichni občané. Byla zajištěna doprava nemocných a přestárlých občanů do volebních místností osobními auty, byly vydány různé propagační tiskoviny i v české řeči pro občany české národnosti. V tiskovinách se zdůrazňovalo, že hranice mezi Německem a Československem byly stanoveny definitivně, že nejde o plebiscit, že by odevzdáním hlasovacího lístku s „ne“ nikdo nic nezměnil a znepřátelil by si německé občany a musel by za to pykat. Volební místnosti pro Čechy byly odděleny a měly zvláštní volební komise, složené z bývalých ordnerů, dobře znalých místních poměrů, kteří by mohli přímo označit osoby, které hlasovaly negativně. Na schůzích před volbami byli voliči poučováni o způsobu provádění volebního úkonu, zvláštní péče se věnovala popisu volební urny, která byla tajně zařízena tak, že volební lístky po vhození se skládaly přesně jeden na druhý.¹²⁵

Volby se konaly 4. prosince 1938. Ve volební místnosti ohlásil volič své jméno a adresu, odevzdal volební legitimaci a pak vhodil do urny volební lístek. Volební legitimace skládal jeden z členů volební komise pečlivě na sebe tak, jak voliči přicházeli k urně. Souhlasila tedy příslušná volební legitimace se jménem voliče s příslušným volebním lístkem v řadě, takže bylo možno ihned po volbě zjistit, kdo a jak volil. Po odchodu z volební místnosti obdrželi voliči „na památku“ volební odznáček s Hitlerovým reliéfem. V okrese Kaplice hlasovalo 30 030 voličů, hlasů s ne bylo 5 a 7 hlasů bylo neplatných. V porovnání s okresem Český Krumlov byli v Kaplici voliči odvážnější. V okrese Český Krumlov bylo odevzdáno 19 596 hlasů a všechny byly platné a hlasovaly ano.¹²⁶

Opatřit však práci pro více než 2.500 nezaměstnaných na Českokrumlovsku a Kaplicku nešlo a 20. října začaly odjíždět transporty nezaměstnaných za prací do Německa. Ceny zboží (hlavně potravin) na Kaplicku byly nižší než v Německu. Zvýšit ceny na „osvobozeném“ území by bylo nepopulární a řešení bylo odloženo na později. Problémem se proto stali šmelináři, kteří na „osvobozeném“ území nakupovali za nízké ceny zemědělské i jiné výrobky a pak je v Německu za značně předražené částky prodávali. Musel proti tomu zakročít župní vedoucí Eigrupe s prohlášením, že „*konečné*

---

¹²⁵ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 18.

¹²⁶ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 19.

*osvobození našich utlačovaných bratří v Sudetech po dlouhých letech bídy je pro určité osoby záminkou, aby si z bídy těch nejubožejších udělali pro sebe obchod“.*¹²⁷ Dál vydal zákaz jakýchkoliv nákupů a uzavírání kupních smluv všeho druhu mezi příslušníky župy Oberdonau a tzv. Sudet a již předtím uzavřené koupě a smlouvy prohlásil za neplatné. Státní úřady se snažily zabránit jakémukoliv styku obyvatel z Německa a z tzv. Sudet. Proto také vydal říšský vedoucí SS a šéf policie zákaz vjezdu do tzv. Sudet i pro účely výletní. Výjimky vyřizovaly úřadovny gestapa, jinak se připouštěl pouze úzký pohraniční styk.¹²⁸

Policejní jednotky byly doplňovány příslušníky bývalého freikopsu a náborem německých příslušníků bývalé československé státní policie. Požadavky na přijetí byly tyto: arijský původ, zchovalost tělesná i duševní způsobilost, nejmenší tělesná míra 166 cm a věk 22 až 30 let. Poukazovalo se na možnost uplatnění ve státní službě. Nově přijatý člen policie dostával měsíčně asi 110 marek, zdarma oděv a ubytování. Uchazeči byli posíláni na zaškolení do Německa a potom se počítalo s jejich uplatněním v tzv. Sudetech. Zájemci o službu policejních důstojníků byli školeni jeden a půl roku a živeni a šaceni na útraty státu, škola byla považována za vysokou školu. Začal i nábor do dobrovolné služby ve wehrmachtu. 1. listopadu byla vyhlášena povinná branná služba pro Němce, kteří až do podzimu 1938 aktivně sloužili v československé armádě. Dne 6. listopadu nastoupila stálá posádka wehrmachtu do Kaplice.¹²⁹

Od 10. ledna 1939 začaly na Kaplickém okrese platit vyšší ceny chleba a mouky a tím se začaly vyrovnávat ceny potravin a zboží s Německem. Počátkem února 1939 byl v Českém Krumlově zřízen nechvalně známý pracovní úřad s pobočkami ve Vyšším Brodě, v Kaplici a v Horní Plané. V dubnu 1939, bylo nařízeno zavedení pracovních knížek, kterému podléhali všichni občané v pracovním poměru.

---

¹²⁷ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 10.

¹²⁸ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 9-12.

¹²⁹ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 17.

Představu o zapojení obyvatelstva do nacistických složek podává tabulka o situaci v okresních městech Český Krumlov a Kaplice. Stav je z konce února 1939.¹³⁰

Tabulka 1 : Zapojení obyvatelstva do nacistických složek

	SA	SS	National-sozialistisches Kraftfahrkorps	National-sozialistisches Fliegerkorps	Hitler-Jugend	Bund deutscher Mädel	Deutsche Arbeitsfront
Český Krumlov	602	10	340	120	90	180	1835
Kaplice	181	95	133	?	59	65	?

Zdroj: ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*

Kaplická místní skupina NSDAP se skládala ze tří buněk s 12 úseky, vedoucím byl Antonín Leuchtermüller, vedoucím okresní organizace byl Bedřich Soukup. Příslušníci procházeli politickým školením s hesly, kterými se měli ve svém životě řídit: „*Vůdce má vždy pravdu. Neporušuj nikdy disciplínu! Program strany ať je pro tebe dogmatem! Vyžaduje na tobě úplnou oddanost hnutí. Jsi reprezentantem strany a podle toho se chovej a vystupuj! Věrnost a nezištnost nechť je ti nejvyšším příkázáním! V boji buď houževnatý a mlčenlivý! Právo je to, co přináší užitek hnutí a tím i Německu, to znamená tvému lidu.*“¹³¹

Na Kaplicku, vstoupilo dnem 1. července 1939 v platnost říšskoněmecké právo - Zákon o organisaci tzv. sudetského území. 31. srpna 1939 na Kaplicku začaly být vydávány první lístky na potraviny, tkaniny a obuv. V období před zavedením lístků bylo na trhu potravin a zboží velmi málo a to vedlo k spekulacím i k zvyšování cen, které chudí lidé platit nemohli. Přepadení Polska bylo na Kaplicku přijato v prvních dnech radostně. Horší ohlas měly pozdější zprávy o prvních padlých „hrdinech“. Některé rodiny si pokládaly za čest, padl-li někdo z nich za vlast a vůdce. Nastal masový odchod mladých mužů na frontu. Žňové práce nebyly skončeny, chybějící mužské pracovní síly se musely nahrazovat výpomocí starších občanů a občanek z měst a povoláním českých zemědělských dělníků z tzv. Protektorátu. Denní tisk začal vycházet v omezeném nákladu a rozsahu a bylo vydáno nařízení policejního prezidenta v Linci o zatemnění a o předpisech pro obyvatelstvo při blížícím se leteckém nebezpečí.

¹³⁰ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 24-25.

¹³¹ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 26.

Kaplicí procházely v říjnu 1939 transporty vojáků na polskou frontu. Mezi obyvatelstvem vládlo vlastenecké nadšení, dělaly se pro vojáky sbírky, z jejichž výnosu pak vojáci dostávali dárkové balíčky. V roce 1940 padl na západní frontě první kaplický občan - František Fiedler (zaměstnanec úředního soudu v Kaplici). Řady vojáků byly doplňovány častými odvody. V Kaplici na náměstí se konaly slavnostní přísahy nováčků. Organizace Hitlerovy mládeže a Svazu německých dívek byly pověřovány různými pomocnými službami a akcemi. Třináctiletí a čtrnáctiletí hoši se zaučovali pro službu protiletectvé ochrany. Šestnáctiletá a sedmnáctiletá děvčata prodělávala výcvik ve zdravotnictví. V březnu 1940 se množily nedovolené přechody hranic. Tisk zaznamenával silné tažení proti Židům (na Kaplicku Židé nebyli). Zprávy o padlých vojácích byly v létě stále častější. Těm, kterým se podařilo uchytit se v zázemí a vyhnout se frontě, se dařilo poměrně dobře.¹³²

Nedostatek pracovních sil v zemědělství řešila zřízená poradna pro volbu povolání v Kaplici. Do ní byla povolávána mládež (nepodléhající pracovní povinnosti v průmyslu) a získávána nátlakem pro zemědělskou práci. Měla odpovídat na otázky: „Chci utéci z venkova? Chci, aby Německo bylo zničeno? Anebo chci být takový (taková) jako naši otcové a matky?“ Na takto položené otázky šlo v tehdejší době přirozeně jen velmi těžko odpovědět záporně. 1. října 1940 byla zrušena celní hranice mezi Německem a Protektorátem. Volné cestování nebylo stále dovoleno. Členové šumavských oddílů tzv. technické pomoci byli v té době nasazeni při budování západního valu.¹³³

Po železnici z Horního Dvořiště do Českých Budějovic projížděly v roce 1945 transporty s vězni z koncentračních táborů. Mnozí nevydrželi útrapy a převoz v uzavřených a přeplněných vagónech a umírali. Jejich mrtvoly byly na několika místech vyhazovány z vlaků. Po válce byly pozůstatky pietně pohřbeny a na místech jsou postaveny památníky.¹³⁴ Z transportu v lednu 1945 chtěl na omlenickém nádraží

---

¹³² ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 30, 34-36.

¹³³ ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. s. 37-38.

¹³⁴ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 34.

uprchnout Polák židovského původu Katz Hirsch, ale byl na útěku zastřelen.¹³⁵ V Horním Dvořišti je ve společném hrobě 14 neznámých vězňů, v Netřebicích, kde se konává mírová slavnost, 46 obětí z koncentračních táborů a dva příslušníci Sovětské armády. V Omlenicích je památník věnován 63 vězňům z vlaku smrti a ve Velešíně je památník a hrob 13 obětí z téhož vlaku.

Den osvobození nastal 5. května. Okresní město Kaplice bylo osvobozeno sovětskou armádou.¹³⁶ 10. května 1945 dorazily do Cetvin první jednotky Rudé armády.¹³⁷ V červenci 1945 se začali do Cetvin vracet příslušníci finanční stráže, kteří tam sloužili před válkou. Většina z nich byla vzápětí jmenována do místní správní komise, která měla na starosti řízení obce, byla šestičlenná a 24. července 1945 se ujala správy Cetvin. Úkolem byla organizace odsunu německého obyvatelstva. Místní lidé i příslušníci finanční stráže udrželi korektní vztahy a obě strany významně přispěly k tomu, že v Cetvinách nedocházelo k násilnostem a jiným nezákonnostem.¹³⁸

V Kaplici byla okresní správní komise ustavena v červenci 1945, jejím předsedou se stal komunista Josef Nožička. Okresní a místní správní komise měly podporu od velení sovětských vojsk. Začaly se formovat čtyři politické strany Národní fronty a začínali se utvářet a pracovat společenské organizace.¹³⁹

Chyběly pracovní síly, a proto se rozvíjí hnutí dobrovolnických brigád. Na výzvu KSČ odpracovali komunisté jako dar republiky na Kaplicku patnáct tisíc hodin. Mezi obyvatelstvem byla s nadšením přijata zpráva o zestátnění průmyslu na základě znárodňovacího dekretu prezidenta republiky ze dne 25. října 1945.¹⁴⁰

Němci žijící u hranic, měli spojení s Němci za hranicí. Hrozilo nebezpečí, že odeženou dobytek do Rakouska a odstěhují i náradí a ostatní majetek. Podle konstatování na zasedání KV KSČ v Českých Budějovicích v polovině ledna 1946,

---

¹³⁵ *K některým událostem na sklonku druhé světové války 1944-1945 na území dnešního Jihočeského kraje (včetně „Pochodů smrti v roce 1945“*. České Budějovice : MO Českého svazu bojovníků za svobodu, 2005. ISBN 80-903027-9-3. s. 16.

¹³⁶ ZÁLOHA, J. *Stručné dějiny Českokrumlovská*. Český Krumlov : Okresní komise regionálních dějin při OV KSČ v Českém Krumlově, 1983. s. 149.

¹³⁷ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹³⁸ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹³⁹ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 36.

¹⁴⁰ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 38.

v okrese Kaplice „na 140 km dlouhé hranici s Rakouskem se čile provádí útěk Němců i s majetkem a bují pašeráctví.“¹⁴¹

Odsun Němců z okresu Kaplice byl zahájen prvním transportem 27. února 1946. Od března byly transporty vypravovány ve větším rozsahu, vesměs do Bavorska. V létě 1946 se tempo transportů zrychlilo. S rychlým tempem odsunu začaly hospodářské problémy – hlavně v zemědělství. Například v obci Tichá v létě 1946 bylo odsunuto několik set Němců a v obci zůstalo jen 7 Čechů na 900 kusů dobytka. V roce 1946 byl odsun z jihočeského pohraničí až na výjimečné případy ukončen. Z Kaplice bylo vypraveno od listopadu do března 1946 32 transportů a odsunuto bylo 28 841 Němců (včetně správních okresů Nové Hrady a Vyšší Brod).¹⁴² Mezi 15. květnem a 14. srpnem 1946 proběhlo 8 transportů, během nichž byli téměř všichni obyvatelé Cetvin odsunuti.¹⁴³ Ke konci roku 1946 žilo v okrese Kaplice 19 333 obyvatel. Vyvstal tak mimořádně náročný úkol urychleného osídlení.¹⁴⁴ Za těmito čísly se skrývají ne zrovna radostné lidské příběhy, některé z nich jsou uvedeny ve vzpomínkách účastníků. Ve většině publikací o Kaplicku se o odsunu mlčí nebo jsou uvedena pouze obecná fakta. Většina vzpomínek účastníků odsunu se zmiňuje o shromaždišti (táboře) v Kaplici (kam byli někteří dopraveni nákladními auty), odtud následovala cesta vlakem do Furth im Wald. Cesta odsunovaných pokračovala do různých míst převážně v Bavorsku. Zmíněn je Donauwörth, Esslingen, Stelzen, Eggkofen a Belsenberg.¹⁴⁵

---

¹⁴¹ PEŠEK, J. Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945-léto 1946). České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 28.

¹⁴² PEŠEK, J. Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945-léto 1946). České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 29.

¹⁴³ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹⁴⁴ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 38.

¹⁴⁵ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

3 DOSÍDLOVÁNÍ KAPLICKA A ZÁNİK POHRANIČNÍCH OBCÍ

3.1 Poválečný vývoj a problémy

Odsun Němců vyřešil národnostní problém, ale pohraničí se potýkalo s chybějícím obyvatelstvem ať již potřebným k obdělávání půdy nebo vzdělaným - chyběli lékaři a učitelé. „6. prosince 1945 navštívil Kaplici ministr školství a osvěty Dr. Zdeněk Nejedlý, který se stal čestným občanem města, a byla po něm pojmenována škola. Slavnostním zahájením vyučování na české škole bylo skoncováno se všemi pokusy o germanizaci regionu a Kaplice se stala definitivně českým městem.“¹⁴⁶ Na rozdíl od Kaplice, kde bylo možné navázat na původní předválečnou českou školu, ve většině ostatních obcí byly dříve školy pouze německé. Část učitelů přišla hned po 9. květnu 1945, byli to učitelé bývalých menšinových českých škol z předválečné doby. Problém s nedostatkem kvalifikovaných učitelů byl vyřešen až v padesátých letech, kdy přišla naprostá většina učitelů do okresu na tzv. „umístěnku“, mnozí odešli, ale část jich zůstala.¹⁴⁷ Budování sítě škol se protáhlo až do roku 1948. Budovy a zařízení byly v dezolátním stavu, byl nedostatek učeben, kabinetů, nábytku, ale i tak se postupně začalo vyučovat. „Například v okrese Kaplice byly v květnu 1945 pouze dvě obecné školy, a to v Soběnově a Rozproutí. V prosinci příštího roku už bylo na Kaplicku 43 obecných, 5 měšťanských a 24 mateřských škol, na kterých 146 učitelů učilo 2 889 dětí. Školský zákon v roce 1948 vytvořil jednotnou školu pro všechnu mládež od 6 do 15 let. Tím se také dostalo všem dětem v době povinné docházky naprosto stejných podmínek výuky.“¹⁴⁸

Ještě větším problémem pro zbylé obyvatelstvo byl nedostatek lékařů. Po roce 1945 v okrese Kaplice působili pouze dva lékaři, citelný nedostatek byl i zdravotních sester a ostatního personálu.¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ *Kaplice 600 let města*. Kaplice : MěstNV v Kaplici, 1982. s. 5.

¹⁴⁷ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 91.

¹⁴⁸ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 43.

¹⁴⁹ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 98.

Do Kaplice se po šesti letech začali vracet vyhnaní čeští obyvatelé a spolu s nimi přicházeli i další čeští a slovenští dosídlenci, aby nahradili odsunutě německé obyvatelstvo. Kaplice se stala českým městem. Ve městě zůstalo pouze 109 Němců (antifašisté a ve smíšených manželstvích). Poválečným odsunem Němců počet obyvatelstva ve městě poklesl. V roce 1947, tedy dva roky po válce, zde žilo pouze 1 588 lidí.¹⁵⁰ Větší vylidnění nastalo v menších obcích na Kaplicku. Například v Cetvinách zůstalo na konci roku 1946 jen asi 20-30 původních obyvatel, pro srovnání v roce 1930 měli Cetviny 552 obyvatel (z toho 29 Čechů).

V roce 1945 byl postupně konfiskován a rozdělován zemědělský majetek, stejně jako půda zrádců a kolaborantů. Přidělování půdy zajišťovaly rolnické komise, složené z uchazečů o půdu, které současně představovaly revoluční orgán a záruku, že pozemková reforma bude provedena důsledně.¹⁵¹

Na květen 1946 byly vyhlášeny první řádné volby od osvobození. Byli voleni poslanci Ústavodárného národního shromáždění a podle výsledků parlamentních voleb mělo být upraveno zastoupení politických stran v národních výborech.¹⁵²

26. květen 1946 se stal dnem volebního vítězství KSČ, která získala nejvíce hlasů. V okrese Český Krumlov získala KSČ 42, 83 %, lidová strana 21,79 %, sociálně demokratická strana 17, 24 %, národně socialistická 16, 81 %, bílé lístky 0,33 %. V okrese Kaplice získala KSČ 55,53 %, lidová strana 13,71 %, sociálně demokratická 14,14 %, národně socialistická 16, 34 % a bílé lístky 0,29 %. Tabulky a grafy viz příloha č. XVI.¹⁵³

„27. května 1946 rozhodla vláda o obnovení práce národních výborů na podkladě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění, tím skončilo paritní zastoupení politických stran v národních výborech. Na Kaplicku byl stanoven počet zástupců v návaznosti na poměrné zastoupení z výsledků demokratických voleb.

---

¹⁵⁰ *Město Kaplice*. Kaplice : Město Kaplice, 1998. s. 2-3.

¹⁵¹ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 40.

¹⁵² *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 39.

¹⁵³ [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/\\$File/422008p7_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/$File/422008p7_2.pdf)
a [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/\\$File/422008p7_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/$File/422008p7_1.pdf)

Předsedou ONV v Kaplici byl zvolen Josef Nožička.¹⁵⁴ V ONV v Kaplici zasedli po volbách 3. července 1946 kandidáti za KSČ, ČSL, SD a NS. Za KSČ to byli: Josef Nožička, Karel Kozlík, Eduard Matula, Jan Mrzena, Josef Leiš, Josef Crkva, Rudolf Fiala, Václav Horák, Josef Pejchal, Josef Fila, Marie Bublová, Jan Kopačka, Jan Johanus a Bohuslav Zahradník, za ČSL: Jan Marek, Josef Švarc a Jaromír Staněk, za SD: František Kubic, František Tošner a Josef Štefl a za NS: Vladimír Štětina, Karel Hušek, Václav Marek a Alois Zbořil. Předsedou se stal Josef Nožička za KSČ, prvním náměstkem ONV Karel Kozlík za KSČ, druhým náměstkem Jan Marek za ČSL, třetím náměstkem Vladimír Štětina za NS. Členy rady se stali Eduard Matula (KSČ), Jan Mrzena (KSČ), Josef Leiš (KSČ), Vladimír Kubic (SD). Přehled předsedů MNV a správních komisařů v obcích na Kaplicku s jejich stranickou příslušností a povoláním viz příloha č. XV.¹⁵⁵

Významným pokrokem v šumavské části pohraničí bylo v roce 1946 vytvoření horských pastvinářských družstev. V červnu 1946 v Cetvinách začalo působit Horské pastvinářské družstvo Tichá a přebralo pozemky po odsunutých obyvatelích.¹⁵⁶ V roce 1948 byla založena strojná traktorová stanice v Kaplici. Později dochází k zakládání JZD hlavně v osídlených horských a podhorských oblastech Šumavy. První JZD na Kaplicku byla založena v Bujanově, Malontech, Kaplici a Dolním Dvořišti.¹⁵⁷

3.2 Dosídlování

Po odsunu bylo potřeba co nejrychleji nahradit odsunuté obyvatelstvo obyvatelstvem z vnitrozemí. Následovala etapa osídlování českého pohraničí reemigranty ze zahraničí. Rychlé tempo osídlování neodpovídalo vždy tempu odsunu. *Především na počátku celé akce mu předbíhalo, později se zpozd'ovalo, ale v podstatě na jaře roku 1947 bylo dokončeno.*¹⁵⁸

---

¹⁵⁴ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 39.

¹⁵⁵ KRÝDL, M. Příspěvek ke studiu národnostní a politické skladby obyvatelstva Kaplicka po druhé světové válce. *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1985, č. 3/54, s. 124-126.

¹⁵⁶ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹⁵⁷ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 43 a 59.

¹⁵⁸ SLEZÁK, L. Osídlování pohraničí českých zemí v letech 1945-1959. *Hospodářské dějiny.* Praha : Ústav československých a světových dějin Československé akademie věd, 1980, sv. 6, s. 281.

Organizované osídlování jihočeského pohraničí bylo zahájeno koncem srpna 1945. Nové osídlenec tvořili národní správci i další zájemci o osídlení. „*První osídlenou vesnicí se v této fázi nástupu do jihočeského pohraničí stala 24. srpna 1945 obec Žár v okrese Kaplice, do níž za vedení okresní osídlovací komise i asistence armády a SNB přišlo 35 českých rodin.*“¹⁵⁹

V pohraničí vyvstal především dlouhodobý problém nedostatku pracovních sil, ačkoli bylo vynaloženo hodně úsilí, aby jich bylo tolik, kolik průmysl a především zemědělství potřebovaly. Nejrychleji a nejkomplexněji byly osídleny pohraniční kraje severozápadních Čech, největší potíže se vyskytly v oblastech jižních, jihozápadních a severovýchodních Čech a severní Moravy.¹⁶⁰ Celkem se od konce léta 1945 do začátku roku 1946 přemístilo do jihočeského pohraničí několik tisíc nových osídlenců. Podle údajů k 15. únoru 1946 se v okrese Kaplice usídlilo 836 osídleneckých rodin. V porovnání s ostatními jihočeskými okresy to bylo nejvíc. V okrese Český Krumlov to bylo 607, Jindřichův Hradec 204, Prachatice 378, Sušice 650 osídleneckých rodin.¹⁶¹

Druhá etapa byla vymezena léty 1947-1953, kdy se praktikovalo tzv. neorganizované osídlování. Jeho výrazným rysem byla skutečnost, že odchody osídlenců ve většině okresů a hospodářských odvětví začaly postupně převažovat nad příchody nových. Při národních výborech byly sice ustaveny komise pro dosídlování, ale pracovaly nepravidelně, stejně jako komise na Ministerstvu zemědělství a lesního hospodářství. Když se nepodařilo získat nové osídlenec z vnitrostátních zdrojů, přišla na řadu snaha získat pro nedosídlené oblasti v pohraničí krajany ze zahraničí. Byla naplánovaná tzv. „reemigrační akce na roky 1947 a 1948. Na Kaplicko přišli v této době čeští krajané z bývalé volyňské gubernie na území SSSR, slovenští a čeští reemigranti z Rumunska a načas také přesídlenci z Maďarska. Volyňští Češi přicházeli po únoru 1947 na předem rezervované střední zemědělské usedlosti. Se slovenskými reemigranty rumunského Rudohoří se počítalo do míst s obnovením lesní těžby nebo na námezdnou práci v zemědělství. Slovenští reemigranti přicházeli již od jara 1946, ale hlavně

---

¹⁵⁹ PEŠEK, J. Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945-léto 1946). *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 28.

¹⁶⁰ SLEZÁK, L. Osídlování pohraničí českých zemí v letech 1945-1959. *Hospodářské dějiny*. Praha : Ústav československých a světových dějin Československé akademie věd, 1980, sv. 6, s. 281-282.

¹⁶¹ PEŠEK, J. Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945-léto 1946). *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 28.

po 25. červnu 1947 po stovkách, většinou se usazovali v již opuštěných vesnicích.¹⁶² V okrese Kaplice tvořili slovenští osídlenci v roce 1947 10, 8 % obyvatelstva. Na jaře roku 1947 začali mít noví obyvatelé existenční problémy a množily se případy opouštění jihočeského pohraničí a začalo docházet i k hromadným odchodům. Z okrese Kaplice odešlo před začátkem jara 1947 68 rodin slovenských osídlenců. Odchod nových obyvatel z pohraničí vyžadoval vyrovnání pohledávek, které měli u Národního pozemkového úřadu.¹⁶³

V roce 1946 přichází do Rožmitálu a dalších obcí na Kaplicku krajané z rumunské Sv. Heleny a Ogradeny Novy. Koncem roku 1946 se na Šumavě objevují první transporty slovenských přesídlenců z Maďarska, kteří do Československa přicházeli v rámci výměny obyvatel mezi státy. Tato skupina brzy opustila jihočeské pohraničí a odešla téměř beze zbytku na Slovensko. Potřeba nahradit úbytek obyvatelstva a udržet zemědělskou výrobu od poloviny 50. let přinesla i zvýhodněné podmínky pro obyvatelstvo, které pohraniční oblast Kaplicka dosídlovalo.¹⁶⁴

Od léta 1947 začali přicházet osídlenci, kteří dostali podle zákona č. 250 z 20. prosince 1946 o jednorázovém osídlovacím příspěvku na úhradu stěhovacích a zařizovacích výloh příspěvek.¹⁶⁵ V průběhu roku 1946 bylo organizováno slavnostní předávání dekretů o přidělení půdy do osobního vlastnictví, v roce 1947 následovalo oceňování zemědělských konfiskátů a jejich zaknihování. Koncem února 1948 mělo v okrese Kaplice zaknihováno půdu asi 1 000 zemědělských rodin.

Mnoho nových dosídlenců v souboji s tvrdými podmínkami podlehl a Kaplicko se jim tak nestalo novým domovem. Nemalou měrou k tomu přispěl i komunistický režim, který krátce po osídlení násilným zakládáním družstev a státních statků bral

---

¹⁶² SLEZÁK, L. Osídlování pohraničí českých zemí v letech 1945-1959. *Hospodářské dějiny*. Praha : Ústav československých a světových dějin Československé akademie věd, 1980, sv. 6, s. 290.

¹⁶³ PEŠEK, J. Dokončování poválečného osídlování jihočeského pohraničí (léto 1946-podzim 1947). *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 70 a 77.

¹⁶⁴ *Náš domov Českokrumlovsko*. Český Krumlov : Okresní vlastivědné muzeum Český Krumlov, 1985. s. 5-7.

¹⁶⁵ PEŠEK, J. Dokončování poválečného osídlování jihočeského pohraničí (léto 1946-podzim 1947). *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 71.

lidem půdu, sotva ji dostali a začali na ní hospodařit.¹⁶⁶ Proces dosídlování nebyl ještě dokončen ani v roce 1954. 26. ledna 1954 vydala vláda usnesení č. 150, které určovalo zásady a rozsah pomoci pohraničí. Do pohraničí byl zařazen i okres Kaplice. Území pohraničí bylo každý rok měněno, některé okresy byly vyřazovány a některé znovu zařazovány. Kaplicko bylo zařazeno vždy v letech 1954-1959. Po celou tuto dobu byly problémem odchody obyvatel a to nejen těch nově příchozích. V letech 1954-1959 odešlo z okresu Kaplice 1214 obyvatel. Ještě v roce 1955 došlo k odchodu 14 rodin (asi 50 osob) z obce Malonty, protože se nevyhovělo jejich žádosti o převedení JZD do státního statku. Pohraniční okresy měly v této době poměrně vysoké přirozené přírůstky obyvatel, protože dosídlenci byli většinou mladí lidé. Kolem roku 1956 byla hustota obyvatel na okrese Kaplice 27 obyvatel na km².¹⁶⁷

30. května 1948 se konaly volby do Národního shromáždění. Všechny politické strany se o důvěru voličů ucházely prostřednictvím jednotné kandidátky NF. Výsledek voleb přinesl rozhodné vítězství jednotné kandidátky NF. V okrese Kaplice bylo odevzdáno 10 236 hlasů pro kandidáty NF, tj. 97,15 %, bílých lístků bylo 300, byl to nejlepší výsledek v kraji. V okrese Kaplice ve 20 obcích nebyl odevzdán žádný bílý lístek. Tyto obce se zařadily mezi ty, které získaly čestný titul „vlastenecká obec“. V okrese Český Krumlov bylo 25 043 hlasů pro kandidáty NF, tj. 93,43 %, bílých lístků bylo 1 761.¹⁶⁸

Kolem roku 1950 poklesla hustota obyvatel v okrese Kaplice v důsledku odchodu obyvatel pod 20 obyvatel na km². Jen v roce 1950 odešlo 190 rodin – především zaměstnanci státních statků bez přiměřeného ubytování. Z obce Velíšky se čtyři rodiny odstěhovaly v noci a zanechaly na místě všechen hovězí dobytek. Ze Zdíků se odstěhovaly 2 rodiny družstevníků (jeden z nich byl funkcionářem místní KSČ). Z Tiché odešlo během jednoho měsíce na jaře 1950 celkem 20 lidí. Koncem roku 1952 se zvýšila hustota obyvatel na 21,8 na km².¹⁶⁹ V 50. letech začala výstavba nových bytů

---

¹⁶⁶ *Kaplice* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW:

<<http://www.mestokaplice.cz/goto.php?id=&site=historie&from=>>

¹⁶⁷ PEŠEK, J. Dosídlování jihočeského pohraničí v letech 1954-1959. *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 170 - 173.

¹⁶⁸ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa*. Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 53.

¹⁶⁹ PEŠEK, J. Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953. *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 136-137.

v Dolním Dvořišti a Kaplici (1 074 nových bytů) a základní školy a učňovského zařízení v Kaplici.¹⁷⁰

Celostátní sčítání obyvatel proběhlo 1. března 1950. Ze sčítání nebylo publikováno národnostní složení pro jednotlivé obce a výsledky byly vydány až v roce 1955 a jsou uváděny podle nového správního rozdělení, které začalo platit od 1. ledna 1955 a bylo odlišné od předchozích rozdělení. Pro účely porovnání údajů, jsou počty obyvatel přepočítány podle třídění obcí a osad v roce 1921. Počet obyvatel se na správním okrese Kaplice snížil o více než polovinu. V roce 1921 měl správní okres Kaplice 18 963 obyvatel, v roce 1930 poklesl na 17 808 obyvatel a v roce 1950 měl pouze 7 125 obyvatel. Pokles počtu obyvatel byl důsledkem odsunu německého obyvatelstva, a proto se nejvýrazněji projevil v obcích, které měly převážně německé osídlení (v některých nezůstal nikdo). Lepší situace byla v převážně českých obcích, ale i tam došlo k poměrně velkému úbytku obyvatel. Podrobná tabulka s počty obyvatel ve srovnání s ostatními sčítáními viz příloha č. XVI.¹⁷¹

Při změně správního rozdělení se z mnoha obcí, které byly ještě v roce 1930 samostatné, staly pouze části obcí. Z 34 obcí v roce 1920 jich zbylo pouze 21. Části obce se staly z Bělé, Blanska, Bukovska, Čeřína, Hněvanova, Jenína, Horního Kaliště, Meziříčí, Mladoňova, Rapotice, Tichá a Zahrádka. V této době již nejsou vůbec uvedené (ani jako části obcí) původní obce Cetviny, Dolní Příbraní a Mikulov. Ve sčítání z roku 1950 se samostatné obce staly z Děkanských Skalin, Stradova a Zdíků, které byly v roce 1920 vedeny jako části (osady) obcí. Pod obcí Rybník (původně Certlov) jsou jako části obce uvedeny: Babí, Bludov, Dolní Kaliště, Horní Kaliště, Jenín, Klopanov, Morašov, Příbyslavov, Sejfy, Sosnice, Svitanov, Trojany, Zbraslav a Žibřichov.

Velké starosti národním výborům v menších obcích způsobovala migrace obyvatelstva. Na konci roku 1953 měl okres Kaplice 21 197 obyvatel. Do konce roku 1956 se sice tento počet zvýšil na 21 742 obyvatel, ale z okresu se odstěhovalo

---

¹⁷⁰ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 68-69.

¹⁷¹ *Statistický lexikon obcí republiky československé 1955 : podle správního rozdělení 1. ledna 1955, sčítání lidu a sčítání domů a bytů 1. března 1950.* V Praze : Státní úřad statistický a ministerstvo vnitra, 1955. s. 56-59.

o 754 obyvatel více, než se jich přistěhovalo.¹⁷² Naopak město Kaplice se spíše rozrůstalo. V 60. letech sice přestalo být okresním městem, ale bylo centrem širokého okolí. V roce 1953 byla ve městě zřízena jedenáctiletá střední škola. Po přechodné existenci střední zemědělské technické školy přibyla koncem šedesátých let střední ekonomická škola. Zároveň ve městě zakotvilo učňovské školství.¹⁷³

3.3 Zánik obcí

Mezi roky 1946 až 1960 zaniklo na Kaplicku mnoho obcí nebo částí obce. Datum zániku těchto obcí ve většině případů nelze určit přesně. K zániku došlo většinou z důvodu odsunu německého obyvatelstva, které tvořilo většinu, nebo dokonce všechno obyvatelstvo obce. Následoval buď neúspěšný pokus o dosídlení obce, nebo většinou z důvodu špatné polohy obce (malá dopravní dostupnost, špatná kvalita zemědělské půdy) nebyl uskutečněn ani pokus o dosídlení. Následovalo chátrání budov a buď demolice, nebo postupné zchátrání a spadnutí budov.

U některých obcí bylo důvodem zániku zřízení pohraničního pásma. Pohraniční pásmo se začalo zřizovat na počátku roku 1950 v rozsahu 2-6 km od státní hranice. V roce 1952 se zřizovalo zakázané a hraniční pásmo. Zakázané pásmo tvořil úzký pruh území při státní hranici, kde nesměl nikdo bydlet. V širším hraničním pásmu mohli bydlet jen spolehlivé osoby.¹⁷⁴ U některých obcí se tyto důvody prolínaly. Uvádím zde příklad Cetvin, kde je většina těchto fází dobře doložena. U některých obcí zůstal zachován pouze místní název a někde na místě tehdejší obce vyrostly později rekreační chaty a chalupy.

Cetviny byly 5. prosince 1946 formálně sloučeny s Mikulovem a Tichou do jedné obce. O dosídlení obce aktivně usilovala Místní správní komise (doložena korespondence s volyňskými Čechy), ale bezvýsledně. Odlehlá obec (nejbližší železniční stanice byla 15 km daleko) s tvrdými podmínkami pro existenci nebyla příliš atraktivní pro přistěhovalce. Postupem času se šance obce na znovuosídlení snižovaly. První překážkou se stalo zřízení Horského pasteveckého družstva, kterému byly svěřeny

---

¹⁷² *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 78.

¹⁷³ *Kaplice* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW:

<<http://www.mestokaplice.cz/goto.php?id=&site=historie&from=> >

¹⁷⁴ PEŠEK, J. Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953. *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 138.

v létě roku 1946 do užívání veškeré pozemky po odsunutém německém obyvatelstvu Cetvin, Mikulova a Tiché - nezbyla žádná půda, která by mohla být přidělena potenciálním osídlencům pro hospodaření. Druhou překážkou bylo zpříšňování podmínek v pohraničních oblastech s Německem a Rakouskem. Cetviny ležící přímo na hranici s Rakouskem důsledky tohoto politického vývoje bezprostředně pociťovaly. Obec po odsunu německého obyvatelstva zůstala vylidněna. V polovině roku 1948 žilo v obci asi 60 českých obyvatel, především rodin státních zaměstnanců (finační stráž, SNB, učitel, poštmistr) a několik dosud neodsunutých německých rodin. V Cetvinách se usadilo asi tři až pět rodin přistěhovalců. Většina těchto přistěhovalců ze Slovenska, Bulharska a Rumunska, zaměstnanci pasteveckého družstva (asi kolem stovky) však bydlela v Tiché. Vybavení usedlostí bylo rozprodáno a rozkradeno, i přes snahy příslušníků finanční stráže udržet pořádek. Podle dochovaných záznamů zcizovali majetek především zaměstnanci pasteveckého družstva, pamětníci zmiňují i působení jednoho z přistěhovalců. Vzhledem k tomu, že zcizována byla i okna a dveře, neudržovaná stavení rychle chátrala. Počet obyvatel Cetvin se v následujících třech letech dále postupně snižoval. Mezitím se změnilo hospodaření celé oblasti. Pastevecké družstvo dostalo svému jménu a prakticky z celé zemědělské plochy vytvořilo pastviny, především pro ovce. Na okraji Cetvin byl postaven nový ovčín. Výsledky byly nevalné. Nedostatek pracovníků a potřebných dovedností vedl k tomu, že družstvo vykazovalo samé ztráty. Z tohoto pohledu si lze představit, že rozhodnutí o zničení obce bylo bráno také jako pouhé zrušení nerentabilního provozu.

V Národním sčítání obyvatel v roce 1950 je uvedeno 36 obyvatel bez příslušníků pohraniční stráže, kterých bylo asi kolem 50. Všechny cetvinské domy ještě stojí, ale jsou určeny ke zbourání. V roce 1951 následuje vynucený odchod zbylých obyvatel z Cetvin (podle záznamů pohraniční stráže 8 rodin) a uzavření okolního prostoru v hraničním pásmu, do kterého měli civilní obyvatelé zakázaný přístup. Přístup byl povolen pouze vojenským jednotkám. 1. července 1952 jsou Cetviny sloučeny s Rychnovem nad Malší a název Cetviny oficiálně zaniká.

Od srpna 1955 do dubna 1956 proběhla systematická likvidace Cetvin a terén byl následně zarovnáván buldozery. Spolu s Cetvinami byly zničeny také obce, které spadaly do farnosti Cetviny: – Mikulov (Böhmdorf), Janovu Ves (Johannesdorf)

a Horní a Dolní Příbrání (Ober-/Untersinnetschlag). „*Celkem tak byla zničena obydlí pro více než tisíc lidí. Celkem bylo v letech 1955-58 jen v kaplickém okresu srovnáno se zemí přes 600 domů.*“¹⁷⁵ V Cetvinách zůstala umístěna jednotka pohraniční stráže v budově bývalé celnice těsně u státní hranice, později se přesunula dále od hranic do kasáren, které stojí dodnes.

Dalším příkladem likvidace obce je obec Babí, ze které bylo odsunuto německé obyvatelstvo, a pro velkou vzdálenost od civilizace již obec nebyla dosídlena. Poslední obyvatelé odešli v roce 1960. V letech 1952-1963 byly zbořeny všechny domy.¹⁷⁶ V Historickém lexikonu obcí je uveden zánik po roce 1950.¹⁷⁷

4 STAV OBYVATELSTVA A OBCÍ V ROCE 1961

4.1 Sčítání obyvatel

Politické a ekonomické potřeby koncem padesátých let si vyžádaly změny v dosavadním členění státu. Bylo třeba vytvořit větší ekonomické správní celky. 9. dubna 1960 byl schválen zákon č. 36/1960 Sb., o nové územní organizaci. Republika byla rozdělena do 10 krajů a 108 okresů. Tyto změny se dotkly i dosavadního územního uspořádání okresů Český Krumlov a Kaplice. K 1. červenci 1960 byl okres Kaplice zrušen a jeho území připojeno k okresu Český Krumlov. „*Pouze tři obce, které dosud spravoval okres Kaplice – Svatý Ján nad Malší, Sedlce a Chlum – byly připojeny k okresu České Budějovice.*“¹⁷⁸

Sčítání obyvatel mělo původně proběhnout k 1. prosinci 1960. Z důvodu nové územní organizace bylo odloženo až na 1. března 1961. Zaměřovalo se na věkové skupiny, pohlaví, vzdělání, údaje o domácnostech a rodinách, o jejich složení, intenzitě soužití a úrovni bydlení. Na rozdíl od předchozích se převáděly lístky vyplněné mimo

---

¹⁷⁵ *Cetviny* [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

¹⁷⁶ Více informací in: *Zaniklé obce* [online]. 2005-2007. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <http://www.zanikleobce.cz/index.php?>>

¹⁷⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. II. díl.* Vyd. 1. Praha : Český statistický úřad, 2006. ISBN 80-250-1311-1

¹⁷⁸ *Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. s. 78.

místo trvalého bydliště do místa trvalého bydliště, to přineslo spolehlivější údaje o osobách i domácnostech.¹⁷⁹

Počet obyvatel na okrese Kaplice (počty obyvatel jsou přepočítány podle třídění obcí a osad v roce 1921) se oproti roku 1950 zvýšil vlivem dosídlování ze 7 125 obyvatel na 8 183 obyvatel. Nejvíce se počet obyvatel zvýšil ve městě Kaplici (o 702 obyvatel), z ostatních obcí vzrostl ještě v Bělé (z 18 na 137), Blansku (z 247 na 280), v Bukovsku (z 59 na 103), Čeříně (z 38 na 63), v Hradišti (z 63 na 71), v Jeníně (z 81 na 107), v Ličově (z 189 na 217), v Malontech (z 298 na 331), v Omlenicích (z 519 na 779), v Rapoticích (z 28 na 50), v Rožmitálu na Šumavě (z 217 na 322), v Rychnově nad Malší (z 191 na 238), v Soběnově (z 421 na 431), v Suchdole (z 266 na 277), Tiché (z 116 na 151), Zahrádce (z 32 na 34) a v Žďáru (z 136 na 144). V ostatních obcích došlo k poklesu obyvatel. Vývoj u ostatních obcí je dobře vidět v příloze č. XVI.¹⁸⁰

Proti poslednímu sčítání v roce 1951 došlo opět ke změně obcí a jejich osad. Obcemi se staly Bujanov (osady Pšenice, Skoronice, Suchdol, Sviníhlavy, Zdíky), Dolní Dvořiště (osady Jenín, Rybník, Trojany), Kaplice (Blansko, Dobečov, Hradiště, Květoňov, Mostky), Ličov (Děkanské Skaliny, Desky, Dluhoště), Malonty (Bělá, Bukovsko, Jaroměř, Meziříčí, Radčice, Velíška), Netřebice - dříve nepatřily pod okres Kaplice - (Dlouhá, Výheň), Omlenice (Blažkov, Omlenička, Stradov, Vyněžda), Pohorská Ves - dříve nepatřila pod okres Kaplice - (Pohoří na Šumavě), Pořešín (Rozpoutí), Raveň (Hubenov, Chuchelec, Pořešínec, Raveň, Střítež, Žďár), Rožmitál na Šumavě (Čeřín, Hněvanov, Michnice, Močerady, Rožmitál na Šumavě, Sedlíkov, Skupečné), Rychnov nad Malší (Budákov, Drochov, Štědrkov, Tichá, Všeměřice) a Soběnov (Přísečno, Smrhov).¹⁸¹

---

¹⁷⁹ ČSÚ – sčítání lidu, domů a bytů [online]. 2009, aktualizováno 19.11.2007. [citováno 28.2.2009]. dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/zakladni_informace_scitani_v_letech_1950_1980>

¹⁸⁰ *Statistický lexikon obcí ČSSR 1965 podle správního rozdělení 1. Ledna 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. Března 1961.* V Praze : Ústřední komise lidové kontroly a statistiky a ministerstva vnitra, 1966. s. 88-92.

¹⁸¹ *Statistický lexikon obcí ČSSR 1965 podle správního rozdělení 1. Ledna 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. Března 1961.* V Praze : Ústřední komise lidové kontroly a statistiky a ministerstva vnitra, 1966. s. 88-92.

4.2 Zaniklé obce a osady

„Parametr pro posouzení současného stavu dané lokality je v mnoha případech velmi diskutabilní. Jednoznačné kritérium pro zaniklou nebo nezaniklou lokalitu se nedá zhodnotit podle jednotlivých a předem určených pravidel. V řadě případů zůstaly pouze rekreační chalupy, hospodářská stavení, nebo byly postaveny chaty, vojenské objekty atd. Z tohoto důvodu ve sporných případech je rozdělení na zaniklé a nezaniklé volně ponecháno na autorech.“¹⁸² Stejně jako autoři předchozí citace se přikláním k názoru, že definovat, které obce a osady jsou zaniklé a které ne, je dost problematické a ještě větší problém je určit přesné datum a důvod zániku, přesto se zde o to pokusím. Informace o zaniklých obcích a osadách jsem čerpala z několika zdrojů, které se v některých případech rozcházejí. Jedná se o publikaci, ze které jsem uvedla předchozí citát¹⁸³, dále pak o Historický lexikon obcí¹⁸⁴ a o internetové stránky Zaniklé obce.¹⁸⁵

Jak jsem zmiňovala již v minulé kapitole, lze důvody zániku rozdělit do dvou skupin: na zaniklé z důvodu odsunu německého obyvatelstva a nedosídlení obce a z důvodu vzniku hraničního pásma. Podle tohoto dělení lze určit i datum zániku. Z důvodu postupného vysídlení německého obyvatelstva po roce 1945 a nedosídlení obce zanikly po roce 1950 tyto obce: Babí, Benčice, Bludov, Bočkov, Daleké Popelice (1. 1. 2003 znovu vedeny jako osada obce Benešov nad Černou), Dolní Kaliště (domy zbourány v 50. letech), Havlov, Hodonice (Vyšší), Hora, Horní Kaliště, Chudějov (Zadní Kruhová), Janovy Hutě, Jednoty (4 domy byly zbourány v 50. letech a zůstala pouze hájovna), Jermaly, Ješkov, Jiřice, Klopanov (v 60. letech již jen zbořeníště), Koryta, Kvašov, Ludvické Hory, Michničky (Bonnesdorf), Mikoly, Milíkov, Mladoňov, Morašov (demolice objektů v 50. a 60. letech), Nebřehov, Obec, Oppach (Přední Kruhová), Pavlina, Přibyslavov, Rojov, Rožnov, Sejfy, Skleněné Hutě, Sosnice (budovy demolovány v 60. letech), Střelcův Dvůr, Stříbrné Hutě, Šejby, Třešňovice, Vracov, Zahrádka (1. 1. 2003 – znovu uvedena jako část obce Rožmitál na Šumavě), Žibřidov.

---

¹⁸² ZÁRUBA, V., KOBLASA, P. *Šumava místopisný slovník*. České Budějovice : Historicko-vlastivědný spolek, 2007. s. 8.

¹⁸³ ZÁRUBA, V., KOBLASA, P. *Šumava místopisný slovník*. České Budějovice : Historicko-vlastivědný spolek, 2007.

¹⁸⁴ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. II. díl*. Vyd. 1. Praha : Český statistický úřad, 2006. 623 s. ISBN 80-250-1311-1.

¹⁸⁵ *Zaniklé obce* [online]. 2005-2007. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?>>

U některých obcí proběhly ještě další pokusy o dosídlení a zachování obce a obec oficiálně zanikla až k 1. 1. 1973 jedná se o: Drochov, Skupečné (podle Zaniklých obcí částečně zničeno po r. 1945), Štědrkov (1 dům je trvale obydlen, ostatní zbořeny v 60. letech) a Velíšku (poslední obyvatelé se odstěhovali na podzim roku 1964). Z důvodu hraničního pásma zanikly v roce 1956 tyto obce (většinou již s pouze několika obyvateli) : Cetviny, Dolní Příbraní, Horní Příbraní, Janova Ves (zachovány 3 domy s kaplí), Lhota, Lipoltov, Mikulov, Rapotice (zachován 1 dům, myslivna a kaplička s kamenným křížem) a Zbraslav.

Hodonice (Nižší) zanikly pravděpodobně až po roce 1962, protože ještě v tomto roce jsou uvedeny jako osada v Památkách Jihočeského kraje. Hubenov je veden jako zaniklý, ale jsou o něm údaje v roce 1920-1950 byl osadou Žďáru, do roku 1961 uváděn není, 1961-1971 je osadou obce Raveň a od 26. 1. 1971 je částí Kaplice. Leopoldov je v Šumavě¹⁸⁶ uváděn jako nezaniklý, ale v Historickém lexikonu¹⁸⁷ je veden jako zaniklý po roce 1950, v Zaniklých obcích¹⁸⁸ je uveden jako zničeno částečně bez data a důvodu zániku. Močerady jsou v Šumavě vedeny jako nezaniklé, ale v Historickém lexikonu zaniklé k 1. 1. 1973. Podolí je vedeno jako zaniklé po roce 1950, ale stále v něm stojí 3 obydlí a bydlí 16 obyvatel. Pohoří na Šumavě bylo po roce 1950 zničeno částečně, ale stále je vedeno jako část obce. Zřejmě chybně jsou uváděny jako zaniklé Radčice, které jsou od r. 1961 vedeny jako část obce Malonty. Sedlíkov zaniklý k 1. 1. 1973 má stále evidováno 1 číslo popisné. Sviníhlavy jsou vedeny jako zaniklé k 1. 1. 1973 v Historickém lexikonu, v Šumavě jsou vedeny jako nezaniklé a v Zaniklých obcích jako částečně zničené. Všeměřice jsou chybně vedeny v Šumavě jako zaniklé, v Historickém lexikonu jsou nezaniklé a v Zaniklých obcích jsou zničeny částečně, dodnes jsou zde hlášeni 2 obyvatelé a je zachováno 5 původních objektů.

Jednotlivé obce jsou vyznačeny na mapách v příloze XVII. Při porovnání mapy s obcemi v roce 1921 a v roce 1961 je dobře vidět úbytek obcí. Asi nejvíce o stavu obcí vypovídají staré fotografie – příloha XVIII.

---

¹⁸⁶ ZÁRUBA, V., KOBLASA, P. *Šumava místopisný slovník*. České Budějovice : Historicko-vlastivědný spolek, 2007.

¹⁸⁷ *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005. II. díl*. Vyd. 1. Praha : Český statistický úřad, 2006. ISBN 80-250-1311-1.

¹⁸⁸ *Zaniklé obce* [online]. 2005-2007. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?>>

5 VZPOMÍNKY A NÁZORY PAMĚTNÍKŮ

5.1 Vznik republiky a doba první republiky

Dobu těsně po vzniku republiky ilustruje příběh Gregora Kletzenbauera (*10. 3. 1855 Havlov, †24. 3. 1923 Močerady) statkáře, poslance a někdejšího říšského rady Rakouska-Uherska).¹⁸⁹ Gregor Kletzenbauer se vracel na vánoce ze zasedání říšského sněmu ve Vídni přes nádraží v Horním Dvořišti domů do Močerad u Rožmitálu na Šumavě. Českými vojáky byl ve vlaku zadržen a za dozoru jednoho z nich strávil noc ve studené nádražní čekárně. Po odebrání všech dokladů, které při sobě měl, byl sice pod přísahou propuštěn na svátky k rodině, nato se však musel znovu hlásit u hornodvořišského českého komanda. Tam s ním byl sepsán protokol a na přímluvu nejrůznějších osobností byl až k dalšímu jednání, které se mělo konat už v Českých Budějovicích, ponechán na svobodě. Kletzenbauer onemocněl a zemřel 24. března 1923 na svém statku v Močeradech.

Z roku 1937 je vzpomínka Herberta Sailera (*17. 12. 1929 Kaplice) na návštěvu prezidenta Edvarda Beneše v Kaplici s názvem Já a prezident Beneš v Kaplici roku 1937. Prezident Beneš s ministry Dostálkem a Zajíčkem (za Německou křesťansko-sociální stranu) navštívil 7. května 1937 na své cestě po jižních Čechách také Kaplici. Při návštěvě školy ho vítali školáci. *„Bylo mi tenkrát sedm let. Z přivítání, složeného pro ten účel řídícím učitelem Hansem Waltenbergerem, si už pamatuju jen konec: „...dass wir gute Bürger unseres Staates werden“ (tj. "že budeme dobrými občany našeho státu").“*¹⁹⁰

5.2 Rok 1938 a 2. světová válka

Josef Werani (*3. 4. 1919 Ludvické Hory nad Bělou) kvůli nemoci nebyl odveden k vojsku, nebyl přikázán do odsunu, dobrovolně se připojil k Marii Prommerové (z Hradiště) do odsunu 21. února 1946. Vzali se v květnu 1946 v hesenském vysídleneckém táboře v Donauwörthu. Vzpomíná na konec války. *Po*

---

¹⁸⁹ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

¹⁹⁰ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

*obsazení ruskými vojsky jsem byl zaměstnán jako krejčí na jejich zdejších velitelství. ... Během pobytu Rusů nedocházelo kromě plenění civilního majetku k nijakým významnějším událostem. U nás ukradli zánovní hospodářský vůz, ale na mou přímluvu na velitelství nám dali náhradou jeden starší.*¹⁹¹

Vzpomínka Franze Zdiarského (*27. 3. 1922 Malonty), ("po chalupě" řečený "Hofwenzl-Franzi") na obyčejný život u nich doma, kde pomáhal se žňovými pracemi. Vzpomínka je nazvána Jen na skok z války doma. Vzpomíná na svatbu kamaráda, práci na statku, sousedy a dojemné loučení s matkou. „*Snad si to dokážete představit, chalupa o samotě, 17 hektarů polí, otec umřel už v roce 1927 a maminka musela vydat do války všechny svoje děti.*“¹⁹²

5.3 Konec války a odsun

Vzpomínky na odsun Němců jsou líčeny převážně odsunovanými Němci a jsou většinou negativní. V některých z nich se objevuje i vděčnost za pomoc v tomto pro ně ne zrovna příjemném období.

Gertrud Schöllhammerová zdůrazňovala, že Cetviny měly v těch pro Němce těžkých letech 1945 a 1946 českého komisaře, který se projevoval jako dobrý člověk a ulehčil právě osud zdejších Němců způsobem, který daleko přesahoval úředně mu vymezený úzký rámeček jeho možností konání.¹⁹³

Alois Harasko (* 2. 6. 1936 Desky) vzpomíná při znovuvysvěcení obnoveného kostela Narození Panny Marie v Cetvinách. V roce 1944 museli v obci Desky u Malont zastavit školní vyučování. Ujala se ho česká učitelka v penzi Juliana Kolářová a až do vyhnání mu dávala soukromé hodiny německého čtení, psaní a počtů, čímž ho připravila na pobyt v cizině. Poslední den před transportem se přišla rozloučit s ním

---

¹⁹¹ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

¹⁹² *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>> podle Heimatbuch der Pfarre Meinetschlag - Ein Gedenkbuch (2002), s.116-118.

¹⁹³ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

i jeho rodinou, přinesla turistickou mapu Šumavy a řekla: *"Vezmi ji s sebou, abys našel cestu zpátky, kdybys třeba musel jít pěšky."*¹⁹⁴

Vyprávění Josefa Mikschofskyho (* 15. 3. 1938 Jaroměř) je nazvané *Konec války v Jaroměři*. Vzpomíná na nedostatek potravin na podzim roku 1944, začátek své školní docházky, zabránění školy pro německé uprchlíky z východu, na Polku Stázi, která byla přidělena na pomoc v hospodářství a starala se i o děti, mateřskou školku Gretel Briecherové v Jaroměři, otcovu návštěvu z fronty, rabování vojáků východních oddílů wehrmachtu a útěky před nimi. Na jaře 1945 už byly obavy z vysídlení, ale věřilo se v návrat zpět, proto bylo odolné nářadí a cenné předměty zabaleny a v bednách zakopávány ve stodolách i v lesích. Většina těchto předmětů byla ještě před odsunem nalezena a úkryty vybrány. Následovala snaha zachovat alespoň šatstvo. *„Tak i moje maminka a sousedé nosili po nocích přes české kontroly cennější ošacení přes hranice do hornorakouského Leopoldschlagu. Museli přitom často volit málo schůdné cesty. Maminka později vícekrát vyprávěla, že muži nechali padnout přes koryto Malše (Maltsch) kmeny stromů, které porazili a ženy pak v noci ověšeny zavazadly přešly v noci přes ty kmeny na rakouskou stranu.“*¹⁹⁵ Některé z takto přenesených věcí majitelé již zpět nedostali. Postupně přicházeli do vesnice Češi a Slováci. Děti si spolu hráli bez rozdílu národnosti. V roce 1946 se vrátil z válečného zajetí otec. Autor vzpomíná na pouť ke Svatému Kamenu, ale i na pohozené granáty v lese, na nespravedlivé zastřelení čtyř nacistických obyvatel vsi, kteří byli obviněni ze smrti ruského vojáka (později bylo dokázáno, že byl zastřelen v hádce svým kamarádem) a na vyvlastnění Němců. *„Stavení současně hned přebírali noví jejich čeští a slovenští majitelé. Mnozí z nich neměli o hospodaření na vsi nijakou větší potuchu. My se museli stáhnout do našeho "výminku", říkalo se mu také "Demel-Häusl". Podléhali jsme teď s ostatními Němci české vysídlovací komisi. Aby bylo zajištěno obhospodařování usedlostí, museli se*

---

¹⁹⁴ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>> podle *Glaube und Heimat č.1/2004*. Heuchlingen : Glaube und Heimat, 2004.

¹⁹⁵ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>> podle *Heimatbuch der Pfarre Meinetschlag - Ein Gedenkbuch* (2002), s. 69-73.

i právě vyvlastnění němečtí rolníci každého dne ráno o sedmé hodině hlásit do práce. Jejich pracovní nasazení řídil nový český starosta obce. Mnozí z bývalých hospodářů ovšem nechtěli pracovat pod cizím komandem takřkajíc "na svém". Ne tak náš tatínek - šel novým lidem k ruce a pracoval na našem někdejší stavení jako jejich čeledín. Nebyl za to také komisařem nikdy šikanován a měl až do léta 1946 klid, při čemž jsme dostávali "z našeho" i naturálie."¹⁹⁶

O tom, že po skončení války neprobíhalo na Kaplicku vše tak, jak by správně mělo, svědčí výpověď M. Swobodové-Frantzenové z 2. 11. 1946, která s platnými papíry přišla do Německého Benešova navštívit nemocnou matku a opatřit si duplikáty svých ztracených dokumentů. „*Dokumenty mi odmítli vystavit a 22. 9. jsem byla bez udání důvodů zatčena, přestože jsem nikdy nebyla členkou strany. Během následujícího výslechu mi rovněž neudali důvod zatčení, nýbrž jen zaprotokolovali, že se k ničemu nepřiznávám. Byla jsem vězněna 13 měsíců, nejprve u okresního soudu v Kaplici a potom v táborech v Českých Velenicích a v Kaplici. V té době jsem byla často mlácena, naposled 27. 7. 1946. Ale i později mě tyranizovali. Oslovovali mě, stejně jako ostatní ženy pouze „svině“ a „kurvo“. Hlídky a dozorce se vždy pokoušeli mě i ostatní ženy znásilňovat....*“¹⁹⁷

Na závěr vzpomínek na konec války a odsun bych uvedla citaci, kterou Herbert Sailer hodnotí toto období: „*Stali jsme se obětmi ideologií, které málo dbaly příkázání Božích a ve vystupňovaném nacionalismu učinily nejvyšší hodnotu z vlastní národnosti, upírající právo na život těm ostatním. V obou táborech se našlo dost nejen tupých přitakávačů, nýbrž i ochotných vykonavatelů. Jen z odvahy k pravdě a vůle k odpuštění může znovu vyrůst přátelské susedství.*“¹⁹⁸

6 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapování vývoje osídlení a vztahy mezi obyvateli na Kaplicku. Nejedná se přímo o historickou práci. Snažila jsem se pouze

---

¹⁹⁶ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>> podle *Heimatchbuch der Pfarre Meinetschlag - Ein Gedenkbuch* (2002), s. 69-73.

¹⁹⁷ RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. 199 s. ISBN 80-85374-22-6. s. 175.

¹⁹⁸ *Kohoutí kříž šumavské ozvěny* [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

vypíchnout nejdůležitější události, které měly vliv na hustotu a strukturu osídlení Kaplicka. Více jsem se věnovala období, ve kterém docházelo k největším změnám. Jednalo se o období vzniku Československé republiky, okupování pohraničí v roce 1938 a odchod obyvatelstva (převážně Čechů do vnitrozemí, případně Němců do Německé říše), odsun německého obyvatelstva po roce 1945, příchod nových obyvatel dosídlejících téměř opuštěné území mezi roky 1945 a 1960 a vznik pohraničního pásma.

Myslím, že cíle zmapování vývoje osídlení na Kaplicku se mi podařilo dosáhnout. Nedodržela jsem úplně časové vymezení práce a přesáhla časové vymezení u některých obcí až k datu oficiálního zániku. U většiny obcí se mi nepodařilo dohledat přesné datum zániku, které je celkově problematické, protože nikde není zánik přesně definován – lze za něj považovat odchod posledních obyvatel z obce, zbourání domů, neuvedení obce ve sčítání obyvatel a seznamu obcí. Mnohé obce, které již dnes fyzicky neexistují, tato kritéria nesplňují dodnes.

Druhý cíl své práce – Vývoj vztahů mezi obyvateli na Kaplicku se mi podařilo splnit pouze částečně. K této problematice není příliš mnoho literatury, většina archivních pramenů je nedostupná a původních pamětníků je již dnes velmi málo. Vzpomínky se týkají především klíčových okamžiků, které zůstaly obyvatelům více v paměti. U německých obyvatel to byl hlavně vznik republiky, okupování pohraničí v roce 1938 a hlavně odsun. Zde se mi podařilo shromáždit několik literárně zaznamenaných vzpomínek. Nenalezla jsem bohužel vůbec žádné vzpomínky ze strany nově příchozího obyvatelstva, které dosídlovalo Kaplicko po odsunu Němců. Myslím, že velmi zajímavé by bylo zmapovat vztahy mezi obyvateli alespoň v jedné z obcí a běžný život obyvatel hlavně z doby, kdy ještě nedocházelo k ostrým národnostním rozbrojům, ale tento běžný život se většinou nezaznamenává i dobové kroniky se věnují spíše požárům, suchu, velkým mrazům, dobré nebo špatné sklizni apod. Myslela jsem si, že informací o vztazích a běžném denním soužití obyvatel se mi podaří shromáždit více.

Na Kaplicku docházelo k úbytku obyvatel již v době před vznikem Československé republiky. Vznik republiky německé obyvatelstvo na Kaplicku rozhodně nevívalo, naopak se aktivně snažilo o odtržení území od Československého státu a připojení k Rakousku. Kaplice musela být vojensky dobývána a i v některých dalších obcích se na československé vojáky střílelo. Po vzniku Československa odcházeli někteří Němci dobrovolně za hranice do Rakouska či Německa. Většina se s novou skutečností smířila a žila zde dál. Na Kaplicku bylo v podstatě dvojí

obyvatelstvo – Němci a Češi. V roce 1921 byly pouze tři obce – Dlouhá, Pořešín a Soběnov ryze české (nad 95 % obyvatel Čechů). Nad 90 % Němců bylo ve 20 obcích z celkových 34 obcí. Při sčítání v roce 1921 bylo na okrese Kaplice 18 963 obyvatel z toho 15 630 Němců a 2 798 Čechů. Poměry mezi národnostmi se příliš nezměnily ani při sčítání obyvatel v roce 1930. O národnostní struktuře vypovídají i výsledky voleb jak do poslanecké sněmovny, tak i do místního zastupitelstva v Kaplici. Po prvotním nesouhlasu s novým státem se život obyvatelstva zklidnil a obě národnosti žily v klidu vedle sebe.

Větší problémy v soužití mezi národnostmi byly na Kaplicku zaznamenány až v roce 1936, kdy členové Sudeten Deutsche Partei začínají napadat antifašisty, Židy (podle sčítání z roku 1930 bylo 20 Židů na Kaplicku) i Čechy. Vztahy mezi Němci a Čechy se stejně jako v ostatních pohraničních oblastech s Německem a Rakouskem stále zhoršovaly až do roku 1938.

K dalšímu odlivu obyvatel došlo odchodem Němců po mobilizaci československé armády za hranice do Rakouska. Ti se po okupaci pohraničí většinou vraceli zpět. Po okupaci pohraničí opouštěli Kaplicko naopak Češi.

Za 2. světové války byla migrace obyvatel ještě větší. Přicházeli úředníci z Německa a Rakouska. Němci odcházeli za prací do „Říše“, zprvu dobrovolně a později i nuceně. Muži byli povoláváni do armády (někteří se nevrátili). A do pohraničí byli naopak posíláni na práci váleční zajatci a obyvatelé z Protektorátu Čechy a Morava.

K největším změnám osídlení došlo po válce dobrovolným odchodem a hlavně nuceným odsunem německého obyvatelstva. Odsun neproběhl ze dne na den, a proto docházelo i k soužití mezi obyvateli určenými k odsunu a novými obyvateli, které většinou podle vzpomínek nebylo příliš problémové. Průběh odsunu velmi záležel na osobách, které ho prováděly. Němci byli informováni předem, mohli si vzít zavazadla do 50 kg na osobu, nejprve se odebrali do sběrného tábora v Kaplici, odkud byli dopravováni vlakem do Fuhr im Wald a odtud (podle vzpomínek) do různých míst v Bavorsku.

Po odsunu byla většina obcí vyliďněná, v mnohých zůstalo jen několik obyvatel mnohdy na několik hospodářských usedlostí s mnoha kusy dobytka a velkými obdělávanými plochami, proto bylo potřeba tyto oblasti rychle dosídlit novým obyvatelstvem.

Následovaly pokusy o dosídlení. Nejprve Čechy z vnitrozemí a později i ze zahraničí (volyňskými Češi, Slováky, Rumuni). Dosídlení se na mnoha místech nezdařilo většinou z důvodu velké vzdálenosti a opuštěnosti obcí a po roce 1950 i kvůli vznikajícímu hraničnímu pásmu. Mnozí dosídlenci se také zdrželi pouze krátce a brzy Kaplicko z různých důvodů opouštěli. V roce 1956 došlo ke vzniku hraničního pásma a vysídlení a zboření obcí, které se v něm nalézaly. V 50. a 60. letech docházelo ke zbourání opuštěných a znovu nedosídlených obcí. Mnoho těchto obcí zaniklo do roku 1961 a není již uvedeno v sčítání obyvatel z tohoto roku. Jiné ještě v roce 1961 existují (mnohé jsou již bez obyvatel) a oficiálně zanikají až k 1. 1. 1973.

Při sčítání 1950 měl okres Kaplice pouze 7 164 obyvatel (1921 - 18 963 obyvatel). Po dosídlování stoupl v roce 1961 počet obyvatel na 8 183 obyvatel. Přírůstek obyvatelstva byl, ale hlavně v Kaplici. V menších obcích obyvatelstvo stagnovalo nebo spíše i ubývalo.

Datum zániku obcí je problematické a v různých zdrojích se údaje odlišují. Většina obcí na Kaplicku zanikla z důvodu odsunu německého obyvatelstva a nedosídlení obce. Některé obce se nalézaly v hraničním pásmu nebo jeho bezprostřední blízkosti a proto byl zbytek obyvatel vystěhován a obce zbourány. Nejvíce o vylidnění Kaplicka vypovídají mapy v příloze, kde jsou vyznačeny obce v roce 1921 a na další mapě obce, které zůstaly v roce 1961 (některé z nich zanikly ještě později). Výmluvné jsou i staré a nové fotografie některých obcí.

Snažila jsem se o shrnutí a hlavně doložení základních informací o vývoji osídlení. Porovnání statistik a alespoň základní výčet změn. Vzhledem k rozsahu práce je dost podrobnějších informací uvedeno pouze v tabulkách v příloze. Velmi zajímavé by bylo srovnání mé práce s ostatními pohraničními okresy, případně i s vývojem obyvatelstva a obcí ve vnitrozemí jižních Čech.

Literatura:

- Abecední seznam obcí a jejich částí s příslušnými dodávacími poštami v Československé socialistické republice 1964.* Praha : Nakladatelství dopravy a spojů, 1964. 1184 s.
- Administratives Gemeindelexikon für Böhmen.* Prag : Statistischen Staatsamte, 1927. 390 s.
- BENEŠ, Z. *Rozumět dějinám : vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948.* Praha : Gallery pro Ministerstvo kultury České republiky, 2002. 304 s. ISBN 80-86010-55-4.
- Českokrumlovsko 1918-1988. K 70 výročí vzniku Československa.* Český Krumlov : Ideologické oddělení OV KSČ a Odbor kultury ONV Český Krumlov, 1988. 104 s.
- DROBIL, E. *Kaplice z dějin obce, kostela a školy.* V Kaplici : Nákladem Národní jednoty pošumavské v Kaplici, 1938. 33 s.
- Glaube und Heimat č.1/2004.* Heuchlingen : Glaube und Heimat, 2004.
- K některým událostem na sklonku druhé světové války 1944-1945 na území dnešního Jihočeského kraje (včetně „Pochodu smrti v roce 1945“.* České Budějovice : MO Českého svazu bojovníků za svobodu, 2005. 44 s. ISBN 80-903027-9-3.
- Kaplice 600 let města.* Kaplice : MěstNV v Kaplici, 1982. 41s.
- KRÝDL, M. Příspěvek ke studiu národnostní a politické skladby obyvatelstva Kaplicka po druhé světové válce. *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1985, č. 3/54, s. 117-127.
- KRÝDL, M. Rozložení politických sil na jihu Čech ve světle volebních výsledků z roku 1920. *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1987, č. 3, s. 123-136.
- KUČERA, J. *Odsun nebo vyhnání?* 1. vyd. Praha : H&H, 1991. 39 s. ISBN 80-85467-32-1.
- MASARYK, T. G. *Cesta demokracie: soubor projevů za republiky svazek první 1918-1920.* Praha : Čin, 1933. 529 s.
- Město Kaplice.* Kaplice : Město Kaplice, 1998. 22 s.
- MÖRTL, P. Neklid na jihu Čech. *Českobudějovické listy č. 12/291.* České Budějovice : Vltava, 13.12. 2003.
- Náš domov Českokrumlovsko.* Český Krumlov : Okresní vlastivědné muzeum Český Krumlov, 1985. 18 s.
- Naše ztráty. *Jihočeské Listy č. 84/44.* České Budějovice : Družstvo Jihočeských listů, 26. 10. 1938.
- PEŠEK, J. Dokončování poválečného osídlování jihočeského pohraničí (léto 1946-podzim 1947). České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 69-79.
- PEŠEK, J. Dosídlování jihočeského pohraničí v letech 1954-1959. *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 169-179.
- PEŠEK, J. Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945-léto 1946). *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 23-35.
- PEŠEK, J. Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953. *Jihočeský sborník historický.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1986, sv. 55, s. 133-143.
- RATAJ, J. *O autoritativní národní stát : ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938-1939.* Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. 251 s. ISBN 80-7184-516-7.

- SAILER, H. *Kapltitz Geschichte eines Städtchens im Böhmerwald von den Anfängen bis zur Vertreibung seiner deutschen Einwohner*. Salzburg : herausgegeben vom Verfasser, 1997. 200 s.
- RICHTER, K. *Sudety*. 1. vyd. Praha : Fajma, 1994. 199 s. ISBN 80-85374-22-6.
- SEIBT, F. *Německo a Češi : dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy*. 1. vyd. Praha : Academia, 1996. 464 s. ISBN 80-200-0577-3.
- Seznam obcí a okresů republiky česko-slovenské, které byly připojeny k Německu, Maďarsku a Polsku (stav ke dni 28. listopadu 1938)*. Praha : Státní úřad statistický, 1938. 66 s.
- Seznam obcí v zemi České podle stavu z počátku roku 1948 díl I*. Praha, 1948. Státní úřad statistický. 243 s.
- Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949*. Praha : Státní statistický úřad, 1949. 260 s.
- SLEZÁK, L. Osídlování pohraničí českých zemí v letech 1945-1959. *Hospodářské dějiny*. Praha : Ústav československých a světových dějin Československé akademie věd, 1980, sv. 6, s. 279-280.
- STANĚK, T. *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948)*. Ostrava : Amosium servis, 1992. 111 s.
- Statistický lexikon obcí ČSSR 1965 podle správního rozdělení 1. ledna 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1961*. V Praze : Ústřední komise lidové kontroly a statistiky a ministerstva vnitra, 1966. 668 s.
- Statistický lexikon obcí republiky československé 1955 : podle správního rozdělení 1. ledna 1955, sčítání lidu a sčítání domů a bytů 1. března 1950*. V Praze : Státní úřad statistický a ministerstvo vnitra, 1955. 574 s.
- Statistický lexikon obcí v Čechách (1921)*. Praha : Státní úřad statistický, 1923. 596 s.
- Statistický lexikon obcí v zemi české úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 sb. Zák. a nař. Vydán ministerstvem vnitra a Státním úřadem statistickým na základě výsledků sčítání lidu z 1. prosince 1930*. V Praze : Ministerstvo vnitra a Státní úřad statistický, 1934. 613 s.
- Tragedie pátého pásma. *Jihočeské Listy* č.79/44. České Budějovice : Družstvo Jihočeských listů, 8. 10. 1938.
- VONDRÁČEK, K. *50 let Národní jednoty pošumavské 1884-1934*. Praha : Nákladem národní jednoty pošumavské, 1934. 549 s.
- Z nešťastných nových hranic republiky. *Jihočeské Listy* č. 84/44. České Budějovice : Družstvo Jihočeských listů, 26. 10. 1938.
- ZÁLOHA, J. *Českokrumlovsko a Kaplicko v letech 1938-1941*. Český Krumlov : OV-KSČ Český Krumlov a Dům Osvěty, 1965. 41 s.
- ZÁLOHA, J. *Stručné dějiny Českokrumlovska*. Český Krumlov : Okresní komise regionálních dějin při OV KSČ v Českém Krumlově, 1983. 150 s.
- ZÁRUBA, V., KOBLASA, P. *Šumava místopisný slovník*. České Budějovice : Historicko-vlastivědný spolek, 2007. 199 s.
- ZIMMERMANN, V. *Sudetští Němci v nacistickém státě : Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938-1945)*. 1. vyd. Praha : Prostor, Argo, 2001. 577 s. ISBN 80-7260-055-9, ISBN 80-7203-390-5.

Internetové zdroje:

- Volby do národního shromáždění 1920 až 1935* [online]. 2006, aktualizováno 28.10.2006. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW:
 <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/\\$File/422008p7_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00411F84/$File/422008p7_1.pdf)>

Volby do národního shromáždění 1920 až 1935 [online]. 2006, aktualizováno 28.10.2006. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/\\$File/422008p7_2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/CD00412AEC/$File/422008p7_2.pdf)>

ČSÚ – sčítání lidu, domů a bytů [online]. 2009, aktualizováno 19.11.2007. [citováno 28.2.2009]. dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/zakladni_informace_scitani_v_letech_1950_1980>

Cetviny [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.cetviny.cz/zakladni.htm>>

Kaplice [online]. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.mestokaplice.cz/goto.php?id=&site=historie&from=>>

Zaniklé obce [online]. 2005-2007. [citováno 5.2.2009]. dostupné na WWW: <<http://www.zanikleobce.cz/index.php?>>

Kohoutí kříž šumavské ozvěny [online]. 2001-2009, poslední aktualizace 2.4.2009. [citováno 2.4.2009]. dostupné na WWW: <<http://kohoutikriz.org/>>

7 PŘÍLOHY

- I. Tabulka národnostní struktury osídlení z r. 1920 a graf národnostního složení jednotlivých obcí
- II. Seznam politických stran, tabulka a graf porovnání výsledků voleb do poslanecké sněmovny 1920
- III. Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1920 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu
- IV. Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1925
- V. Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1927 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu
- VI. Seznam starostů města Kaplice do roku 1945
- VII. Tabulky a graf volby do okresního zastupitelstva v Kaplici a Českém Krumlově 1928
- VIII. Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1929
- IX. Tabulka národnostní struktury osídlení z r. 1930 a graf národnostního složení jednotlivých obcí
- X. Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1931 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu
- XI. Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1935
- XII. Smlouva mezi Česko-Slovenskou republikou a Německou říší ze dne 20. listopadu 1938 o otázkách státního občanství a opce (Sbírky zákonů a nařízení číslo 300/1938) a Vzorec opčního prohlášení Ministerstva vnitra
- XIII. Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1938 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu
- XIV. Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1946
- XV. Seznam předsedů MNV, MSK a správních komisařů v obcích na Kaplicku
- XVI. Srovnání počtu obyvatel v obcích na Kaplicku podle sčítání obyvatel
- XVII. Mapy Kaplicka rok 1921 a 1961
- XVIII. Fotografie obcí – porovnání historie a současnosti

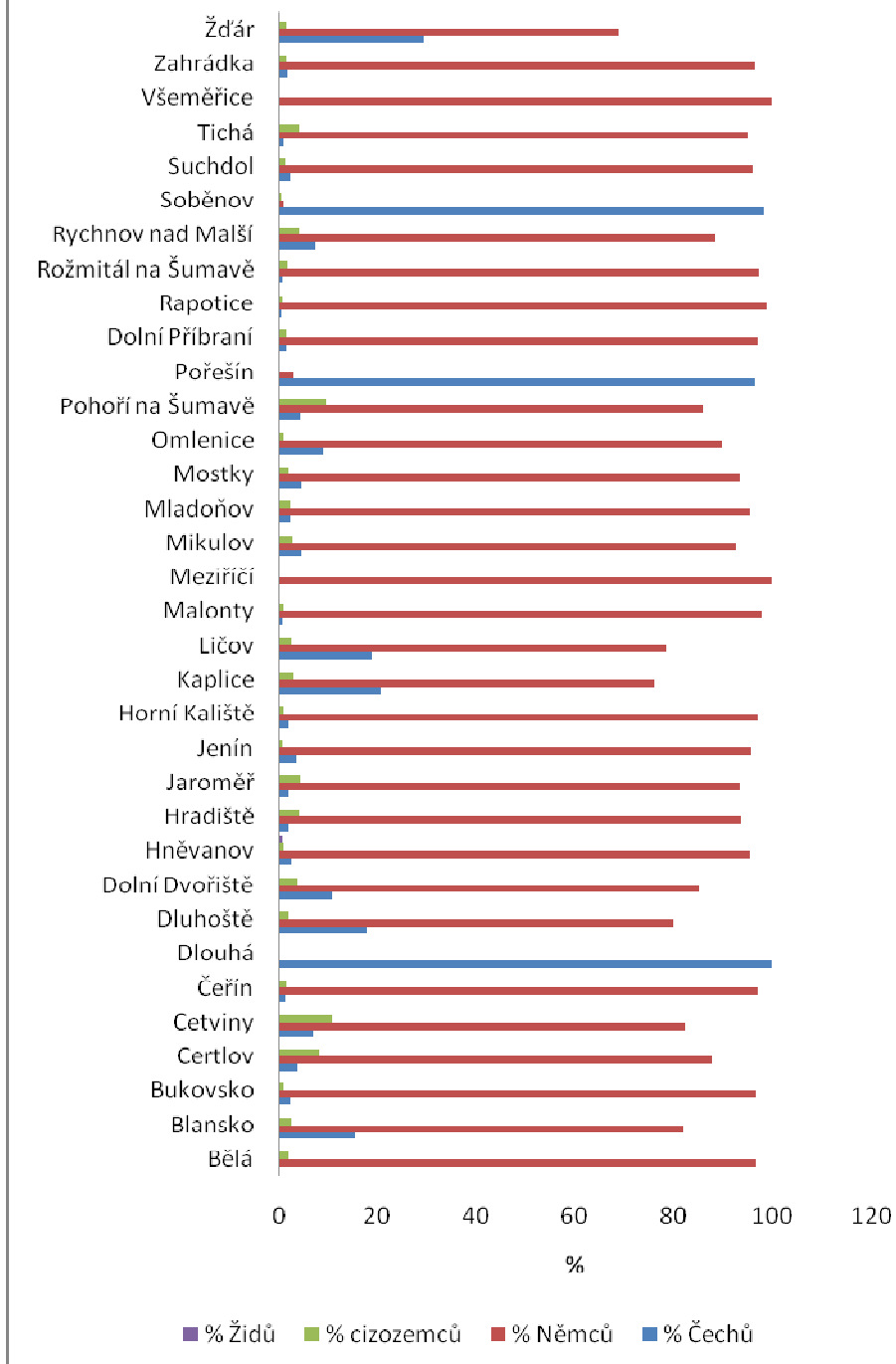
Příloha I. - Tabulka národnostní struktury osídlení z r. 1921

	% Čechů	% Němců	% cizozemců	% Židů
Bělá	0,00	96,72	2,19	0,00
Blansko	15,47	82,04	2,49	0,00
Bukovsko	2,27	96,76	0,97	0,00
Certlov	3,89	87,72	8,38	0,00
Cetviny	6,91	82,32	10,77	0,00
Čerín	1,33	97,15	1,52	0,00
Dlouhá	100,00	0,00	0,00	0,00
Dluhoště	17,86	79,96	2,18	0,00
Dolní Dvořiště	10,84	85,26	3,90	0,00
Hněvanov	2,63	95,44	1,05	0,88
Hradiště	2,07	93,79	4,14	0,00
Jaroměř	2,16	93,53	4,32	0,00
Jenín	3,57	95,67	0,76	0,00
Horní Kaliště	1,97	97,04	0,99	0,00
Kaplice	20,75	76,15	3,05	0,04
Ličov	18,83	78,48	2,47	0,00
Malonty	0,74	97,93	1,03	0,00
Meziříčí	0,00	100,00	0,00	0,00
Mikulov	4,63	92,59	2,78	0,00
Mladoňov	2,22	95,57	2,22	0,00
Mostky	4,64	93,38	1,99	0,00
Omleňice	9,10	89,86	1,04	0,00
Pohoří na Šumavě	4,45	85,97	9,57	0,00
Pořešín	96,51	3,14	0,35	0,00
Dolní Příbraní	1,52	96,96	1,52	0,00
Rapotice	0,44	98,89	0,66	0,00
Rožmitál na Šumavě	0,70	97,38	1,92	0,00
Rychnov nad Malší	7,48	88,42	4,11	0,00
Soběnov	98,38	1,08	0,54	0,00
Suchdol	2,25	95,96	1,35	0,00
Tichá	0,95	94,86	4,19	0,00
Všeměřice	0,00	100,00	0,00	0,00
Zahrádka	1,90	96,55	1,55	0,00
Žďár	29,46	68,88	1,66	0,00
Okres Kaplice	14,76	82,42	2,77	0,03

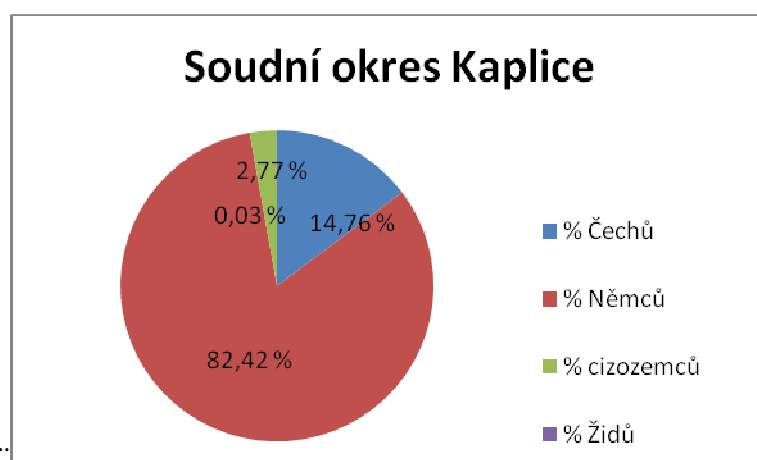
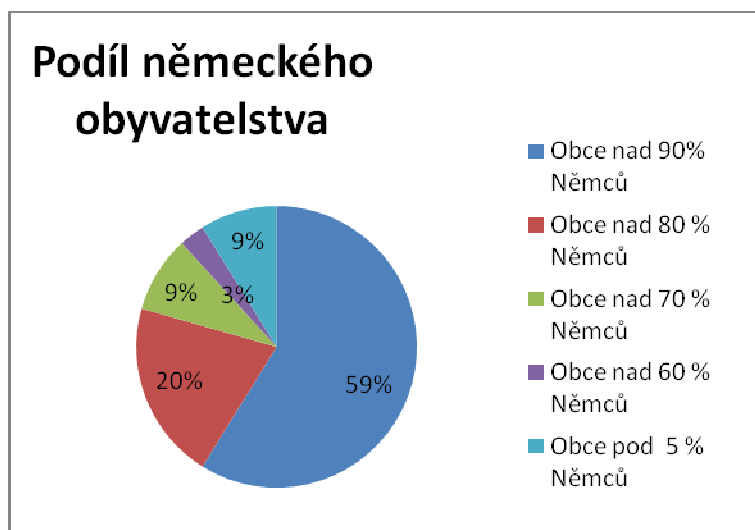

Sčítání obyvatel 1921		domy	byty	obyv.	národnost					náboženské vyznání					
					ČS	něm.	žid.	jiná	cizozemci	řk	evang.	čs	israel.	jiné	bez vyz.
Bělá	Zirnetschlag	98	119	549	0	531	0	0	12	549	0	0	0	0	0
Blansko	Pilätzen	71	86	362	56	297	0	0	9	362	0	0	0	0	0
Bukovsko	Buggaus	66	70	309	7	299	0	0	3	309	0	0	0	0	0
Certlov	Zartlesdorf	58	83	334	13	293	0	0	28	333	0	0	1	0	0
Cetviny	Zettwig	122	146	622	43	512	0	0	67	619	0	0	0	0	3
Čeřín	Ziering	95	105	527	7	512	0	0	8	527	0	0	0	0	0
Dlouhá	nemá	45	54	268	268	0	0	0	0	267	0	0	0	0	1
Dluhoště	Ottenschlag	88	92	459	82	367	0	0	10	459	0	0	0	0	0
Dolní Dvořiště	Unter-Haid	131	201	692	75	590	0	0	27	686	0	0	5	0	1
Hněvanov	Liebesdorf	106	124	570	15	544	5	0	6	563	0	0	5	0	0
Hradiště	Radischen	27	30	145	3	136	0	0	6	145	0	0	0	0	0
Jaroměř	Jarmirn	62	65	278	6	260	0	0	12	278	0	0	0	0	0
Jenín	Kodetschlag	119	148	785	28	751	0	0	6	785	0	0	0	0	0
Horní Kaliště	Ober-Gallitsch	28	36	203	4	197	0	0	2	203	0	0	0	0	0
Kaplice	Kaplitz	361	591	2260	469	1721	1	0	69	2221	5	2	25	2	5
Ličov	Litschau	94	105	446	84	350	0	1	11	441	0	1	2	0	2
Malonty	Meinetschlag	132	180	677	5	663	0	0	7	671	2	0	4	0	0
Meziříčí	Uhretschlag	107	100	456	0	456	0	0	0	456	0	0	0	0	0
Mikulov	Böhmendorf	39	45	216	10	200	0	0	6	215	1	0	0	0	0
Mladoňov	Lodus	60	63	316	7	302	0	0	7	316	0	0	0	0	0
Mostky	Pernlesdorf	109	132	604	28	564	0	0	12	603	0	0	0	0	0
Omlenice	Groß-Umlowitz	191	222	1055	96	948	0	0	11	1055	0	0	0	0	0
Pohoří na Šumavě	Buchers	172	243	1055	47	907	0	0	101	1049	6	0	0	0	0
Pořešín	nemá	91	113	573	553	18	0	0	2	556	0	11	0	0	6
Dolní Příbraní	Unter-Sinetschlag	86	112	527	8	511	0	0	8	527	0	0	0	0	0
Rapotice	Rappetschlag	85	94	452	2	447	0	0	3	452	0	0	0	0	0
Rožmitál na Šumavě	Rosenthal im Böhmerwald	123	148	573	4	558	0	0	11	573	0	0	0	0	0
Rychnov nad Malší	Reichenau an der Maltzsch	113	168	682	51	603	0	0	28	680	0	0	2	0	0
Soběnov	není	132	175	740	728	8	0	0	4	697	0	11	0	0	32
Suchdol	Suchenthal	88	95	445	10	427	0	2	6	445	0	0	0	0	0
Tichá	Oppolz	149	153	740	7	702	0	0	31	740	0	0	0	0	0
Všeměřice	Schömersdorf	42	43	222	0	222	0	0	0	222	0	0	0	0	0
Zahrádka	Haag	110	110	580	11	560	0	0	9	579	1	0	0	0	0
Žďár	Sohorz	38	40	241	71	166	0	0	4	240	0	0	0	0	1
Kaplice správní okres		3438	4291	18963	2798	15630	6	3	526	18825	15	25	44	3	51

Národnostní osídlení obcí 1921

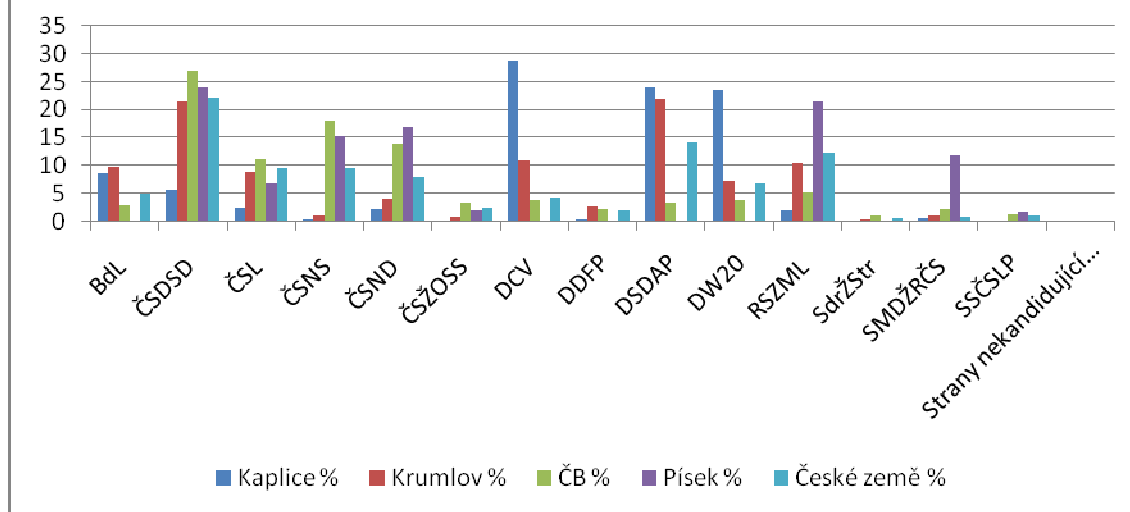
	Podíl německého obyvatelstva	Počet obcí
Obce nad 90% Němců	58,82	20
Obce nad 80 % Němců	20,59	7
Obce nad 70 % Němců	8,82	3
Obce nad 60 % Němců	2,94	1
Obce pod 5 % Němců	8,82	3

Příloha II. – Seznam politických stran, tabulka a graf porovnání výsledků voleb do poslanecké sněmovny 1920

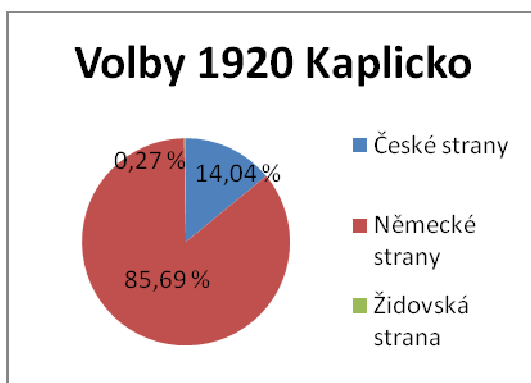
1. Národní demokracie s agrární opozicí,
2. Československá sociálně demokratická strana dělnická,
3. Strana maloročníků, domkářů a živnostníků v republice Československé,
4. Sdružené strany židovské (Vereinigte jüdische Parteien),
5. Československá strana socialistická (národně sociální),
6. Deutsche social – demokratische Partei,
7. Deutsche christlich-soziale Volkspartei,
8. Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská,
9. Strana lidová,
10. Republikánská strana československého venkova a Domovina,
11. Bund der Landwirte, politische Partei zur Wahrung ländlicher Interessen,
12. Socialistická strana československého pracujícího (Modráček a Hudec),
13. Deutsche Wahlgemeinschaft (Deutsche Nationalpartei und Deutsche nationalsozialistische Arbeiterpartei),
14. Deutsch-demokratische Freiheitspartei.

Volby 1920

Volby 1920	Kaplice %	Krumlov %	ČB %	Písek %	České země %	Kaplice	Krumlov	ČB	Písek	České země
BdL	8,62	9,67	2,93	0,00	4,98	792	1512	1156	0	241747
ČSDSD	5,71	21,40	27,09	24,06	22,23	524	3345	10686	4622	1080179
ČSL	2,50	8,86	11,15	6,67	9,56	230	1385	4397	1281	464339
ČSNS	0,49	1,09	18,11	15,34	9,70	45	170	7143	2947	471257
ČSND	2,28	3,96	13,90	16,77	7,98	209	619	5484	3223	387552
ČSŽOSS	0,14	0,79	3,39	1,92	2,53	13	124	1339	368	122813
DCV	28,88	10,90	3,80	0,00	4,38	2 652	1703	1500	0	212913
DDFP	0,52	2,48	2,20	0,09	2,17	48	387	869	18	105449
DSDAP	24,11	21,94	3,40	0,10	14,19	2 214	3429	1341	20	689589
DW20	23,56	7,27	4,00	0,05	6,77	2164	1136	1578	10	328735
RSZML	2,10	10,32	5,29	21,39	12,42	193	1613	2087	4110	603618
SdrŽStr	0,27	0,35	1,11	0,09	0,71	25	55	436	17	34497
SMDŽRČS	0,81	0,90	2,34	11,79	0,88	74	141	923	2266	42670
SSČSLP	0,01	0,06	1,28	1,73	1,21	1	9	503	332	58580
Strany nekandidující v Jižních Čechách (DFSP 7630, NSLM 5252, SSS 2024)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,31	0	0	0	0	14906
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	9 184	15628	39442	19214	4858844

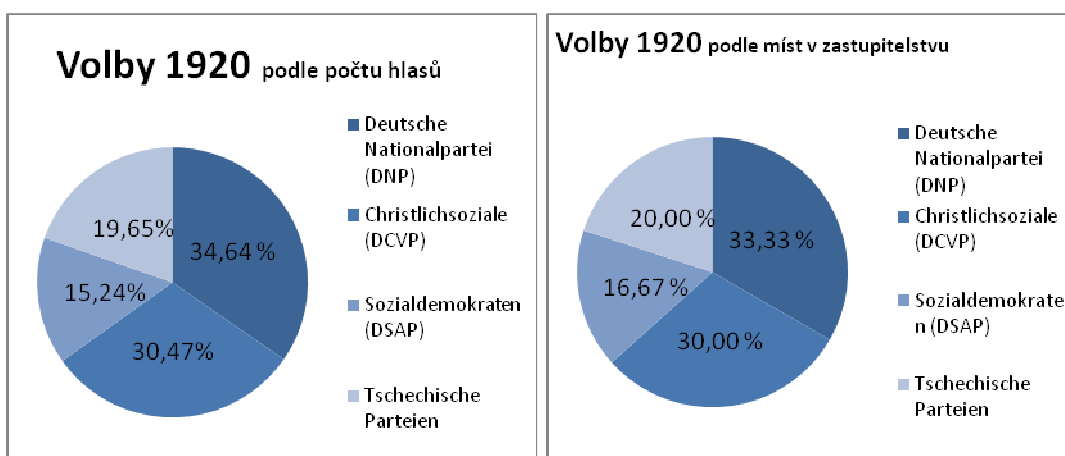
Volby 1920	%
České strany	14,04
Německé strany	85,69
Židovská strana	0,27

Příloha III. - Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1920 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu

Volby Místní zastupitelstvo Kaplice - 16. září 1920			
	% podle počtu hlasů	počet hlasů	místa v zastupitelstvu
Deutsche Nationalpartei (DNP)	34,64	432	10
Christlichsoziale (DCVP)	30,47	380	9
Sozialdemokraten (DSAP)	15,24	190	5
Tschechische Parteien	19,65	245	6
Celkem	100,00	1247	30

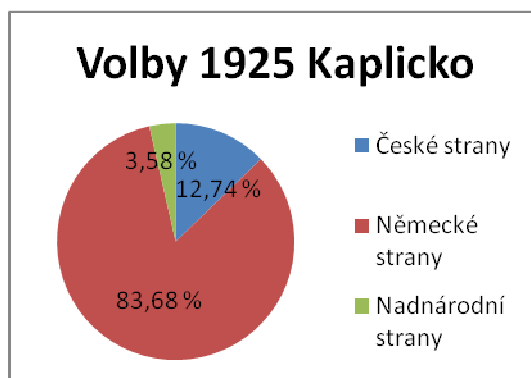
	% podle počtu míst
Deutsche Nationalpartei (DNP)	33,33
Christlichsoziale (DCVP)	30,00
Sozialdemokraten (DSAP)	16,67
Tschechische Parteien	20,00

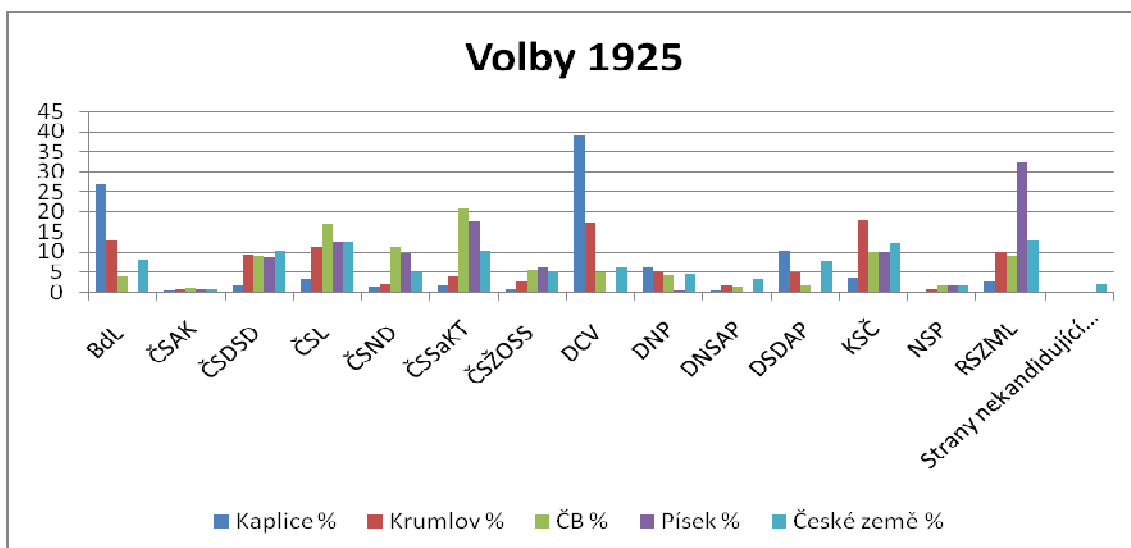

Příloha IV. - Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1925

Volby 1925	Kaplice %	Krumlov %	ČB %	Písek %	České země %	Kaplice	Krumlov	ČB	Písek	České země
BdL	27,15	12,83	3,84	0,07	8,11	2331	2063	1607	15	431473
ČSAK	0,44	0,50	0,79	0,49	0,52	38	81	329	98	27 896
ČSDSD	1,92	9,31	9,01	8,74	10,36	165	1498	3775	1752	551587
ČSL	3,49	11,08	17,03	12,53	12,53	300	1782	7134	2512	666561
ČSND	1,26	2,05	11,11	9,88	4,83	108	330	4655	1981	256892
ČSSaKT	1,81	3,77	20,89	17,72	10,46	155	606	8752	3552	556582
ČSŽOSS	0,78	2,70	5,48	6,00	5,15	67	434	2295	1203	274 087
DCV	39,23	17,25	4,74	0,02	5,90	3368	2775	1986	5	313770
DNP	6,16	5,29	4,11	0,33	4,47	529	851	1721	67	237 911
DNSAP	0,61	1,72	1,10	0,02	3,16	52	277	459	5	168207
DSDAP	10,54	4,82	1,37	0,12	7,62	905	776	574	24	405 771
KSCČ	3,58	18,08	10,13	10,08	12,39	307	2908	4243	2021	659173
NSP	0,26	0,47	1,54	1,68	1,60	22	75	647	337	84 979
RSZML	2,78	10,13	8,89	32,28	12,91	239	1629	3724	6470	686868
Strany nekandidující v Jižních Čechách (BdChLV 2406, ČDMZS 14549, DFSP 11607, Nkom 6863, ObčS 4240, PZLR 30260, ŽidStr 40923)	0,00	0,00	0,00	0,00	2,08	0	0	0	0	110 848
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	8586	16085	41901	20042	5321757

Volby 1925	%
České strany	12,74
Německé strany	83,68
Nadnárodní strany	3,58

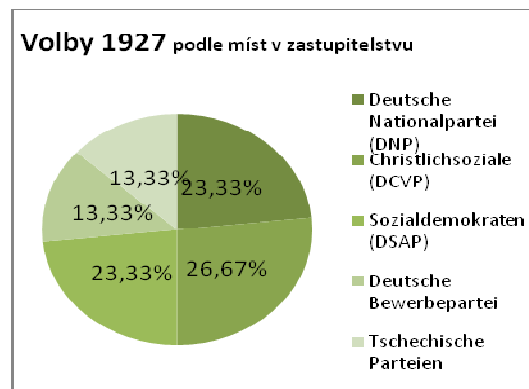
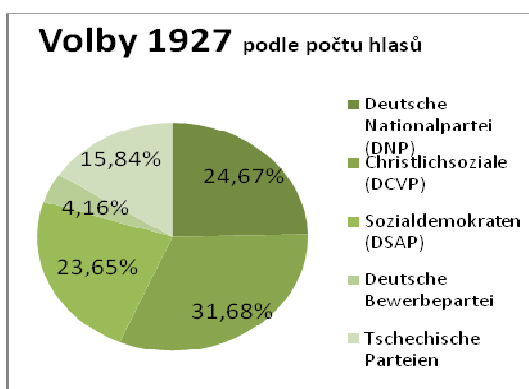

Příloha V. - Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1927 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu

Volby Místní zastupitelstvo Kaplice - říjen 1927			
	% podle počtu hlasů	počet hlasů	místa v zastupitelstvu
Deutsche Nationalpartei (DNP)	24,67	243	7
Christlichsoziale (DCVP)	31,68	312	8
Sozialdemokraten (DSAP)	23,65	233	7
Deutsche Bewerbpartei	4,16	41	4
Tschechische Parteien	15,84	156	4
Celkem	100,00	985	30

	% podle počtu míst
Deutsche Nationalpartei (DNP)	23,33
Christlichsoziale (DCVP)	26,67
Sozialdemokraten (DSAP)	23,33
Deutsche Bewerbpartei	13,33
Tschechische Parteien	13,33

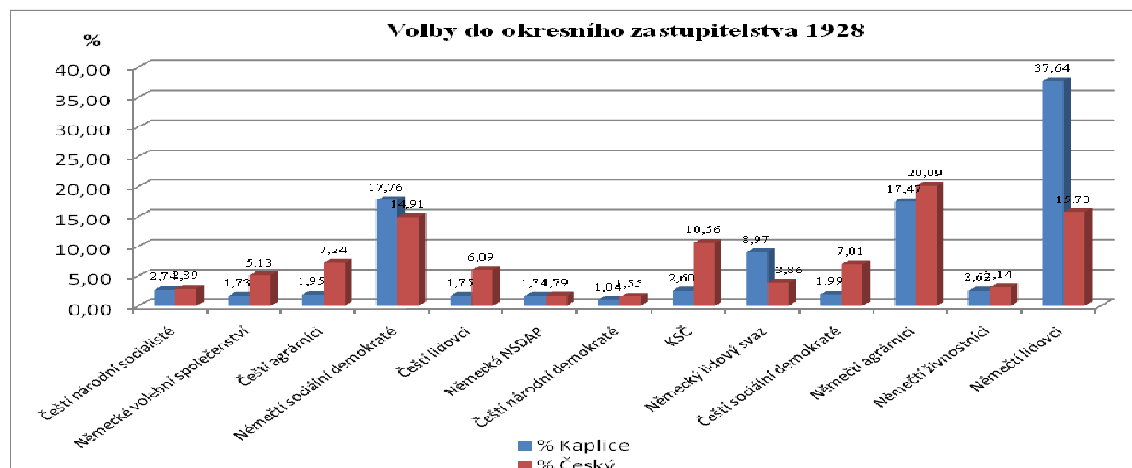
Příloha VI. - Seznam starostů města Kaplice do roku 1945

Heinrich Papsch	(1898-1919)
Franz Pomiskern	(1919-1923)
August Lausecker	(1923-1927)
Karl Putschögl	(1927-1934)
Leopold Guschlbauer	(1934-1937)
Franz Schützner	(18.3. 1937- 30.6.1938)
Johann Guschlbauer	(30.6. 1938- 3.11.1938) - Místní a okresní správce SDP
Hans Anderl	(3.11.1938-5.5.1945)

Příloha VII. - Tabulky a graf volby do okresního zastupitelstva v Kaplici a Českém Krumlově 1928

Volby okresní zastupitelstvo 1928				
	% Kaplice	% Český Krumlov	Počet hlasů Český Krumlov	Počet hlasů Kaplice
Čeští národní socialisté	2,74	2,89	810	608
Německé volební společenství	1,73	5,13	1 439	384
Čeští agráři	1,95	7,24	2 029	432
Němečtí sociální demokraté	17,76	14,91	4 179	3 936
Čeští lidovci	1,75	6,09	1 707	388
Německá NSDAP	1,74	1,79	501	385
Čeští národní demokraté	1,04	1,55	435	230
KSČ	2,60	10,56	2 959	577
Německý lidový svaz	8,97	3,86	1 081	1 987
Čeští sociální demokraté	1,99	7,01	1 965	441
Němečtí agráři	17,47	20,09	5 631	3 872
Němečtí živnostníci	2,62	3,14	880	581
Němečtí lidovci	37,64	15,73	4 409	8 341
Celkem	100,00	100,00	28 025	22 162

Kaplice	%	hlasy	Český Krumlov	%	hlasy
německé strany	87,93	19 486	německé strany	64,66	18 120
české strany	9,47	2099	české strany	24,79	6 946
KSČ	2,60	577	KSČ	10,56	2 959
	100,00	22 162		100,00	28 25

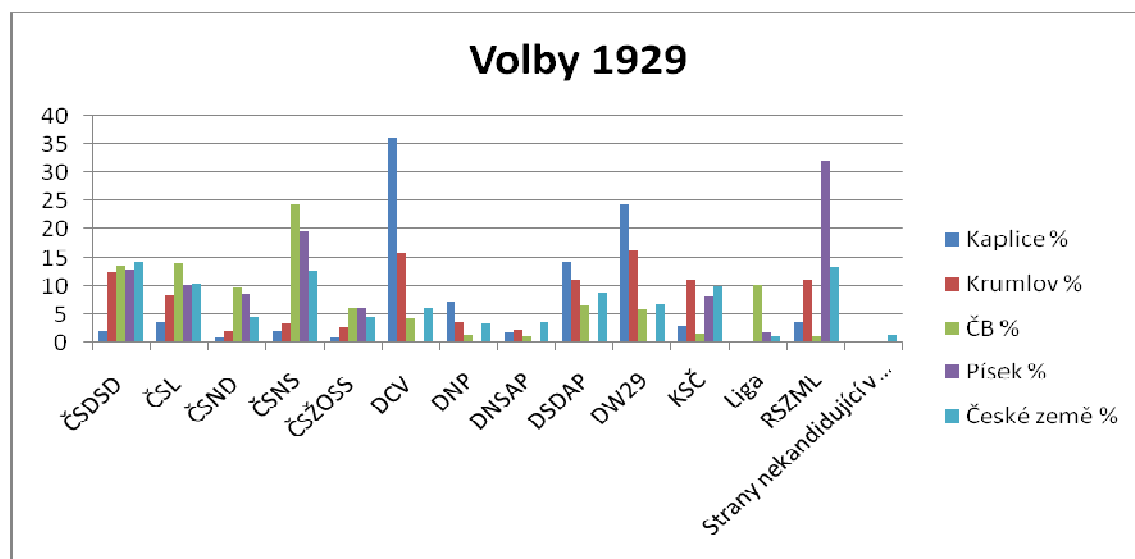

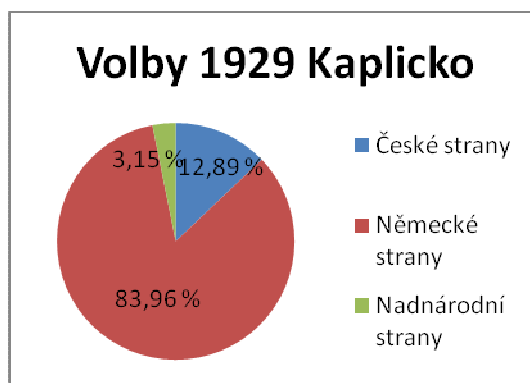

Příloha VIII. - Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1929

Volby 1929	Kaplice %	Krumlov %	ČB %	Písek %	České země %	Kaplice	Krumlov	ČB	Písek	České země
ČSDSD	2,14	12,39	13,54	12,92	14,35	180	2108	5646	2543	805049
ČSL	3,54	8,38	14,04	10,25	10,30	298	1425	5853	2018	577836
ČSND	0,93	2,04	9,84	8,62	4,59	78	347	4102	1697	257255
ČSNS	2,03	3,41	24,39	19,68	12,72	171	580	10169	3874	713609
ČSŽOSS	0,74	2,76	6,11	6,00	4,52	62	470	2549	1181	253757
DCV	35,97	15,65	4,44	0,16	6,21	3029	2663	1852	32	348097
DNP	7,16	3,43	1,42	0,10	3,37	603	584	594	19	188996
DNSAP	1,96	2,20	1,07	0,00	3,64	165	374	447	0	204096
DSDAP	14,39	11,18	6,61	0,08	8,95	1212	1902	2754	16	501921
DW29	24,48	16,24	5,77	0,00	6,77	2062	2763	2405	0	379452
KSČ	2,94	11,10	1,74	8,10	9,99	248	1889	724	1595	560583
Liga	0,20	0,28	10,06	1,86	1,23	17	48	4195	366	69045
RSZML	3,53	10,94	0,97	32,21	13,35	297	1861	404	6339	749004
Strany nekandidující v Jižních Čechách (ADVP 6671, HĚS 21372, PaŽ 54103)	0,00	0,00	0,00	0,00	1,46	0	0	0	0	82146
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	8422	17014	41694	19680	5608700

Volby 1929	%
České strany	12,89
Německé strany	83,96
Nadnárodní strany	3,15
pozn. Nadnárodní strany - KSČ, Liga proti vázaným kandidátním listinám	

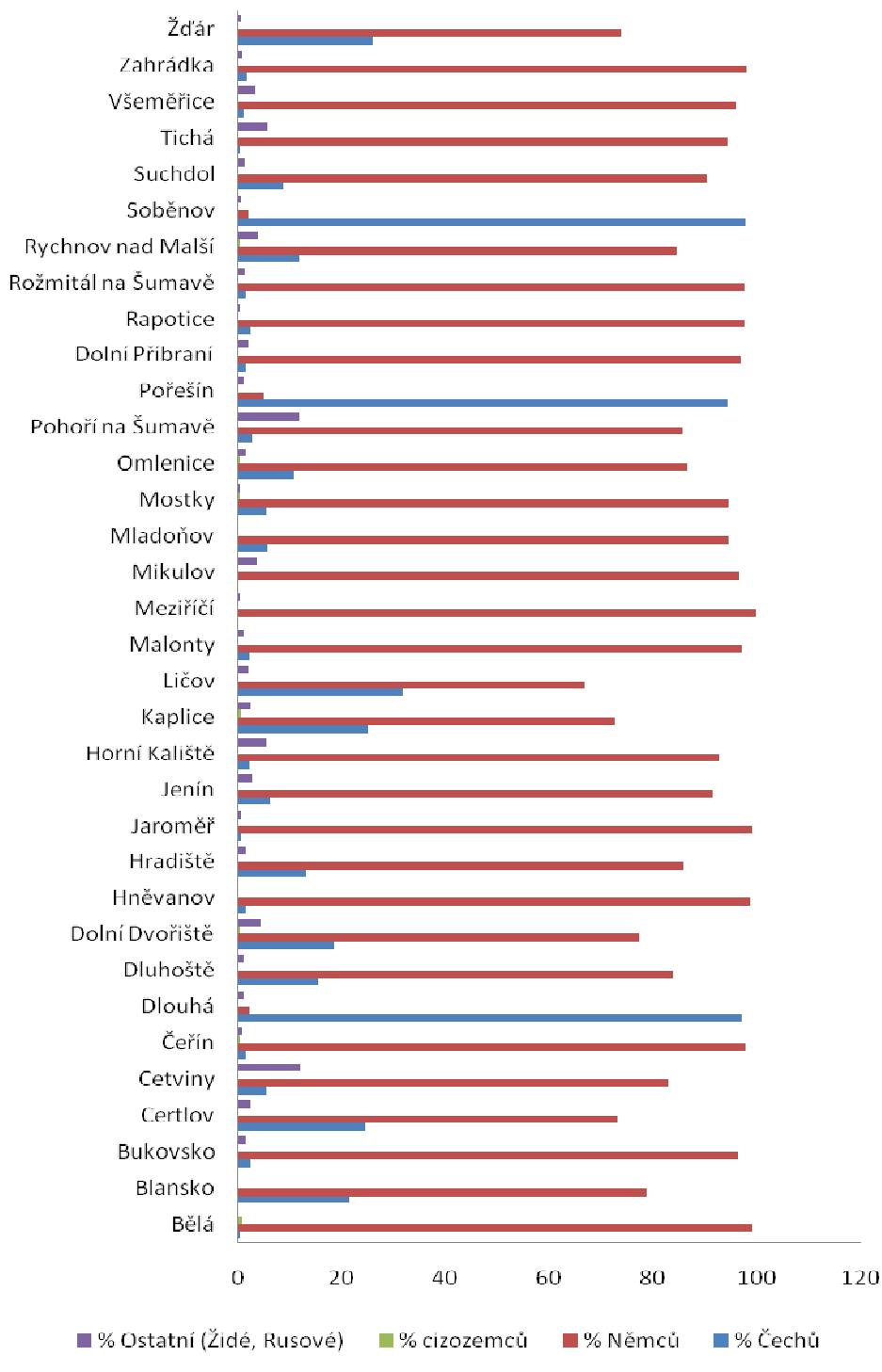

Příloha IX. - Tabulka národnostní struktury osídlení z r. 1930 a graf národnostního složení jednotlivých obcí

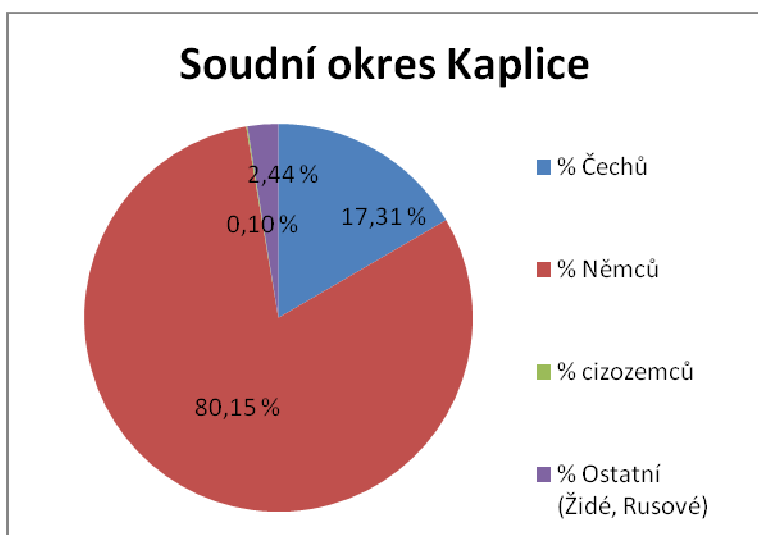
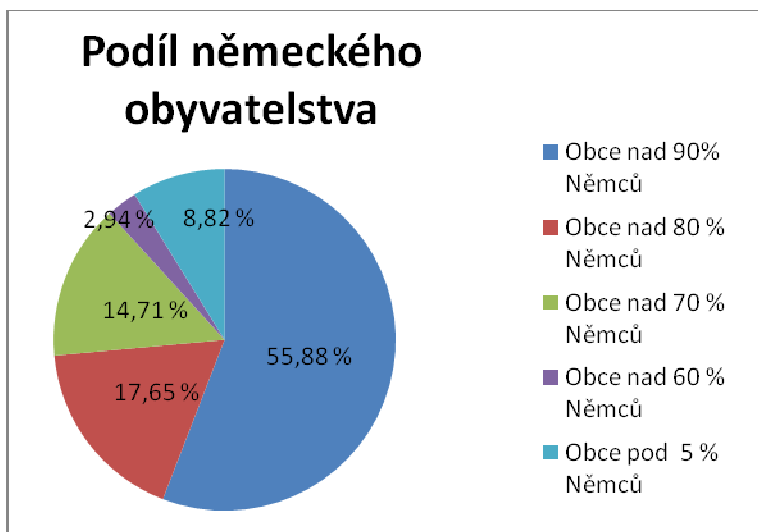
	% Čechů	% Němců	% cizozemců	% Ostatní (Židé, Rusové)
Bělá	0,24	99,03	0,73	0,00
Blansko	21,30	78,70	0,00	0,00
Bukovsko	2,37	96,27	0,00	1,36
Certlov	24,47	73,11	0,00	2,42
Cetviny	5,25	82,79	0,00	11,96
Čeřín	1,47	97,69	0,21	0,63
Dlouhá	96,97	2,16	0,00	0,87
Dluhoště	15,31	83,75	0,00	0,94
Dolní Dvořiště	18,35	77,22	0,31	4,13
Hněvanov	1,49	98,51	0,00	0,00
Hradiště	12,93	85,71	0,00	1,36
Jaroměř	0,42	99,16	0,00	0,42
Jenín	6,00	91,50	0,00	2,50
Horní Kaliště	2,20	92,51	0,00	5,29
Kaplice	24,79	72,47	0,49	2,25
Ličov	31,52	66,67	0,00	1,81
Malonty	2,04	96,94	0,00	1,02
Meziříčí	0,00	99,73	0,00	0,27
Mikulov	0,00	96,53	0,00	3,47
Mladoňov	5,61	94,39	0,00	0,00
Mostky	5,24	94,35	0,20	0,20
Omlenice	10,80	86,59	0,08	1,30
Pohoří na Šumavě	2,67	85,59	0,00	11,74
Pořešín	94,11	4,97	0,00	0,92
Dolní Příbraní	1,40	96,79	0,00	1,80
Rapotice	2,39	97,35	0,00	0,27
Rožmitál na Šumavě	1,39	97,40	0,00	1,21
Rychnov nad Malší	11,57	84,48	0,15	3,81
Soběnov	97,58	1,96	0,00	0,45
Suchdol	8,62	90,25	0,00	1,13
Tichá	0,15	94,24	0,00	5,61
Všeměřice	0,94	95,77	0,00	3,29
Zahrádka	1,58	97,83	0,00	0,59
Žďár	25,82	73,71	0,00	0,47
Kaplice soudní okres	16,58	80,67	0,10	2,56

Národnostní osídlení obcí 1930

	Podíl německého obyvatelstva	Počet obcí
Obce nad 90% Němců	55,88	19
Obce nad 80 % Němců	17,65	6
Obce nad 70 % Němců	14,71	5
Obce nad 60 % Němců	2,94	1
Obce pod 5 % Němců	8,82	3

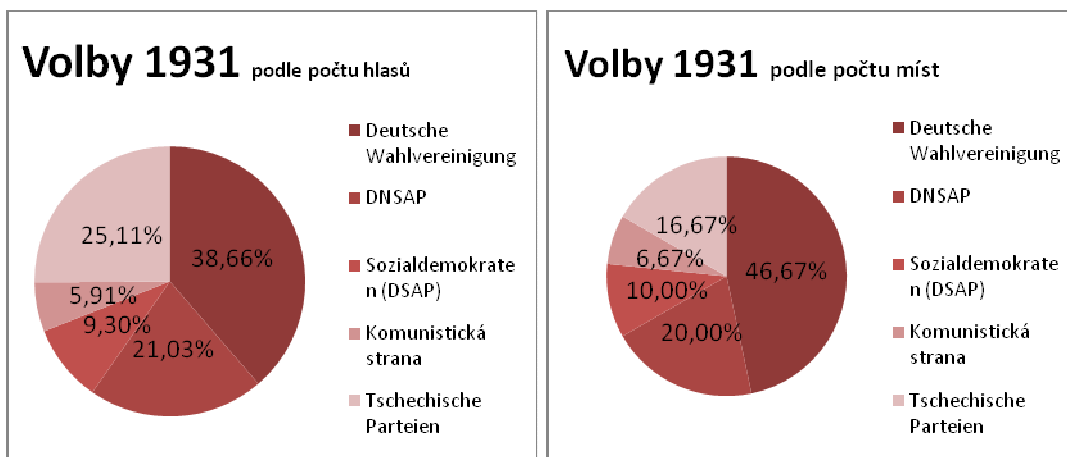
	% Čechů	% Němců	% cizozemců	% Ostatní (Židé, Rusové)
Kaplice soudní okres	16,58	80,67	0,10	2,56

Příloha X. - Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1931 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu

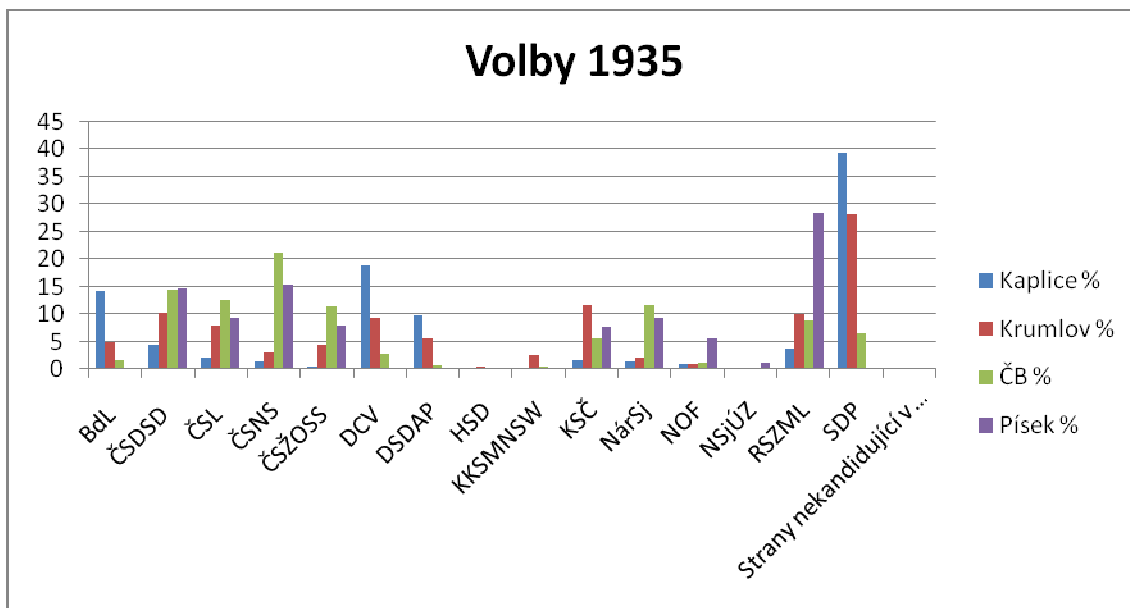
Volby Místní zastupitelstvo Kaplice - 27. září 1931			
	% podle počtu hlasů	počet hlasů	místa v zastupitelstvu
Deutsche Wahlvereinigung	38,66	445	14
DNSAP	21,03	242	6
Sozialdemokraten (DSAP)	9,30	107	3
Komunistická strana	5,91	68	2
Tschechische Parteien	25,11	289	5
Celkem	100,00	1151	30

	% podle počtu míst
Deutsche Wahlvereinigung	46,67
DNSAP	20,00
Sozialdemokraten (DSAP)	10,00
Komunistická strana	6,67
Tschechische Parteien	16,67

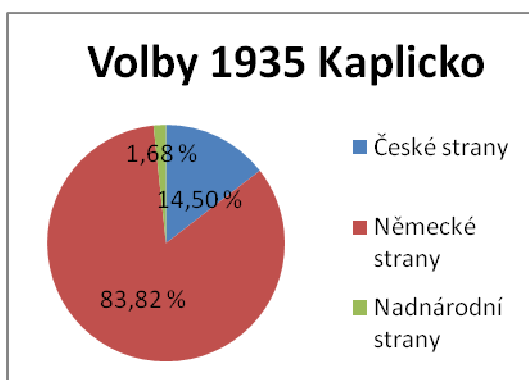

Příloha XI. - Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1935

Volby 1935	Kaplice %	Krumlov %	ČB %	Písek %	České země %	Kaplice	Krumlov	ČB	Písek	České země
BdL	14,20	4,72	1,62	0,03	2,27	1367	877	751	7	142143
ČSDSD	4,52	10,06	14,39	14,65	13,10	435	1872	6662	3149	820720
ČSL	2,10	7,87	12,72	9,27	9,11	202	1463	5888	1992	571061
ČSNS	1,55	2,99	21,18	15,51	11,05	149	557	9804	3334	692680
ČSZOSS	0,59	4,39	11,49	8,02	6,34	57	817	5317	1724	397349
DCV	19,05	9,24	2,89	0,01	2,60	1834	1718	1336	3	162781
DSDAP	9,87	5,42	0,76	0,02	4,68	950	1009	354	4	293359
HSD	0,35	0,30	0,07	0,03	0,05	34	56	33	7	3068
KKSMNSW	0,43	2,47	0,59	0,07	0,43	41	459	273	16	26872
KSCČ	1,68	11,51	5,64	7,80	8,92	162	2140	2609	1676	559319
NárSj	1,55	1,92	11,63	9,28	6,41	149	357	5385	1994	401916
NOF	0,98	0,92	1,16	5,63	2,15	94	172	538	1210	134849
NSjÚZ	0,09	0,13	0,42	1,23	0,19	9	24	193	264	11670
RSZML	3,75	9,84	8,90	28,43	13,23	361	1831	4120	6112	829060
SDP	39,30	28,22	6,55	0,03	19,47	3784	5248	3030	6	1220438
Strany nekandidující v Jižních Čechách (AB)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,46	0	0	0	0	28588
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	9628	18600	46293	21498	6267285

Volby 1935	%
České strany	14,50
Německé strany	83,82
Nadnárodní strany	1,68

Příloha XII. - Smlouva mezi Česko-Slovenskou republikou a Německou říší ze dne 20. listopadu 1938 o otázkách státního občanství a opce (Sbírky zákonů a nařízení číslo 300/1938) a Vzorec opčního prohlášení Ministerstva vnitra

Smlouva
mezi Česko-Slovenskou republikou a Německou říší
ze dne 20. listopadu 1938 o otázkách státního občanství a opce
(Sbírky zákonů a nařízení číslo 300/1938)

§ 1.

Českoslovenští státní občané, kteří měli 10. října 1938 své bydliště v některé obci připojené k Německé říši, nabývají s účinkem od 10. října 1938 německé státní příslušnosti, pozbývajíce zároveň československého státního občanství, jestliže

- a) se narodili před 1. lednem 1910 na území připojeném k Německé říši
nebo
- b) pozbyli německé státní příslušnosti dnem 10. ledna 1920
nebo
- c) jsou dětmi nebo vnuky osoby, u které jsou splněny podmínky písmena a) nebo b)
nebo
- d) jsou manželkami osob, u kterých jsou splněny podmínky písmena a), b) nebo c).

Českoslovenští státní občané německé národnosti, kteří měli 10. října 1938 své bydliště mimo bývalé československé státní území, nabývají s účinkem od 10. října 1938 německé státní příslušnosti, pozbývajíce zároveň československého státního občanství, jestliže měli 10. října 1938 domovské právo v některé obci připojené k Německé říši.

Manželka nenabývá německé státní příslušnosti, jestliže jí nenabývá její manžel.

§ 2.

Československá vláda může do 10. července 1939 žádati, aby osoby německé národnosti, které v době, kdy tato smlouva nabude účinnosti, jsou československými státními občany a od 1. ledna 1910 se přistěhovaly na nynější území Československé republiky, jakož i jejich potomci, opustili Československou republiku ve lhůtě 3 měsíců. Tyto osoby tím pozbývají československého státního občanství; německá vláda je přijme na své území. To neplatí o osobách, které nabyly československého státního občanství po 30. lednu 1933 a až do té doby byly německými nebo rakouskými státními příslušníky.

Německá vláda může do 10. července 1939 žádati, aby osoby neněmecké národnosti, které podle ustanovení této smlouvy zůstávají československými státními občany a od 1. ledna 1910 se přistěhovaly na území připojené k Německé říši, jakož i jejich potomci, kteří jsou československými státními občany, opustili Německou říši ve lhůtě 3 měsíců. Československá vláda přijme tyto osoby na své území.

§ 3.

Osoby neněmecké národnosti, které podle ustanovení § 1 nabývají německé státní příslušnosti, mohou do 29. března 1939 optovati pro československé státní občanství.

§ 4.

Příslušníci německé národnosti, kteří zůstávají československými státními občany, mohou do 29. března 1939 optovati pro německou státní příslušnost. To neplatí pro osoby, které nabyly československého státního občanství po 30. lednu 1933 a až do té doby byly německými nebo rakouskými státními příslušníky.

§ 5.

Opce se prohlašuje

- a) pro československé státní občanství v Československé republice u ministerstva vnitra v Praze, mimo Československou republiku u příslušného československého zastupitelského úřadu
- b) pro německou státní příslušnost v Německé říši u příslušného nižšího správního úřadu, mimo Německou říši u příslušného německého konsulátu.

§ 6.

Místní příslušnost úřadů uvedených v § 5 se řídí podle bydliště : není-li ho, podle pobytu optantova.

Opční prohlášení, jež bude podáno u místně nepřislušného úřadu druh uvedeného v § 5, má být tímto úřadem postoupeno místně příslušnému úřadu. Považuje se za podané v době, kdy došlo k prvnímu úřadu.

§ 7.

Opční prohlášení jest třeba podati u úřadu zmíněného v § 5 do protokolu nebo písemně. Podpis na písemném prohlášení musí být ověřen zastupitelským úřadem státu, pro který se optuje, soudem nebo notářem.

Opční prohlášení může být podáno také zmocněným zástupcem. Podpis na plné moci musí být ověřen některým úřadem uvedeným v odstavci 1.

Za ověření se nevybírají poplatky, dávky, kolků ani jiné výlohy.

§ 8.

Příslušný úřad státu, pro který se optuje, přezkoumá, zda jsou splněny podmínky opce. V Československé republice se vyhrazuje toto zkoumání ministerstvu vnitra v Praze.

Jsou-li splněny podmínky pro opci, vydá úřad optantovi neprodleně opční osvědčení a zpraví o tom úřad druhou vládou určený.

V opčním osvědčení jest třeba uvést také příslušníky rodiny, na které se vztahují účinky opce.

Účinky opce nastávají okamžikem, kdy opční prohlášení dojde opčním úřadu.

Opční řízení jest osvobozeno od poplatků, dávek, kolků a jiných výloh.

§ 9.

K podání opčního prohlášení jest oprávněn, kdo dosáhl 18. roku věku.

Vdaná žena nemůže samostatně optovati; opce manželova se vztahují na manželku. To neplatí, bylo-li manželské společenství soudně zrušeno.

Za osoby nedosáhnoucí 18 let, za nezletilce starší 18 let, u nichž jsou podmínky pro zbavení svéprávnosti, jakož i za osoby zbavené svéprávnosti nebo svěřené prozatímní péči (zatímnímu poručení), vykonává opci jejich zákonný zástupce, i když sám nemá práva opce. Pro posouzení náležitosti opčního prohlášení podle tohoto paragrafu je rozhodná doba, kdy dojde opční prohlášení k opčnímu úřadu.

§ 10.

Opci nelze odvolati.

Jestliže však osoby, za něž opční právo vykonal zákonný zástupce před uplynutím opční lhůty dovršily 18. rok věku nebo jestliže před uplynutím této lhůty odpadl důvod jejich zákonného zastoupení, mohou tyto osoby, dokud opční lhůta trvá, opci odvolati. O odvolání opce platí obdobně ustanovení §§ 5 až 7.

§ 11.

Za bydliště podle této smlouvy se považuje místo, kde se osoba usídlil v úmyslu se tam trvale zdržovati.

Má-li nějaká osoba více než jedno bydliště, je rozhodným místo, které za své bydliště označí.

§ 12.

Osoby, které musí opustiti území Československé republiky nebo Německé říše, protože bylo tak žádáno podle § 2, jakož i optanti, kteří přeloží do 31. března 1940 své bydliště do státu, pro který optovali, smějí s sebou vzíti veškeré movité jmění, které měli v den podepsání této smlouvy, a nebudou povinni platiti za to žádné dávky. Vyjímají se z toho hotové peníze, cenné papíry a sbírky, které pro vývozní stát mají zvláštní historický nebo kulturní význam; projednání těchto věcí se vyhrazuje zvláštní dohodě.

§ 13.

Ke zkoumání a projednání všech otázek, které vyplynou z provádění této smlouvy, se zřídí smíšený výbor, do něhož každá z obou vlád vyšle stejný počet zástupců.

Tomuto výboru přísluší zejména:

1. vypracovati návrhy pro usnadnění výměny obyvatelstva, jakož i řešiti zásadní otázky, které vyplývají z této výměny;

2. zkoumati pochybné otázky týkající se státní příslušnosti.

Výbor může podle potřeby zřídití podvýbory pro jednotlivé obory.

§ 14.

Tato smlouva nabývá účinnosti dne 26. listopadu 1938.

Vládní nařízení

ze dne 25. listopadu 1938, kterým se provádí smlouva ze dne 20. listopadu 1938 mezi Československou republikou a Německou říší o otázkách státního občanství a opce
(Sbírky zákonů a nařízení číslo 301/1938)

Vláda republiky Česko-Slovenské nařizuje podle § 138, odst. 1 zákona ze dne 13. května 1936, č. 131 Sb. z. a n., o obraně státu, a podle § 60 ústavní listiny:

§ 1.

Ustanovení smlouvy o otázkách státního občanství a opce, sjednané mezi republikou Československou a říší Německou dne 20. listopadu 1938 a vyhlášené ve Sbírce zákonů a nařízení dne 26. listopadu 1938 pod č. 300, mají též účinnost vnitrostátní.

§ 2.

(¹) Jestliže osoba, která podle ustanovení smlouvy uvedené v § 1 zůstává nebo se stane státním občanem česko-slovenským, nemá v některé obci na nynějším území Česko-Slovenské republiky domovského práva, určí se její domovská příslušnost v obci v tomto pořadí:

a) kde měla naposledy domovské právo,

b) kde mají nebo měli naposledy domovské právo její rodiče, po případě její prarodiče,

c) kde má bydliště,

d) kde měla naposledy bydliště,

e) kde mají nebo měli poslední bydliště její rodiče, po případě prarodiče,

f) kde má nemovitý majetek.

(²) Nelze-li určití domovskou příslušnost podle odstavce 1, určí ji ministerstvo vnitra podle volné úvahy.

§ 3.

(¹) Toto nařízení platí na území celého státu.

(²) Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 26. listopadu 1938; provede je ministr vnitra, na území země Slovenské Slovenská zemská vláda.

Vzorec opčního prohlášení

Ministerstvu vnitra

v Praze

Podle § 3 smlouvy mezi Česko-Slovenskou republikou a Německou říší ze dne 20. listopadu 1938 optuji pro československé státní občanství a uvádím:

Jméno a příjmení.....
 Zaměstnání .....

Bydliště (obec)..... okres..... pošta.....
 Dosavadní domovská obec.....
 Bydliště dne 10. října 1938.....
 Národnost ..... náboženství .....

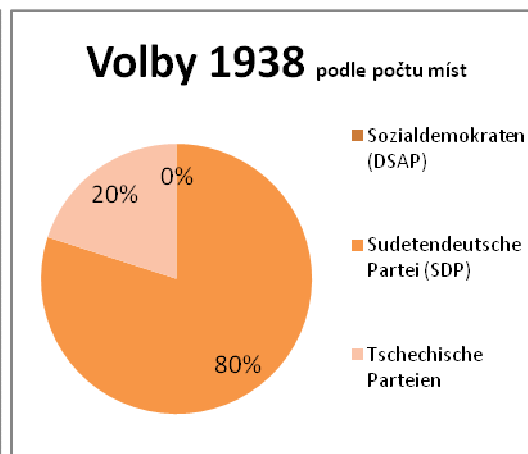
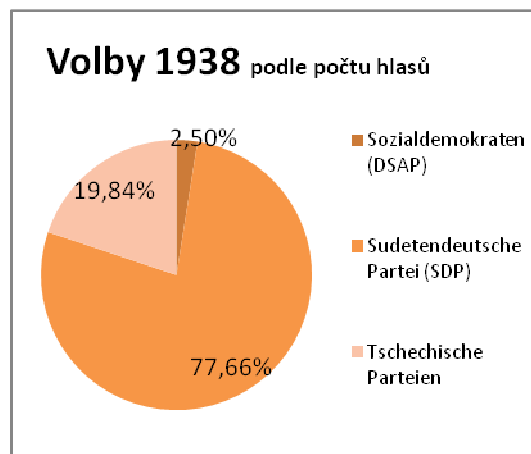
Datum a místo narození.....
 Příslušníci rodiny, na něž se vztahuje:
 Manželka: Jméno.....
 Datum a místo narození.....
 Děti do 18 let: Jméno, místa a data narození.....

Přikládám:
 Jako doklad o dosavadním státním občanství.....
 „ „ o nabytí německého státního občanství .....
 „ „ o domovské příslušnosti .....
 „ „ o národnosti .....
 „ „ o bydlišti 10. října 1938.....
 rodný list, oddací list, rodný list manželky, rodné listy dětí do 18 let.
 V..... dne..... 193.....

Příloha XIII. - Tabulka a graf volby do místního zastupitelstva v Kaplici 1938 podle počtu hlasů a podle počtu míst v zastupitelstvu

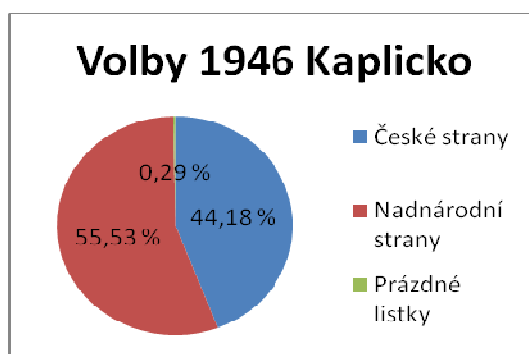
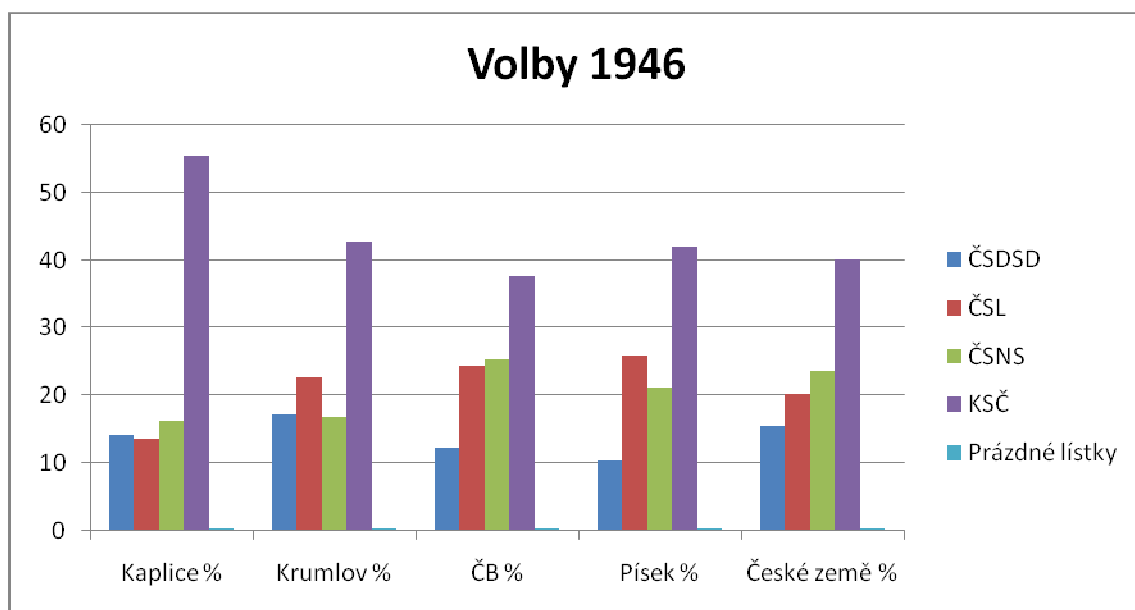
Volby Místní zastupitelstvo Kaplice - 22. květen 1938			
	% podle počtu hlasů	počet hlasů	místa v zastupitelstvu
Sozialdemokraten (DSAP)	2,50	34	0
Sudetendeutsche Partei (SDP)	77,66	1057	24
Tschechische Parteien	19,84	270	6
Celkem	100,00	1361	30

	% podle počtu míst
Sozialdemokraten (DSAP)	0
Sudetendeutsche Partei (SDP)	80
Tschechische Parteien	20

Příloha XIV. - Tabulka a graf volby do poslanecké sněmovny 1946

Volby 1946	Kaplice %	Krumlov %	ČB %	Písek %	České země %	Kaplice	Krumlov	ČB	Písek	České země
ČSDSD	14,14	17,24	12,38	10,40	15,58	892	2437	8951	4925	855538
ČSL	13,71	22,79	24,34	26,00	20,23	865	3222	17599	12314	1111009
ČSNS	16,34	16,81	25,35	21,20	23,66	1031	2376	18329	10038	1298980
KSČ	55,53	42,83	37,62	42,09	40,17	3504	6054	27201	19935	2205697
Prázdné lístky	0,29	0,33	0,31	0,31	0,35	18	47	227	147	19453
Celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	6310	14136	72307	47359	5490677

Volby 1946	%
České strany	44,18
Nadnárodní strany	55,53
Prázdné lístky	0,29

Příloha XV. - Seznam předsedů MNV, MSK a správních komisařů v obcích na Kaplicku

Příloha č. 5

**Seznam předsedů MNV, MSK a správních komisařů v obcích
správního okresu Kaplice**

Poř. č.	Název obce	Jméno předsedy	Zaměstnání	Úřad	Polit. přísl.
1.	Bělá	B. Vojta	komisař	K	
2.	Běleň	správou spojena s obcí Ostrov			
3.	Benešov nad Č.	M. Jakl	truhlář	MNV	KSČ
4.	Blansko	F. Pešl	kovář	MNV	KSČ
5.	Bolechy	P. Pešl	správce pily	MNV	KSČ
6.	Vyšší Brod	F. Čížek	řed. elektrárny	MNV	KSČ
7.	Byňov	K. Muška	rolník	MNV	KSČ
8.	Bukovsko	M. Vojáček	řídící učitel	MSK	KSČ
9.	Certlov	G. Jakl	rolník	MNV	KSČ
10.	Cetviny	J. Hubert	fin. stráž	MSK	—
11.	Čeřín	V. Doležal	rolník	K	ČSL
12.	Dlouhá	V. Mráz	rolník	MNV	ČSL
13.	Horní Dlouhá	správou spojena s obcí Ostrov			
14.	Dluhoště	K. Štengl	rolník	MSK	SD
15.	Dolní Drkolná	A. Korecký	rolník	MSK	NS
16.	Dolní Dvořiště	K. Hašek	rolník	MNV	NS
17.	Horní Dvořiště	F. Hamada	řed. školy	MNV	KSČ
18.	Frymburk	J. Koclíř	stavbyvedoucí	MNV	KSČ
19.	Hartunkov	K. Sládek	kanc. pomocník	K	ČSL
20.	Herbertov	J. Fritsch	liter. učitel	MSK	NS
21.	Hněvanov	J. Polákovič	rolník	MSK	DS
22.	Hradiště	F. Homolka	rolník	MSK	ČSL
23.	Nové Hrady	A. Haudschur	úředník	MNV	KSČ
24.	Hranice	J. Kovář	obchodník	MNV	KSČ
25.	Hrudkov	F. Mach	zaměst. ČSD	MSK	KSČ
26.	Hrušnice	správou spojena s obcí Frymburk			
27.	Staré Hutě	správou spojena s obcí Hojná Voda			
28.	Jaroměř	J. Mařík	hostinský	MSK	KSČ
29.	Jenín	M. Ellmann	kapitán v. v.	K	—
30.	Velký Jindřichov	J. Pešek	finanč. stráž	K	NS
31.	Český Jílovec	J. Jirkal	st. dozorce	K	KSČ
32.	Horní Kaliště	J. Vícha	důchodce	MSK	KSČ
33.	Kamenná	J. Bašta	rolník	MNV	SD
34.	Kaplice	J. Drlík	náměstek	MNV	KSČ
35.	Klení	J. Brabec	rolník	MNV	KSČ
36.	Kropšlák	F. Hamerník	rolník	MSK	KSČ
37.	Kuří	V. Solanský	rolník	MSK	—
38.	Svatonina Lhota	spojena s obcí Frymburk			
39.	Ličov	K. Cvach	rolník	MSK	—
40.	Lužnice	A. Wolek	přednosta pošty	K	—
41.	Malonty	V. Worlíček	řídící učitel	MNV	KSČ
42.	Meziříčí	M. Borovka	komisař obce	K	SD
43.	Mikulov	spojena s obcí Cetviny			
44.	Mladoňov	spojena s obcí Všeměřice			
45.	Mnichovice	spojena s obcí Bolechy			
46.	Mostky	V. Vondruška	rolník	MSK	ČSL

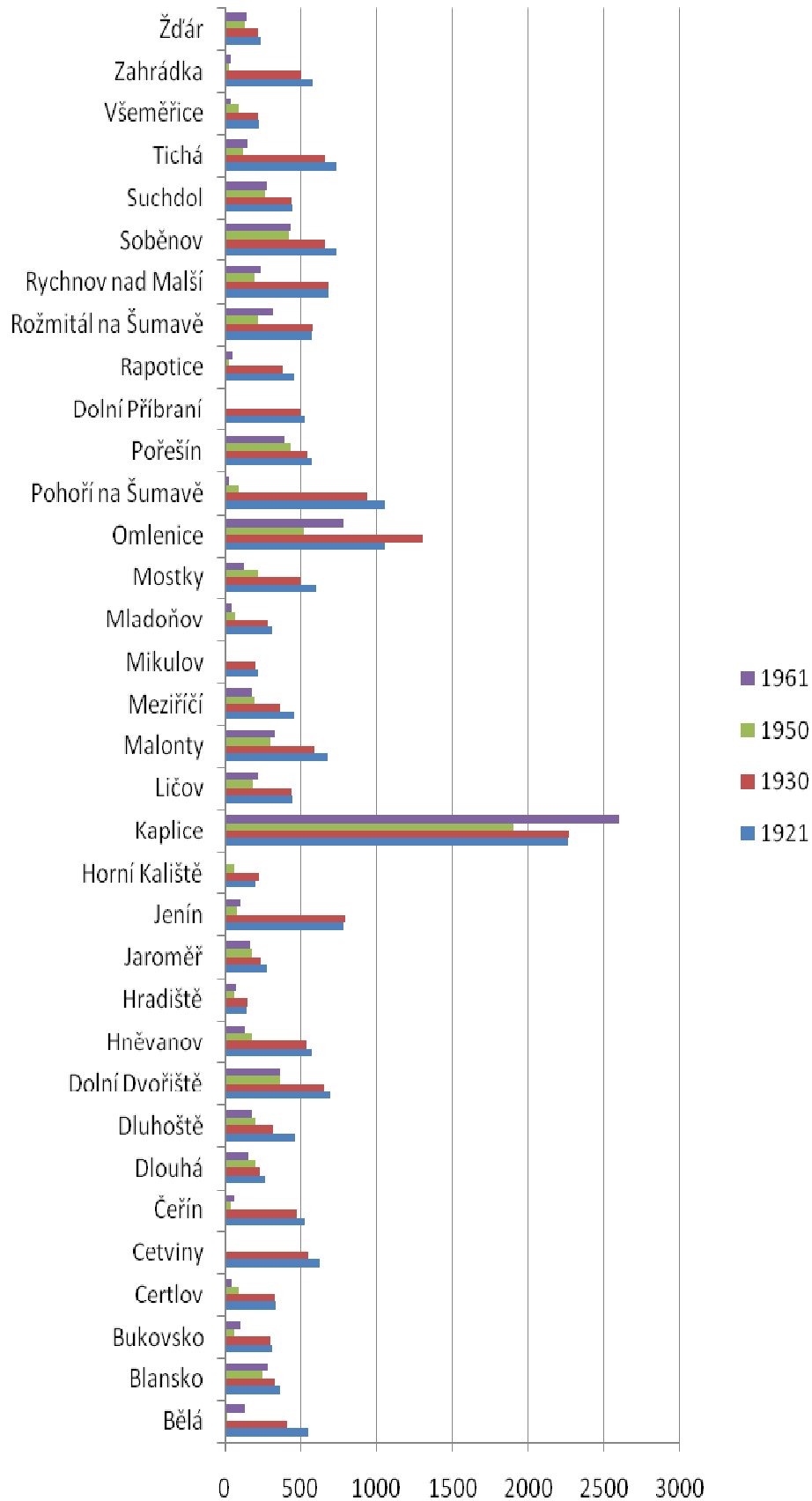
125

Poř. č.	Název obce	Jméno předsedy	Zaměstnání	Úřad	Polit. přísl.	
47.	Nakolice	H. Duspiva	invalida	MSK	KSČ	
48.	Omlenice	R. Pavlas	rolník	MNV	KSČ	
49.	Ostrov	F. Hošek	hostinský	K	KSČ	
50.	Pohoří na Šumavě	L. Kessner	vrch. insp. fin. str.	MNV	—	
51.	Pořešín	J. Malý	úředník	MNV	KSČ	
52.	Dolní Příbraní	J. Černata	resp. fin. stráže	K	KSČ	
53.	Rapotice	spojena s obcí Meziříčí				
54.	Pasečná	J. Strnad	vrch. resp. fin. str.	K	NS	
55.	Rožmitál na Š.	V. Podroužek	rolník	MNV	KSČ	
56.	Rožmberk n. Vlt.	K. Trník	dělník	MNV	KSČ	
57.	Rychnov nad Malší	J. Sviták	rolník	K	KSČ	
58.	Rychnůvek	F. Novotný	rolník	MNV	KSČ	
59.	Děkanské Skaliny	F. Liška	kovář	MNV	SD	
60.	Soběnov	J. Šedivý	rolník	MNV	ČSL	
61.	Krásná Pole	F. Uhlíř	dozorce turb.	MNV	KSČ	
62.	Horní Stropnice	F. Trupl	řídící učitel	MNV	KSČ	
63.	Dlouhá Stropnice	J. Flaška	rolník	MNV	KSČ	
64.	Velký Stradov	A. Zítek	rolník	K	ČSL	
65.	Slupečná	spojena s obcí Kapličky				
66.	Studánky	J. Bružík	rolník	MNV	KSČ	
67.	Svébohy	F. Ondřich	rolník	MNV	SD	
68.	Suchdol	R. Krich	rolník	MNV	KSČ	
69.	Šejby	spojena s obcí Dlouhá Stropnice				
70.	Štiptoň	J. Kopřiva	rolník	MNV	KSČ	
71.	Tichá	spojena s obcí Cetviny				
72.	Trpnouze	J. Kovář	rolník	MNV	SD	
73.	Valtěrov	V. Čondl	rolník	MNV	—	
74.	Chlupatá Ves	P. Vlček	rolník	MSK	KSČ	
75.	Veveří	F. Schlenz	pokrývač	MSK	KSČ	
76.	Dobrá Voda	spojena s obcí Hojná Voda				
77.	Hojná Voda	F. Trunec	vrch. resp. fin. str.	MSK	—	
78.	Všeměřice	L. Novák	komisař	K	—	
79.	Údolí	J. Švepeš	cestář	MNV	KSČ	
80.	Vyšné	K. Vojče	rolník	MNV	KSČ	
81.	Přední Výtoň	E. Frolík	resp. fin. str.	MSK	—	
82.	Zahrádka	spojena s obcí Čeřín				
83.	Zdíky	Š. Pavel	rolník	MSK	ČSL	
84.	Žár	J. Přeman	rolník	MNV	KSČ	
85.	Žďár	V. Kocmich	rolník	MSK	ČSL	
86.	Žumberk	F. Lejsek	rolník	MNV	KSČ	

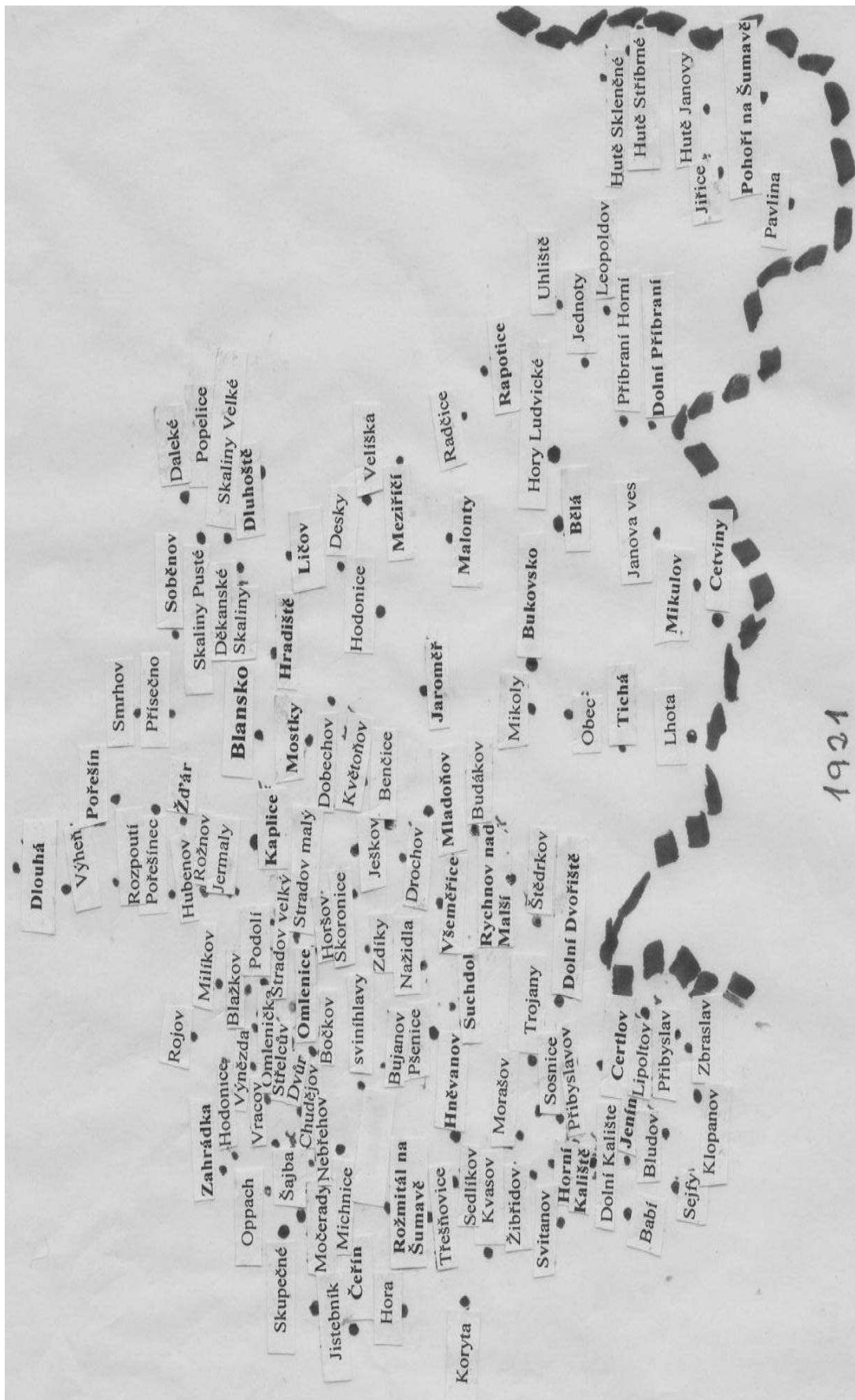
**Příloha XVI. - Srovnání počtu obyvatel v obcích na Kaplicku podle sčítání obyvatel –
tabulka a graf**

	1921	1930	1950	1961
Bělá	549	411	18	137
Blansko	362	324	247	280
Bukovsko	309	295	59	103
Certlov	334	331	86	48
Cetviny	622	552	0	0
Čeřín	527	476	38	63
Dlouhá	268	231	204	155
Dluhoště	459	320	198	175
Dolní Dvořiště	692	654	365	362
Hněvanov	570	538	177	136
Hradiště	145	147	63	71
Jaroměř	278	239	182	162
Jenín	785	800	81	107
Horní Kaliště	203	227	57	0
Kaplice	2260	2267	1902	2600
Ličov	446	441	189	217
Malonty	677	589	298	331
Meziříčí	456	366	192	179
Mikulov	216	202	0	0
Mladoňov	316	285	64	42
Mostky	604	496	213	126
Omlenice	1055	1305	519	779
Pohoří na Šumavě	1055	937	88	31
Pořešín	573	543	430	394
Dolní Příbramí	527	499	0	0
Rapotice	452	377	28	50
Rožmitál na Šumavě	573	577	217	322
Rychnov nad Malší	682	683	191	238
Soběnov	740	662	421	431
Suchdol	445	441	266	277
Tichá	740	660	116	151
Všeměřice	222	213	87	38
Zahrádka	580	507	32	34
Žďár	241	213	136	144
Kaplice správní okres	18963	17808	7164	8183

Vývoj počtu obyvatel

Příloha XVII. - Mapy Kaplicka 1921 a 1961

Příloha XVIII. - Fotografie obcí – porovnání historie a současnosti

Cetviny

Pohoří na Šumavě

Bludov

Klopanov

Stříbrné Hutě

ABSTRAKT

TEJMAROVÁ, L. *Osídlení pohraničí na Kaplicku od vzniku Československé republiky do roku 1960 : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2008. 104 s. Vedoucí bakalářské práce: Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Klíčová slova: Česko – dějiny -1918-1960, Češi a Němci, dosídlování, Kaplice-oblast, obyvatelstvo, odsun, vzpomínky, zaniklé obce.

Práce pojednává o vývoji a národnostní struktuře složení obyvatelstva na území správního okresu Kaplice. Soustřeďuje se na změny v hustotě osídlení v době od vzniku Československé republiky do roku 1960. Je zde kladen důraz na vývoj osídlení a změnu jeho skladby vlivem politických událostí. Shrnuje stav obcí a osad na Kaplicku při vzniku Československé republiky, snaží se analyzovat faktory, které měly vliv na změny struktury a hustoty osídlení a porovnává strukturu a hustotu osídlení v roce 1960. Shrnuje důvody a změny správního uspořádání obcí a jejich zániku. Hledá důvody konfliktů mezi zdejšími obyvateli, které vedly nejprve k odchodu českých obyvatel po okupaci pohraničí do vnitrozemí a později odsunu německých obyvatel a pozdějšímu příchodu nových obyvatel do pohraničních oblastí i důvodům, proč zde tito obyvatelé nezůstali. Důležitou součástí práce jsou vzpomínky pamětníků.

ABSTRACT

TEJMAROVÁ, L. *Settlement of the frontier zone around Kaplice since the establishment of Czechoslovakia until the year 1960 : Bachelor thesis.* České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2008. 104 p. Supervisor: Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Key words: Bohemia – history -1918-1960, Czechs and Germans, populating, Kaplice- region, population, displacement, memories, defunct villages.

This bachelor thesis concerns itself with development and national structure of population in Kaplice region. It concentrates on changes in population density since the establishment of the Czechoslovak republic till the year 1960. Emphasis is placed on the course of populating the borderland and on changes in its structure due to different political events. It summarises conditions of villages and settlements in Kaplice region at the time of the establishment of the Czechoslovak republic. It also tries to analyse those factors, which influenced changes in structure and population density, and it compares the structure and population density in the year 1918 to those in 1960. It summarises reasons for changes in administrative organization of the villages in this region and reasons for their doom. It is looking for causes of conflicts among local population, which lead at first to the departure of the Czech population after the occupation of the Czech borderland, later to the displacement of the German population and even later to the arrival of the new Czech population. It also deals with the question why this new Czech population did not stay there. Important part of this work are memories of eyewitnesses.